

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI MEKTUPLARININ TÜRK
HARP EDEBİYATI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Ömer YUMUŞAK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Serap ASLAN COBUTOĞLU**

Çankırı – 2017

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI MEKTUPLARININ TÜRK
HARP EDEBİYATI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Hazırlayan
Ömer YUMUŞAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Serap ASLAN COBUTOĞLU

Çankırı – 2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Bilimsel Etik Bildirimi	i
Tez Kabul ve Onay	iv
Önsöz	v
Özet	vii
Abstract	viii
Kısaltmalar	ix

GİRİŞ

BÖLÜM 1: KIBRIS'IN TARİHİ GELİŞİMİ VE KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI.. 4

1.1. Kıbrıs Barış Harekâtı'na Kadar Kıbrıs'ın Tarihi Gelişimi	4
1.1.1. Osmanlı Devleti'nin Fethinden Önce Kıbrıs	4
1.1.2. Osmanlı Devleti İdaresinde Kıbrıs	5
1.1.3. İngiltere İdaresinde Kıbrıs	5
1.1.4. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kurulması	6
1.2. Kıbrıs Barış Harekâtı.....	6
1.2.1. Sebepler	6
1.2.1.1. 1963-1964 Olayları.....	6
1.2.1.2. 1967 Olayları ve Sonrasında Yaşanan Gelişmeler	7
1.2.2. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Düzenlenmesi	8
1.2.3. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Sonucu ve Önemi.....	8

BÖLÜM 2: TÜRK HARP EDEBİYATINA KAVRAMSAL BİR BAKIŞ..... 9

2.1. Edebiyat ve Hayat	9
2.2. Harp ve Edebiyat.....	10
2.3. Harp Edebiyatı	10
2.4. Türk Harp Edebiyatı.....	17
2.5. Türk Harp Edebiyatında Kıbrıs Barış Harekâtı	19
2.5.1. Şiirler	20
2.5.2. Romanlar	23
2.5.3. Hikâyeler	24
2.5.4. Tiyatrolar	24
2.5.5. Günlükler ve Hatıralar	25
2.5.6. Kahramanlık Menkıbeleri.....	27
2.5.7. Mektuplar.....	28

BÖLÜM 3: KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI MEKTUPLARININ YAPI-MUHTEVA-ÜSLUP BAKIMINDAN İNCELENMESİ

3.1. Şekil ve Yapı Bakımından Mektuplar	29
3.1.1. Şekil Bakımından Mektuplar	29
3.1.1.1. Manzum Mektup	29
3.1.1.2. Mensur Mektup	31
3.1.1.3. Manzum-Mensur Karışık Mektup	32
3.1.2. Mektuplarda Yapı.....	33
3.1.2.1. Hitap	33
3.1.2.2. Giriş	34
3.1.2.3. Gelişme	34

3.1.2.4. Sonuç	35
3.2. Mektuplarda Muhteva	35
3.2.1. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Mektuplardaki Yansımaları	35
3.2.1.1 Harekâtın Sebebi	35
3.2.1.2. Harekâtın Tasviri.....	37
3.2.1.3. Düşmanın Hezimet ve Zafer	41
3.2.2. Mektuplarda Dile Getirilen Çeşitli Duygular	44
3.2.2.1. Mektup Beklentisi	44
3.2.2.2. Gönüllülük	45
3.2.2.3. Düşmana Karşı Harp Etme Arzusu	48
3.2.2.4. Sevinç ve Gurur.....	49
3.2.2.5. Askerler Arasındaki Dayanışma	50
3.2.2.6. Haberleşme Sıkıntısı.....	51
3.2.2.7. Memleket Özlemi.....	53
3.2.2.8. Helallik İsteme ve Şehit Olma Arzusu	54
3.2.2.9. Geride Kalanlara Vasiyetler.....	55
3.2.2.10. Komutanlar	57
3.2.2.11. Vatan (Kıbrıs) Sevgisi ve Mücahitlere Bakış	58
3.2.2.12. Bayrak Radyosu	58
3.2.2.13. Düşmana Bakış.....	62
3.3. Mektuplarda Dil ve Üslup	64
3.3.1. Dil.....	64
3.3.1.1. Kelime Hazinesi	65
3.3.1.2. Mısra ve Cümle Yapısı.....	69
3.3.2. Üslup	71
BÖLÜM 4: KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI MEKTUPLARIYLA İLGİLİ	
TASNİF ÇALIŞMASI	73
4.1. Asker Mektupları	73
4.1.1. Er/Erbaş Mektupları	74
4.1.2. Subay Mektupları	89
4.2. Asker Yakınlarının Cepheye Gönderdiği Mektuplar	100
4.3. Muhabir Mektupları	126
4.4. Devlet Adamlarının Yazdıkları Mektuplar.....	130
4.5. Bayrak Radyosu'na Gönderilen Mektuplar	137
4.6. Diğer Mektuplar	142
SONUÇ.....	161
KAYNAKÇA.....	165
ÖZGEÇMİŞ	174

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

13 /10 / 2017

Ömer YUMUŞAK

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ömer Yumuşak tarafından hazırlanan “Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 13 /10 /2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [*oybirliği/oy çokluğuyla*] başarılı bulunarak jürimiz tarafından [*Anabilim Dalının Adı*] Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan : Doç. Dr. Ayfer YILMAZ İmza:

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Serap ASLAN COBUTOĞLU İmza:

Üye : .Doç. Dr. Abdulselam ARVAS İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../ 201.. tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Kıbrıs Barış Harekâtı, Türk tarihinde yer alan önemli savaşlardan biridir. Kıbrıs'ta bulunan soydaşlarımıza yapılan mezalimi ve katliamları durdurmak, Ada'da barış ve özgürlüğü tesis etmek üzere 20 Temmuz 1974 tarihinde düzenlenen harekât kesin zaferle sonuçlanmıştır. Söz konusu harekât sonucunda 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti, daha sonra da Kıbrıs Türk Federe Devleti meclisinin 15 Kasım 1983'te aldığı kararla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.

Kıbrıs Barış Harekâtıyla ilgili tarih alanında yapılan çalışmalar olmakla birlikte söz konusu savaşın Türk harp edebiyatına akislerini kapsamlı bir şekilde inceleyen herhangi bir çalışma maalesef mevcut değildir. Oysa Kıbrıs Barış Harekâtı yakın Türk tarihinin en önemli savaşlarından biridir ve gerek cephede bulunan gerekse cephe gerisinde bulunan vatandaşların harbe ilişkin duygu, düşünce ve hayalleri şiir, roman, hikâye, tiyatro, hatıra, günlük, mektup vb. edebi türlere de aksetmiştir. Bu çalışmada, zikredilen edebi türlerden biri olan mektup türü üzerinde durulmuş, cephede bulunan Türk askerlerinin ve cephe gerisinde yer alan vatandaşların Kıbrıs Barış Harekâtı kapsamında kaleme aldıkları mektuplar bir araya getirilmiştir.

Edebi türlerden biri olan mektupların tespit edilerek harp edebiyatı bağlamında incelenmesi çalışmanın odak noktasını teşkil etmektedir. Aynı zamanda bu araştırma ile Kıbrıs Barış Harekâtı'nın mektup türüne nasıl yansıdığı da belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede 20 Temmuz 1974 (Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ilk günü) tarihinden itibaren 13 Şubat 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kuruluşuna kadar öncelikle ulusal gazeteler, dergiler, harekâtla ilgili hatıra türündeki eserler, arşivler, harekât ile ilgili tezler ve tarihi çalışmalar, ardından da savaşı yakından takip eden bazı yerel gazeteler taranmıştır.

Tespit edilen mektuplar Türk harp edebiyatı metodolojisi içinde kullanılan yöntem ve tekniklerle incelenmiştir. Buna göre Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili mektuplardan hareketle harbin sebebi, sonucu ve önemi açıklanmış, "Mektuplarda Dile Getirilen Çeşitli Duygular" başlığı altında Türk milletinin, bahsi geçen harbe ilişkin görüş ve hisleri gün yüzüne çıkarılmıştır.

“Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmanın hazırlanmasında karşılaşılan en önemli güçlüklerden biri kaleme alınan mektupların dağınık bir vaziyette olmasıdır. Zira mektuplar özellikle dönemin bazı gazeteleri tarafından önemsenmiş ve yayımlanmıştır. Bununla birlikte mektupların tespit edilmesi noktasında dikkati çeken bir diğer husus mektupların muhafaza edilmeyişidir.

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Serap ASLAN COBUTOĞLU’na teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Çalışmamı tamamlamam konusunda moral ve motivasyonumu üst düzeyde tutmama yardımcı olan sevgili eşim Fatma Bilgen YUMUŞAK’a şükranlarımı sunarım.

**Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez
Özeti**

Tezin Başlığı : Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi
Tezin Yazarı : Ömer YUMUŞAK
Danışman : Yrd. Doç. Dr. Serap ASLAN COBUTOĞLU
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı
Kabul Tarihi : 13/10/2017
Sayfa Sayısı : 9 (ön kısım) + 174 (tez) + (ekler)
<p>Edebiyat ile tarih arasında sıkı bir bağ vardır. Yazarlar tarihte yaşanan olayları kendi hayal süzgeçlerinden geçirerek yeniden kurgularlar. Türk tarihine bakıldığında Türklerin birçok harbe girdiği görülecektir. Nitekim Türklerin yakın tarihinde yaşanan önemli olaylardan birisi de Kıbrıs Barış Harekâtı'dır. Kıbrıs'ta yaşayan Türklere yapılan zulüm ve katliamları durdurmak, barış ve özgürlüğü tesis etmek üzere düzenlenen bu harekât Türk harp edebiyatında şiir, roman, hikâye, tiyatro, günlük, hatıra, menkıbe, mektup gibi türlere aksetmiştir. Bu çalışmada sözü edilen türlerden biri olan mektuplar üzerinde durulacaktır. Bununla birlikte harbe ilişkin duygu, düşünce ve hayaller gerek cephede bulunan askerler gerekse cephe gerisinde bulunan vatandaşlar tarafından mektuplar aracılığıyla dile getirilmiştir. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarını harp edebiyatı metodolojisi içinde inceleyen herhangi bir ilmî çalışma mevcut değildir. İşte "Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi" adlı çalışma ile bu alandaki boşluk doldurulmaya çalışılacaktır. Mektupların tespiti için 20 Temmuz 1974 (harekâtın ilk günü) ile 13 Şubat 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kuruluşuna kadar geçen zaman zarfında dönemin matbuatı incelenmiştir. Yapılan bu incelemeler neticesinde elde edilen mektuplar tasnif edilerek şekil ve yapı, muhteva, dil ve üslup bağlamında değerlendirilmiştir. Mektuplara genel bakıldığında harekâtın sebebi olarak Rumların, Kıbrıs Türklerine yaptıkları baskı, zulüm ve katliamlar gösterilir. Ayrıca söz konusu mektuplarda harekâtın tasviri, sonucu, önemi ve gerek cephede gerekse cephe gerisinde bulunanların harekât ile ilgili duygu, düşünce ve hayalleri yer almıştır.</p>
Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Barış Harekâtı, harp edebiyatı, mektup

**Çankırı Karatekin University Institute of Social Sciences Abstract of
Master's Thesis**

Title of the Thesis: Analyzing Cyprus Peace Operation letters in the context of Turkish literature of war
Author : Ömer YUMUŞAK
Supervisor : Asst. Prof. Serap ASLAN COBUTOĞLU
Department : Turkish Language and Literature
Discipline : New Turkish Literature
Acceptance Date : 13/10/2017
Number of Pages : 9 (introduction) + 174 (thesis) +.....(appendix)
<p>There is a strong relation between literature and history. Writers reconstruct the events that happened in history by straining them through their dreams. If we examine Turkish history, we can see that Turks went into many wars. Hence, one of the most important events in the recent history of Turks is Cyprus Peace Operation. This operation, which aimed to stop the atrocities and massacres towards the Turks living in Cyprus, is reflected upon the genres in Turkish Literature of War such as poetry, novel, story, drama, diary, memoir, saga, and letter. In this study, we will put emphasis on letters which is one of the genres mentioned above. In addition to this, feelings, thoughts and dreams related to the war were put into words through letters by both soldiers in the front and civilians in the hinterland. There isn't any other study examining Cyprus Peace Operation letters in the literature of war methodology. Here, the study "Analyzing Cyprus Peace Operation letters in the context of Turkish literature of war." will try to cover the blank in this field. The press of the era between 20th of July, 1974 (first day of the operation) and 13th of February, 1975 (founding of the Turkish Federated State of Cyprus) was inspected in order to detect the letters. The letters, which were acquired as a result of these inspections, were classified and examined in the context of their form and structure, content, language and tone. When we look at the letters in general, it is mentioned that the reason for this operation is the Greek Cypriot oppressions, atrocities and massacres towards the Turkish Cypriots. Besides, the description, the result and the importance of the operation and feelings, thoughts and dreams about the war of both soldiers in the front and civilians in the hinterland appeared in the mentioned letters.</p>
Keywords: Cyprus Peace Operation, Literature of War, Letter

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen tez
bk.	: bakınız
Çev.	: çeviren
Ed.	: editör
E.T.	: erişim tarihi
Haz.	: yayına hazırlayan
s.	: sayfa
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
Mat.	: matbacılık
vb.	: ve benzeri
vs.	: vesaire

GİRİŞ

Harplerin edebi türlere yansması kaçınılmazdır. Zira yazarlar ve şairler belirli dönemlerde toplumun savaşlar esnasında yaşadığı acıları, özlemleri, hüznüleri, sevinçleri dile getirmeyi bir görev olarak görürler. Bu bağlamda harplerin edebiyata akisleri neticesinde harp edebiyatı kavramı doğmuştur.

Harp edebiyatıyla ilgili çalışmalara bakıldığında araştırmacıların büyük bir çoğunluğunun “harp edebiyatı” kavramını kullandığı görülecektir. Bazı araştırmacılar ise “harp edebiyatı” yerine “savaş edebiyatı” kavramını kullanmışlardır. Bu çalışmada askerî bir terim olduğu için “harp edebiyatı” tercih edilmiştir.

Türk tarihine genel olarak bakıldığında gerek İslamiyet öncesinde gerekse İslamiyet sonrasında Türklerin birçok kez harp ettiği görülecektir. Bu harplerden biri de Kıbrıs Barış Harekâtı’dır. Türkiye’nin yakın tarihinin en önemli savaşlarından biri olan bu harekâtın amacı Kıbrıs’ta yaşayan Türklere yapılan Rum zulmünün önlenmesi, barış ve huzurun sağlanmasıdır. Söz konusu harekâtla ilgili duygu ve düşünceler dönemin matbuatı yanında edebi türlere de aksetmiştir. Bu türler şiirler, romanlar, hikâyeler, tiyatrolar, hatıralar, günlükler, menkıbeler ve mektuplar şeklinde sıralanabilir. Bu çalışmada edebiyat-tarih/edebiyat-harp düzleminden hareket edilerek sözü edilen türlerden biri olan mektuplar üzerinde durulmuştur.

Harp edebiyatında mektuplar mühim bir yer tutmaktadır. Çünkü harbin başlangıcından sonuna kadar olan zaman diliminde gerek cephede bulunan asker, muhabir ve diğer görevlilerin gerekse cephe gerisinde bulunanların duygu, düşünce ve hayallerini, harbin seyrini ve tasvirini mektuplardan okumak mümkündür. Askerlerin yahut cephe gerisinde bulunanların kaleme aldıkları mektuplar zaman zaman dönemin gazete ve dergilerinde yayımlanmıştır. Buna göre dönemin matbuatının Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarını barındıran önemli bir kaynak olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu çalışmada Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili mektupların tespit edilebilmesi için harekâtın ilk günü 20 Temmuz 1974 tarihinden itibaren 13 Şubat 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin kuruluşuna kadar

geçen zaman diliminde yayımlanan gazeteler ve dergiler taranmıştır. Bununla birlikte hatıralar, tezler, arşivler ve Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir.

İnceleme sonucunda Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili mektupların büyük bir çoğunluğunun dönemin gazetelerinde yer aldığı görülmüştür. Dönemin matbuatının taranmasında getirilen tarih sınırlandırması şiir, roman, hikâye ve tiyatro türlerinde uygulanmamıştır. Zira harp edebiyatı ürünleri harbin evveliyatı, harp dönemi ve sonrası olarak teşekkül edebilecek mahiyettedir. Bu yüzden harp öncesinden günümüze kadar kaleme alınmış şiir, roman, hikâye ve tiyatro türünde eserlerle ilgili ayrıntılı inceleme yapılmayıp sadece Kıbrıs Barış Harekâtı'nın edebi eserlere nasıl yansıdığı açıklanmıştır.

“Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmanın I. Bölüm’ünde Kıbrıs’ın genel tarihi hakkında bilgi verildikten sonra Kıbrıs Barış Harekâtı'nın sebepleri, sonuçları ve önemi üzerinde durulmuştur. Böylece harekâtın tarih bilimine yansısı ile edebiyata yansısı bir bütün olarak okunacak, aynı olayın tarih ile edebiyata aksedişinin benzer ve farklı yönleri tek bir çalışma içerisinde görülecektir.

II. Bölüm’de “Türk Harp Edebiyatına Kavramsal Bir Bakış” adı altında “Edebiyat ve Hayat”, “Harp ve Edebiyat”, “Harp Edebiyatı”, “Türk Harp Edebiyatı” ve “Türk Harp Edebiyatında Kıbrıs Barış Harekâtı” kavramları açıklanarak söz konusu harekâtın edebi türlere ne ölçüde ve nasıl yansıdığı hakkında genel bilgiler verilmiştir.

III. Bölüm’de Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili mektuplar yapı, muhteva ve üslup bakımından ele alınmıştır. Bu bölümde edebi bir tür olan mektuplar, Türk Harp Edebiyatı bağlamında incelenmiş ve Kıbrıs Barış Harekâtı'nın mektup türüne nasıl aksettiği tespit edilmiştir.

IV. Bölüm’de Kıbrıs Barış Harekâtı kapsamında tespit edilen mektuplarla ilgili bir tasnif çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda söz konusu mektuplar “Asker Mektupları”,

“Asker Yakınlarının Cepheye Gönderdiği Mektuplar”, “Muhabir Mektupları”, “Devlet Adamlarının Yazdıkları Mektuplar”, “Bayrak Radyosu’na Gönderilen Mektuplar” ve “Diğer Mektuplar” Şeklinde tasnif edilmiştir.

BÖLÜM: 1. KIBRIS'IN TARİHÎ GELİŞİMİ VE KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI

1.1. KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NA KADAR KIBRIS'IN TARİHÎ GELİŞİMİ

1.1.1. Osmanlı Devleti'nin Fethinden Önce Kıbrıs

Kıbrıs jeolojik dönemlerde meydana gelen çöküntüler neticesinde Hatay'dan ayrılarak bir ada haline dönüşmüştür. Ada'daki ilk sakinlerin Anadolu'dan gelenler olduğu bilinmektedir. Kıbrıs Osmanlı Devleti tarafından fethedilinceye kadar Mısır'ın, Hititlerin, Fenikelilerin, Asurluların, Perslerin, Makedonya İmparatorluğu'nun, Roma İmparatorluğu'nun, Bizans'ın, Arapların, Memlûklülerin, Venediklilerin hâkimiyeti altına girmiştir.

Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı Osmanlı topraklarına katması neticesinde Kıbrıs ile ilk ilişkiler başlamıştır. Yavuz Sultan Selim ile Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde Venedikliler, Kıbrıs için Osmanlı Devleti'ne vergi vermiştir. 1521 yılında Rodos'un Osmanlılar tarafından alınmasından sonra Venedikliler Kıbrıs'ı ellerinde tutmak için savunma hatlarını güçlendirmiş, bu bağlamda surlar inşa etmişlerdir. Bunun yanında Venedik hâkimiyetindeyken Kıbrıs'ta bulunan Ortodokslar zorla Katolikleştirilmeye çalışılmış, halk ağır cezalar ve vergilerle baskı altına alınmış ve Ada halkı tarafından Osmanlı Devleti'nden gizlice yardım talep edilmiştir.

Kıbrıs Doğu Akdeniz güvenliği açısından Osmanlı Devleti için hayati önem taşımaktaydı. Zira Kıbrıs'a sığınan korsanlar ticaret gemilerine ve hacca giden yolcu gemilerine saldırarak yolcu güvenliğini tehdit etmiştir. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki hâkimiyetinin tam olarak sağlanmasının yolu Kıbrıs'ın fethedilmesinden geçmekteydi. Nitekim II. Selim'in şehzadeligi sırasında Mısır'dan gelen hediyelere el konulması, Mısır hazine defterdarının bindiği geminin yağmalanması, Kıbrıs'taki Hala Sultan Türbesi'nin güvenceye alınmak istenmesi Kıbrıs'a sefer düzenlenmesini zaruri hale getirmiştir. Netice itibarıyla Kıbrıs'a

yapılan sefer sonucunda 4 Ağustos 1571’de imzalanan anlaşmayla Kıbrıs Osmanlı Devleti’nin hâkimiyetine girmiştir.¹

1.1.2. Osmanlı Devleti İdaresinde Kıbrıs

Kıbrıs’ın Osmanlı Devleti tarafından fethinden sonra Kıbrıs, merkezi Lefkoşa olan bir beylerbeylik haline getirilmiştir. Nüfusun azalması, ticari faaliyetlerin gerilemesi gibi sebepler neticesinde 1670 tarihinden itibaren önce Kıbrıs Beylerbeyliği kaldırılarak Ada Kaptan Paşalığa, 1687’de de Vezirazam’a has olarak verilmiştir. 1785 yılında Divan-ı Hümayun’a bağlı bir mulhasallık haline getirilen Kıbrıs Tanzimat Fermanı’nın ilanından sonra Cezayir-i Bahr-i Sefid’e bağlı bir sancak haline dönüştürülmüştür. 1861 tarihinde de İstanbul’un bir mutasarrıflığı haline gelmiştir.²

1.1.3. İngiltere İdaresinde Kıbrıs

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı (93 Harbi) sonrasında ateşkes antlaşması yapılmasına rağmen Ruslar Ayastefanos’a kadar gelir. Bu olayın akabinde Osmanlı Devleti ile Ruslar arasında Ayastefanos antlaşması imzalanır. Söz konusu antlaşma ile Ruslar hem Balkanlar’da hem de Osmanlı topraklarında büyük bir nüfuz elde eder. Bu durum özellikle İngiltere’yi rahatsız eder. Bu yüzden İngiltere, Avusturya ile birlikte İstanbul’a bir donanma yollayarak Rusları yeni antlaşma görüşmelerine zorlar. Netice itibariyle Osmanlı’nın içinde bulunduğu bu güç durumdan kendisine pay çıkaran İngiltere, Osmanlı Devleti’ni tehdit ederek Kıbrıs adasının kendisine devrini sağlar.³

¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Ali Denizli, *Kıbrıs Barış Harekatı 20 Temmuz 1974*, Berikan Yayınevi, Ankara 2014, s. 15; Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, <http://www.devletarsivleri.gov.tr/assets/content/Yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/OSMANLI%20%C4%B0DARES%C4%B0NDE%20KIBRIS.pdf>, s. 44-52. E.T. 21/02/2017.

² Ayrıntılı bilgi için bk. Abdulhalûk Çay, *Kıbrıs’ta Kanlı Noel-1963*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1989, s. 6-12; Mustafa Tarakçı, *Kıbrıs Barış Harekâtı*, <https://www.turkctarih.com/wp-content/uploads/2015/07/K%C4%B1br%C4%B1s-Bar%C4%B1%C5%9F-Harekat%C4%B1.pdf>, E.T. 21/02/2017.

³ Nuri Çevikel, *Kıbrıs Akdeniz’de Bir Osmanlı Adası*, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 142-143.

Kıbrıs Cumhuriyeti kuruluncaya kadar İngilizler her türlü olayda Rum tarafını desteklemiştir. Nitekim İngilizlerin adada hükümranlık sürdüğü dönemde Rumlar EOKA etrafında örgütlenmiştir. EOKA, 1955 yılında Albay Grivas tarafından kurulmuştur. Örgütün iki amacı vardır: Birincisi İngilizleri Kıbrıs'tan çıkarmak, ikincisi ise Türkleri ortadan kaldırarak “Enosis”i gerçekleştirmek. EOKA, Kıbrıs Barış Harekâtı'na kadar Kıbrıs'ta 2000 Türk'ü şehit etmiştir.⁴

1.1.4. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kurulması

19 Şubat 1959 tarihinde “Londra Antlaşması” ile İngiltere Kıbrıs adasından çekilir ve Türklerle Rumların bir arada yer aldığı Kıbrıs Cumhuriyeti kurulur. Türkiye, Yunanistan ve İngiltere, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı, güvenliği ve toprak bütünlüğü hususunda garantör ülkeler olurlar.⁵

1.2. KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI

1.2.1. Sebepler

Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkarma yapmasının temel nedeni EOKA'nın “Enosis”i gerçekleştirme hayalidir. Rumlar Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak için Kıbrıs'ta yaşayan Türklere yıllarca süren saldırılarda bulunmuştur. Bu saldırılar aynı zamanda Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı'nı yapmasında etkili olmuştur. Sözü edilen Rum saldırıları şöyledir:

1.2.1.1. 1963-1964 Olayları

Kıbrıs Rumları Ada'daki Türk varlığını sona erdirmek için “Akritas Planı”⁶ adlı bir plan hazırlamıştır. Söz konusu planın özeti şöyledir: Türkleri yok ederek “Enosis”i ilan etmek ve adaya Yunan ordusunu çağırmak, şeklinde özetlenebilir.⁷ Adını IX. yüzyılda bir Bizans destanından alan bu planın uygulanmasında en büyük rol EOKA

⁴ Denizli, *a.g.e.*, s. 20.

⁵ *a.g.e.*, s. 23-24.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. Derviş Manizade, *Kıbrıs Dün Bugün Yarın*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1975, s. 115-126.

⁷ Denizli, *a.g.e.*, s. 26.27.

liderlerinden Polikarpas Yorgacis'e aittir. 20-24 Aralık 1963 tarihleri arasında yapılan saldırılar tarihe "Kanlı Noel" olarak geçecektir. Bu saldırıların asıl amacı merkez Lefkoşa'yı ele geçirmektir. Rumlar Lefkoşa'yı alarak Kıbrıs'ı tamamen kontrol edebileceklerini düşünmüşlerdir. Kanlı Noel olaylarının başlaması ile Türkiye garantör ülkeler adına ortak bir bildiri yayımlar. Ancak Rumlar söz konusu bildiriye dikkate almaz ve 24 Aralık günü Kumsal bölgesine saldırır. Kıbrıs'taki Türk Alayı'nda doktor olarak görev yapmakta olan Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ile üç çocuğu Kumsal saldırısında vahşice katledilir. Rum tarafının hiçbir şekilde uzlaşmaya yanaşmaması üzerine Türkiye garantörlük hakkını kullanır. 25 Aralık 1963 tarihinde Türk savaş uçakları Lefkoşa semalarında ihtar uçuşları yapar. Bu ihtar neticesinde "Yeşil Hat" anlaşması imzalanarak Kıbrıs adasının taksimi fiilen gerçekleşir. 13 Ocak 1964'te Londra'da Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin katılımıyla üçlü konferans yapılır. Görüşmelerden bir sonuç çıkmaz. Nitekim 23 Ocak 1964'te Bayraktar Camii Rumlar tarafından bombalanır.

1964 yılının en önemli olayı ise Erenköy Savaşı'dır. Rumların Erenköy'e saldırmasından sonra Türk savaş uçakları iki günlük harekât düzenler. Rum lider Makarios bu ihtar sonucunda ateşkese razı olur.⁸

1.2.1.2. 1967 Olayları ve Sonrasında Yaşanan Gelişmeler

Rumlar 15 Kasım 1967 günü Boğaziçi ve Geçitkale'ye saldırı düzenler. Bunun üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanarak savaş ilanına karar verir. Çıkarma hazırlıkları yapılırken Türkiye diplomatik temasları devam ettirir ve 13 maddelik bir muhtıra verir. Türkiye'nin öne sürdüğü şartları Yunanistan kabul ederek askerlerini Kıbrıs'tan çekmeye başlar. 29 Aralık 1967 tarihinde Geçici Türk Yönetimi'nin kurulmasına karar verilir. Rumlar bu duruma tepki gösterir. Rauf Denktaş'ın Kıbrıs'a dönmesinden sonra Türk ve Rum tarafları görüşmelere yeniden başlar. Bölgesel Otonomi esaslarına dayalı görüşmeler 15 Temmuz 1974'e kadar sürer. Nitekim 15 Temmuz 1974 tarihinde Rum lider Makarios'a darbe yapılır ve yerine Nikos Sampson Cumhurbaşkanı olur. 15 Temmuz akşamı Kıbrıs'ta sıkıyönetim ilan edilir.

⁸ Çay, *a.g.e.*, s. 57-82.

Hemen ardından Nikos Sampson Kıbrıs'ta bir Elen Cumhuriyeti kurulduğunu açıklar.⁹

1.2.2. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Düzenlenmesi

Rumların, Kıbrıs Türklerine yönelik tedhişleri son bulmayınca Türkiye 20 Temmuz 1974 Cumartesi sabahı Kıbrıs'a müdahale etmiştir. Türk ordusu havadan, denizden ve karadan düşman kuvvetlerine başarılı bir baskın düzenlemiştir. 20 Temmuz'da başlayan harekât 22 Temmuz saat 17.00'ye kadar devam etmiş ve akabinde ateşkes ilan edilmiştir. Yapılan görüşmelerde Rum tarafının uzlaşmaya yanaşmaması üzerine 14 Ağustos'ta ikinci harekât başlamış ve bu harekât 16 Ağustos'a kadar devam etmiştir. Temmuz ile Ağustos aylarında üçer gün süren söz konusu harekâtlar planlanan şekilde tamamlanmış, düşman bozguna uğratılmış ve harekât Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştır.¹⁰

1.2.3. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Sonucu ve Önemi

Rum ve Yunanlıların Enosis hayallerini gerçekleştirmek ve Kıbrıs'taki Türkleri yok etmek amacıyla yaptıkları kanlı saldırıları durdurmak için Türkiye, 20 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs'a harekât düzenlemiştir. "Üç Gün Savaşları" olarak da anılan bu harekât Türk ordusunun kesin zaferiyle sonuçlanmıştır. Sözü edilen harekât sonrasında ortaya çıkan Muratağa, Atlılar ve Sandallar katliamları Türkiye'nin adaya çıkarma yapmasında ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. Türkiye'nin müdahalesiyle Kıbrıs Türkleri varlığını devam ettirebileceği bir coğrafi alana kavuşmuş ve elde edilen zafer ile Kıbrıs Türkleri bağımsız bir devlet kurma yolunda önemli bir adım atmıştır. Nitekim önce 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuş, Rumlar ve Yunanlılar ile yapılan görüşmeler sonuçlanmayınca 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilan edilmiştir.¹¹

⁹ *a.g.e.*, s. 82-96.

¹⁰ Hamza Eroğlu, *Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış Harekâtı*, Emel Matbaacılık Sanayi, Ankara 1975, s. 52-62.

¹¹ Çay, *a.g.e.*, s. 57-101; Denizli, *a.g.e.*, s. 449-455.

BÖLÜM 2: TÜRK HARP EDEBİYATINA KAVRAMSAL BİR BAKIŞ

2.1. Edebiyat ve Hayat

Edebiyat kelimesi Arapça “edeb” sözcüğünden gelmektedir. Bununla beraber edebiyat, Türkçede birden fazla anlama sahip bir kelime olarak yer almaktadır. Edebiyat sözcüğünün Türkçedeki en yaygın tanımı dil ile yapılan güzel sanatlar etkinliği olmasıdır.¹² Edebiyatın hangi anlama geldiği, mahiyetinin ne olduğu ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.¹³ R. Wellek – A. Warren’e göre edebiyat basılmış olan her şeydir.¹⁴ R. Wellek – A. Warren’in söz konusu tanımında edebiyatın sınırları kesin olarak çizilmemiştir. Zira basılan her eserin edebi eser olduğunu söylemek ya da basılan her eserin edebiyat ile ilgili olduğunu iddia etmek pek mümkün değildir.

Edebiyatın bir diğer tanımı ise şöyledir: “Edebiyat, malzemesi dil, kaynağı yaşantılar ve hayal gücü olan bir yaratıcılık, başka bir deyişle bir sanat dalıdır.”¹⁵ Aytaç’ın tanımında yer alan yaşantılar hayatın kendisidir. Mehmet Önal ise edebiyatın kaynağını “varoluş, hayat ve insan” olarak açıklar.¹⁶

Edebiyatın ve edebi metnin hayatla ilişkisini ortaya koyan bir diğer görüş yansıtma kuramına aittir: “Edebi metin, geçmişin olduğu kadar, bu günün sosyal hayatına ve sosyal hayat içinde yaşayan insanların zihniyetine tutulan bir aynadır.”¹⁷ Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere edebiyat ile hayat iç içedir.

Sonuç olarak şu söylenebilir: Sanatçı insanların yaşadıklarını hayal gücüyle birleştirerek okura yeniden sunar. Bu bağlamda yaşantı içinde insanları derinden

¹² İsmail Çetişli, *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2011, s. 70.

¹³ Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2005, s. 300-306.

¹⁴ R. Wellek-A. Warren, *Edebiyat Biliminin Temelleri*, (Çev: Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983, s. 19.

¹⁵ Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*, Say Yayınları, İstanbul 2003, s. 9’dan aktaran İsmail Çetişli, *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2011, s. 72.

¹⁶ Mehmet Önal, *Edebiyat Sanatı*, Kurgan Edebiyat, Ankara 2012, s. 300.

¹⁷ Önal, *a.g.e.*, s. 380; Moran, *a.g.e.*, s. 19; Ali İhsan Kolcu, *Edebiyat Kuramları*, 2. Baskı, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum 2010, s. 10-76.

etkileyen doğal felâketler, göçler ve harpler ön sıralarda yer alır. Şüphesiz ki bu hadiselerin en önemlisi harplerdir.¹⁸ Zira harpler diğer hadiselere göre daha sık tekrarlanır ve en az iki ülkeyi topyekün etkiler.

2.2. Harp ve Edebiyat

Edebiyat bilimi ile tarih bilimi arasında sıkı bir ilişki vardır. Tarihte yaşanan önemli hadiseler aynı zamanda edebiyatın da malzemesi olmuştur. Söz konusu hadiselerden biri ve belki de en önemlisi harplerdir. Zira harpler hem cephede bulunanların hem de cephe gerisinde bulunanların duygu, düşünce ve hayal dünyasını derinden etkilemektedir. O sebeple bir milletin yaşadığı harplere şair ve yazarlar kayıtsız kalamazlar.¹⁹ Bu bağlamda kaleme alınan edebi ürünler doğrudan veya dolaylı olarak harple ilgilidir. Hal böyleyken milletlerin tarihinde derin izler bırakan harpler cephede yahut cephe gerisinde bulunanların duygu ve düşünceleri aracılığıyla yeniden inşa olurlar. Böylece edebiyat-tarih ilişkisinden hareketle tarihin çalışma alanlarından biri olan harplerin edebi ürünlere aksetmesi neticesinde harp edebiyatı kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram edebiyat-tarih ilişkisinde bir çerçeve sunmaktadır.

2.3. Harp Edebiyatı

Savaşları konu edinen edebi eserler harp edebiyatının kaynağını teşkil etmektedir. Türk edebiyatında kaleme alınan eserlere genel olarak bakıldığında Türk Harp Edebiyatının, Türklerin ilk yazılı belgelerine kadar dayandığı görülecektir. Bununla birlikte Türk Harp Edebiyatının varlığı ile ilgili iki farklı görüş bulunmaktadır. Söz konusu görüşlerden birincisi Türk Harp Edebiyatının olmadığı yönünde iken ikinci görüş Türklerin zengin bir harp edebiyatına sahip olduğunu ifade etmiştir.²⁰

¹⁸ Ömer Çakır, "Çanakkale Türküsü'nün Öyküsü", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, sayı:1, Mart 2003, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, Çanakkale 2003, s. 13.

¹⁹ Ömer Çakır, *Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Mektupları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, s. 16.

²⁰ Halûk Harun Duman-Salih Koralp Güreşir, "Yeni Türk Edebiyatının Kaynakları: Savaş ve Edebiyat", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4 / II Winter 2009*, s. 30-31.

Türklerde harp edebiyatının bulunmadığını dile getiren görüşe göre Türk askerinin cephelerdeki acıları, kahramanlıkları, duyguları aydınlar tarafından anlatılmamıştır. Bu durumun başlıca nedeni yıllarca halktan kopuk olan aydınların konuya olan ilgisizliğidir. O sebeple Avrupa zengin bir harp edebiyatına sahipken Türklerde bu edebiyat maalesef mevcut değildir. Bu görüşü savunan imzasız bir makalede aydınlardan harple ilgili eserler vücuda getirmeleri istenir.²¹ Aydınların ilgisizliğini dile getiren bir diğer yazı Yekta Bahir²² imzalıdır. Bu yazıda Faik Ali'nin "Genç Şairlere" başlıklı şiiri verilerek İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali karşısında suskun kalan aydın zümreye, gençlere sitem edilir.

"(...) heyhât bizim genç şairlerimiz şiirlerini tekrar ettikleri Fransız sembolistlerinin nağmeleri arasında Trablus için bir manzume bulamadıkları için ebkem kalıyorlar. Bu, pek fecî bir manzaradır!.

En derbeder, en kayıtsız ve sarhoş bir Fransız şairi olan Paul Verlaine bile 'Miç'i o 'çocukluğunun güldüğü şehri, o müdafaasız kale'yi bir türlü unutamıyor. 'Ey Miç, ey kaderin hükümlerini keşfeden beşiğim..' diye feryât ediyor (...) ağlıyor ve 'sabret' diyor.

Bizim genç şairlerimiz ise en hain, en feci bir tecavülden o kadar müteessir olmuyorlar ki eğer bu bir büyük kabahatse pek azı kendilerine isbet etse bile en mühim kısım dedelerimizindir!... Ve ben kabil olsaydı Trablus'a değil, genç arkadaşlarımla şu mestîsine acıklı bir mersiye yazardım..."²³

Türklerde harp edebiyatından söz edilemeyeceği görüşünü dile getiren yazılarda dikkat çeken en önemli husus aydınların harplere olan ilgisizliğidir. Sanatçıların ilgisiz kalışları doğru olmakla birlikte Türklerde harp edebiyatının olmadığını söylemek pek mümkün görünmemektedir. Zira tarihi, harplerle ve şanlı zaferlerle dolu bir milletin yaşadığı kahramanlıkları yahut yenilgilerdeki acı ve üzüntülerini dile getirmemesi imkânsızdır. Cenap Şahabettin'in, büyük olayların edebiyata

²¹ Duman-Güreşir, *a.g.m.* s. 31.

²² Genç Kalemler Dergisi'nde yayımlanan "İbtidâiyet-Originalite" başlıklı makalenin yazarı olan Yekta Bahir, Ali Canip'tir. Geniş bilgi için bk. İsmail Parlatır-Nurullah Çetin (Haz.), *Genç Kalemler Dergisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 337.

²³ Yekta Bahir (Ali Canip), "İbtidâiyet-Originalite", Parlatır-Çetin (Haz.), *a.g.e.*, s. 339-340.

aksetmesi ile ilgili Şu sözleri Türklerde harp edebiyatının bulunmadığını dile getiren araştırmacılara bir cevap niteliğindedir:

“Harp gibi, zelzele gibi büyük musibetler evvel-be-evvel edebiyat musluklarını açar; başkalarının gözyaşlarına kendi mürekkeplerini karıştırmak üdebâca bir vazifedir.”²⁴

Türklerin, harp ve zaferlerini edebiyata aksettirdiğini dile getiren M. Gül Akmaz, “Köktürk Yazıtları”nın birer harp edebiyatı örneği olduğunu ifade eder:

“...Orta Asya steplerinden Viyana’ya kadar geniş bir coğrafyada hareket etme imkânı bulan Türklerin savaş ve zaferleri, sözlü ve yazılı edebî ürünlere aksetmiştir. Tarih sahnesine çıktığı andan itibaren ordu-millet kavramıyla özdeşleşen Türk milletinin ilk yazılı kaynakları olarak kabul edilen Köktürk Yazıtları’nın birer harp edebiyatı örneği olmaları da manidardır.”²⁵

Nitekim harp edebiyatı kavramı ile ilgili yazılan yazılar I. Dünya Savaşı yıllarında artar. Sözü edilen dönemde Harp Mecmuası yayımlanır. Sözü edilen mecmuanın ilk sayısında yayın sebebi Şu Şekilde açıklanır: Düşman orduları memleketimizin tüm uçlarına en güçlü kuvvetleriyle saldırmış, İstanbul Boğazı’na dayanmıştır. İstanbul karadan ve denizden saldırılara maruz kalmış Türk ordusu yapılan bu saldırıları durdurmayı başarmıştır. Alnımızdaki Balkan Muharebesi’nin kara lekelerini silme günü gelmiştir.²⁶

“İşte Harp Mecmuası, varlığımızda bu mühim inkulâbı yapan, en büyük ve en kuvvetli düşmanlar karşısında neslinin ve dininin ananesine uygun bir kahramanlık ve fedakârlıkla cenkleşen muazzam ordumuzun altın

²⁴ Cenab Şahabeddin, “Oğluma İkinci Mektup”, Evrâk-ı Eyyâm (Haz. Hasan Akay), Timaş Yayınları, İstanbul 1998, s. 205’ten aktaran Ömer Çakır,100’üncü Yılında Çanakkale Zaferi Sempozyumu, (Editör Zekariya Türkmen) Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 2005, s. 369.

²⁵ M. Gül Akmaz, Harp Edebiyatı Bağlamında Mehmet Emin Yurdakul’un Şiir Dili, *International Journal of Languages’ Education and Teaching* April 2016, Volume 4, Issue 1, s. 65.

²⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. “Niçin Çıkıyor”, T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, Yıl: 1, sayı: 1, Ankara 2014, s. 3, 6, <http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/sayi-1web.pdf>, E.T. 12/02/2017.

destanını yazılar ve resimlerle ebedileştirmek, onu bütün dünyanın gözleri önüne yaymak için çıkıyor.”²⁷

Bu gaye doğrultusunda Harp Mecmuası, Harb-i Umumi esnasında savaşın seyri ile ilgili yazılar ve fotoğraflar paylaşmış, hem cephede bulunan askerlerimizin hem de cephe gerisinde bulunan yurttaşlarımızın moralini güçlendirmek için çalışmalar yapmıştır. Bu bağlamda söz konusu mecmuanın 2. sayısındaki kapak fotoğrafı altındaki yazı son derece mühimdir: “Çanakkale istihkamında 215 kıyye ağırlığındaki mermiyi sırtında taşıyan güçlü bir kahraman nefer: Mehmed oğlu Seyid. Ordumuzda harp aşkından bir örnek[.]”²⁸

Harp Mecmuası incelendiğinde harbe ilişkin duygu, düşünce ve hayallerin özellikle şiirler aracılığıyla verildiği görülecektir. Örnek olarak Hakkı Süha'nın kaleme aldığı “Siperlerde” başlıklı şiir verilebilir. Söz konusu şiirden bir bölüm şöyledir:

*“Düşmanını çiğnedik helâl olsun artık
Zaferleri tarihlere sığmayan ordu!
Yatsı vakti... Türküler, bağlamalar bütün sustu,
Ezan sesi, ruhları vecd içinde sarıyordu.
Şarapnaller dağılan ufuklardan, Türk ordusu
Karanlıkta Allah'ına giden yolu arıyordu.”²⁹*

Ahmed Refik, Harb-i Umumi yıllarında kaleme aldığı “Harb Edebiyatı ve Osmanlı Şairleri” başlıklı yazısında harbin sadece tarih kitaplarında bulunmadığını, edebiyata da aksettiğini ifade eder.³⁰ Refik, söz konusu yazısında harp edebiyatı kavramını şu şekilde tanımlar:

²⁷ “Niçin Çıkıyor”, T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, Yıl: 1, sayı: 1, Ankara 2014, s. 6, <http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/sayi-1web.pdf>, E.T. 12/02/2017.

²⁸ T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, sayı: 2, Ankara 2014, kapak fotoğrafı, http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/say%C4%B1-2_web.pdf, E.T. 12/02/2017.

²⁹ Hakkı Süha, “Siperlerde”, T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, Yıl:1, sayı: 3, Ankara 2014, s. 44, http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/say%C4%B1-3_web.pdf, E.T. 12/02/2017.

³⁰ Ahmed Refik, “Harb Edebiyatı ve Osmanlı Şairleri”, T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, Yıl: 2, sayı: 21, Ankara 2014, s. 329.

*“Harp edebiyâtı, milletin mevcûdiyetine muhâfazada gösterdiği dikkat ve itinâyâ fart-ı gayret ve hâmasete tabî ve hissî bir miyârdır. Vatanın uzak hududlarında düşmanla çarpışan kolların cism-i vatanda hâsıl eylediği muazzez ve muhterem hislerin fikrî âbidlerinden madûddur.”*³¹

Ahmed Refik’in yukarıda zikredilen tanımı eksik olmakla beraber harp edebiyatının kavramsallaşması adına yapılan mühim bir çalışma olarak göze çarpar. Zira harp edebiyatı sadece cephe gerisinde bulunanların oluşturduğu ürünlerden teşekkül etmez, aynı zamanda cephede bulunan askerlerin ve savaşı takip edenlerin de yazdıkları eserlerden oluşur.³²

Sanatçıların savaş döneminde savaş temasını sıkça işlemesinin nedeni Elçin Mehreliyev’e göre;

*“...vatanının kurtuluşu adına halkı seferber etmek fikrini yansıtmak, onun kahramanlık duygularını tetiklemek, savaşın çıkardığı sosyal, ekonomik, manevi zararları ortaya çıkarıp çözüm yollarını aramak ve sıradaki katliamları önlemek ha[l]kta edebi felsefi fikirler söyleme gibi eğilimler ortaya çıka[ır].”*³³

Nurdan Gümüştpe’ye göre dinî, millî, siyasî, ekonomik ve benzeri sebeplerle başlatılan harpler toplumların edebiyatlarını da etkilemiştir. Nitekim tarihi harplerle dolu olan Türk milletinin harpler karşısındaki hisleri, toplumun aynası olan edebiyata kaynaklık etmiştir. Harplerin edebiyata yansısıyla harp edebiyatı kavramı ortaya çıkmıştır.³⁴

³¹ Ahmed Refik, a.g.m., s. 329.

³² Çakır, a.g.e., s. 18.

³³ Elçin Mehreliyev, “Savaş ve Edebiyat”, Yılmaz Daşcıoğlu (Ed.), *Savaş ve Edebiyat Sempozyumu, 16-18 Aralık 2014-Sakarya Bildiriler, 1. cilt*, (s. 193), Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya 2016.

³⁴ Nurdan Gümüştpe, “Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İslamiyet Öncesi Türk Destanları Üzerine Bir Değerlendirme”, Yılmaz Daşcıoğlu (Ed.), *Savaş ve Edebiyat Sempozyumu, 16-18 Aralık 2014-Sakarya Bildiriler, 2. cilt*, (s. 317), Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya 2016.

Hacer Gülşen'e göre "Savaş, milletlerin hayatındaki en önemli olaylardandır. Bu önemli olay edebiyata aksederek birtakım eserlerin yazılmasına sebep olur. Savaş edebiyatının kaynaklarını da savaş konularını işleyen bu edebî eserler oluşturur."³⁵

İnci Enginün'e göre toplumlar, en çetin şartlar altında harp edebiyatı ürünlerini oluştururlar. Zira harpler, edebi eserlerde yer alan çatışma unsurunu ortaya çıkaran önemli bir olaydır. Ayrıca Enginün, harple birlikte oluşan harp edebiyatının hamasî özelliklere sahip olduğunu ifade eder.³⁶

Hürdünya Şahan, "II. Dünya Savaşı'nın Türk Şiirine Yansıması" başlıklı yazısında savaşın bir insanlık durumu olduğundan bahseder. Ona göre savaş, evrensel bir temadır. Şair ve yazarlar, savaş temasını roman, hikâye, şiir vb. edebi türlerde işleyerek tüm dünyada bir "savaş edebiyatı" oluşturmuşlardır.

*"Dünya edebiyatında da savaş kavramı ve beraberinde getirdiği felaketler, yıkımlar, yoksulluklar, acılar kısacası "insanlık durumları" kendisine geniş bir yer bulmuş, gerek roman ve hikâyede gerekse şiirde yazar ve şairlerin çok fazla ele aldıkları, 'savaş edebiyatı' yaratacak kadar yaygın işlenmiştir."*³⁷

Harp edebiyatının kavramsallaşması hususunda yapılan çalışmaların yeni olduğunu belirten Saadettin Yıldız harp edebiyatını şu şekilde tanımlar:

"Konu ve temalarını harpten ve 'harp hâli'nden alan; harp psikolojisini hem millî hem ferdî boyutta- etkileyen ve ondan aldığı etkiyle kendisi de şekillenen; mâzî şuûru, kahramanlık duygusu, gelecek kaygısı, vatanseverlik gibi üstün değerleri çeşitli bağlantılar içinde işleyen; cepheye ve cephe gerisine dair sıcak gözlemlerle ve günü gününe gelişen olaylarla beslenen; millet hayatında harp dolayısıyla meydana gelen

³⁵ Hacer Gülşen, "Milli Mücadele Döneminde Savaş Edebiyatımız", *İlmî Araştırmalar*, sayı: 25, İstanbul 2008, s. 86.

³⁶ İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Dergah Yayınları, İstanbul 2001, s. 516-517.

³⁷ Hürdünya Şahan, "II. Dünya Savaşı'nın Türk Şiirine Yansıması", Yılmaz Daşcıoğlu (Ed.), *Savaş ve Edebiyat Sempozyumu, 16-18 Aralık 2014-Sakarya Bildiriler*, 2. cilt, (s. 382), Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya 2016.

değişiklikleri –çoğu zaman ilginç yorumlarla- gözler önüne seren edebiyat, 'harp edebiyatı'dır.'³⁸

Harp, bir milletin topyekün yaşadığı bir olaydır. O sebeple cephe gerisinde bulunan siviller ile cephede bulunan asker ve diğer görevlilerin harbe ilişkin duygu, düşünce yahut hayalleri harp edebiyatı bağlamında değerlendirilmelidir. Bu yüzden Saadettin Yıldız'ın söz konusu tanımı harp edebiyatının kavramsallaşması adına hayli ehemmiyet taşımaktadır.

Harp edebiyatı sadece harp sırasında kaleme alınan eserlerden müteşekkil değildir. Çünkü harbin hemen öncesinde yaşananlar ve harbin başlamasına sebep olan etkenler ile harbin hemen sonrasında kaleme alınan harple ilgili eserler de önemlidir. O halde Çakır'ın belirttiği gibi harp edebiyatı; “harp öncesi”, “harp sırası” ve “harbin hemen sonrası” olmak üzere üç bölümden oluşur.³⁹

M.Kayahan Özgül, bir yazısında harp edebiyatının oluşabilmesi için mutlaka bir harbin meydana gelmesinin gerekmediğinden bahseder. Özgül'e göre savaşa hazır vaziyette bekleyen askerlerin yahut sınır boylarındaki sivillerin her an gelebilecek tehlikeyi beklerken içinde buldukları psikoloji ışığında oluşturdukları eserler harp edebiyatının ürünleridir. Bunun yanında Özgül, harp edebiyatını askerlik edebiyatı, cephe edebiyatı, cephe gerisi edebiyatı, savaş sonrası edebiyatı olmak üzere tasnif eder.⁴⁰

Sonuç olarak harp edebiyatı, cephede yahut cephe gerisinde bulunanların harp öncesinde, harp sırasında ya da harbin sonuçlanmasından hemen sonra harbe ilişkin duygu, düşünce ve hayallerini dile getirdiği eserlerden oluşmaktadır. Bütün bu bilgiler ışığında Türk harp edebiyatı vardır ve Türk milleti zengin harp edebiyatı ürünlerine sahiptir, demek mümkündür. Burada temel mesele Türk harp edebiyatının

³⁸ Saadettin Yıldız, “Harp Edebiyatı Kavramı ve Edebiyatımızda Çanakkale Muharebeleri”, OGÜ Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Çanakkale Zaferi'nin 83 Yıl Dönümü Paneli, Eskişehir 1998, s. 39'dan aktaran <http://saadettinyildiz.com/index.php/2016/10/26/harp-edebiyati-urununu-olarak-istiklal-marsi-ve-diger-alti-siir-3/>, E.T. 02/03/2017.

³⁹ Çakır, a.g.e., s. 18.

⁴⁰ M. Kayahan Özgül, “Harb Edebiyatına Harbî Bir Bakış”, Ömer Çakır (Ed.), *Türk Harp Edebiyatı Konulu I. Uluslar Arası Türkiyat Sempozyumu: 1-3 Kasım 2013/Çankırı Bildiriler*, (s. 3-6), Berikan Yayınevi, Ankara 2014.

sınırlarının tam olarak çizilememiş olmasıdır, denilebilir. İşte bu noktada araştırmacılara düşen en önemli görev Türk edebiyatının ürünlerini, harp edebiyatı metodolojisi içinde yeniden değerlendirmektir.

2.4. Türk Harp Edebiyatı

“Türk harp edebiyatının ilk örnekleri olarak Orhun Kitabeleri gösterilebilir.”⁴¹ Orhun Kitabeleri’nde Türk milletinin diğer kavimlerle yaptığı savaşlar, “Türk askeri geleneği”, “hükümdarlık anlayışı”, “devlet düzeni”⁴², “Türk askeri dehasının” ve “Türk askerlik sanatının esasları”⁴³ ile ilgili bilgilere ulaşmak mümkündür.

Türklerin ilk yazılı ürünlerinden önceki dönem incelendiğinde destanların konu olarak genellikle harpleri ele aldığı görülecektir. O sebeple sözlü dönemde teşekkül eden destanlar da Türk harp edebiyatı ürünleri olarak kabul edilebilir. Misal olarak da Alper Tunga Destanı verilebilir. Alper Tunga, Saka Türklerinin hükümdarıdır. Sözü edilen destanda Türk-İran savaşları anlatılır. Ayrıca Şu Destanı, Oğuz Kağan Destanı, Attilâ Destanı harpleri merkeze alan ürünlerden bazılarıdır.⁴⁴

İslâmiyet öncesi Türk destanlarında yer alan kahramanlar “alp tipi”nin özelliklerini taşır. Alp; kahraman, yiğit ve cesur anlamlarına gelir.⁴⁵ “Cihan hâkimiyeti” anlayışını benimseyen Türklerin yaşantısında, kültüründe, duygu, düşünce ve hayal dünyasında İslâmiyet ile birlikte birtakım değişiklikler meydana gelir. Türkler bu değişiklikler neticesinde,

*“(...) her sahada güzel eserler veren bir sentez vücuda getirirler.
Bunlardan en önemlisi eski Türk destanlarında yüceltilen ‘alp tipi’nin*

⁴¹ Çakır, a.g.e., s. 22.

⁴² Zekerya Batur-Gülbike Yıldırım, “Orhun Yazıtlarında Anlama ve Anlatma Becerileri”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/4 Spring 2013*, s. 314.

⁴³ Muharrem Ergin, “Orhun Âbideleri Üzerine”, *Türk Edebiyatı*, sayı: 173, Mart 1998, s. 10’dan aktaran Ömer Çakır, *Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Mektupları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, s. 22.

⁴⁴ Duman-Güreşir, a.g.m., s. 36-37.

⁴⁵ Mehmet Yardımcı, “Türk Destanlarında Tipler ve Motifler”

http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mehmet_yardimci_destan_tipler_motifler.pdf, s. 1. E.T. 05/03/2017.

'gazi tipi' haline gelmesidir. Gazi tipi de alp tipi gibi dünyayı fethetmeyi gaye edinen bir kahramandır. İslâmiyet onun savaşına yüce bir mâna ve zengin bir muhteva verir."⁴⁶

Klasik edebiyat ürünlerine genel olarak bakıldığında harpleri ve gazi tipinin kahramanlıklarını konu alan eserlerin varlığı dikkati çeker. Bu hususta özellikle gazâvatnameler pek önemlidir. Türk edebiyatında savaşları ve savaşlarda gösterilen kahramanlıkları anlatan eserlere "gazâ-name" veya "gazâvat-name" denir.⁴⁷

Osmanlı edebiyatına bakıldığında *Ahmedî Divanı*'ndan başlayan ve *Nedim Divanı*'na kadar gelişen süreçte padişahlara ve devlet adamlarına yazılan kasidelerde savaş ve barış konularının ele alındığı görülecektir.⁴⁸ Klasik edebiyatta gazâvatnameler, fetihnameler, zafernameler harpleri konu edindir.⁴⁹

Aynı dönemde klâsik edebiyatın yanında Halk edebiyatı ürünlerinde de harp konusu işlenmiştir. "Sınır askerlerinin ya da sınırlara yakın yerlerde yaşayan saz şairlerinin eserlerinde, yer yer rastlanan ceng ve erlik tasvirleri, koçaklamalar, ya da savaşlardaki yiğitlerin kahramanlıklarını, hatıralarını anmak için söylenen destanlar..."⁵⁰ harp edebiyatı ürünleri olarak kabul edilebilir. Halk edebiyatında harp teması destanlar, türküler, ağıtlar aracılığıyla dile getirilir.⁵¹

Harp edebiyatı içinde değerlendirilebilecek eserler 1860'lı yıllardan itibaren büyük artış göstermiştir. Bu hususta Osmanlı Devleti'nin söz konusu döneminde gazete ve dergi faaliyetlerinin yaygınlaşması etkili olmuştur, denilebilir.⁵² Özellikle Kırım Harbi ile başlayan süreç Türk harp edebiyatı için pek önemlidir. Zira daha önceki harpler İstanbul'a uzak yerlerde gerçekleştiği için sanatçıların dikkatini pek

⁴⁶ Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3: Tip Tahlilleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 101.

⁴⁷ Ağâh Sırrı Levend, *Gazavat-nameler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavat-namesi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000, s. 1.

⁴⁸ Abdülkadir Karahan, *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980, s. 67.

⁴⁹ Gülşen, *a.g.m.*, s. 87; Duman-Güreşir, *a.g.m.*, s. 40-45; Ömer Çakır, "Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Hikâyeleri", Zekariya Türkmen (Ed.), *100'üncü Yılında Çanakkale Zaferi Sempozyumu 28-29 Nisan 2015 İstanbul* (s. 370), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 2015.

⁵⁰ Karahan, *a.g.e.*, s. 70.

⁵¹ Gülşen, *a.g.m.*, s. 87; Çakır, *a.g.m.* s. 370.

⁵² Çakır, *a.g.e.*, s. 23.

çekmemiş, harple ilgili hisler daha çok harbe katılan asker şairler tarafından dile getirilmiştir. Kırım Harbi ve sonrasında gerçekleşen harpler hem İstanbul hayatını etkilemiş hem de sanatçıların ilgisini çekmiştir.⁵³

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden günümüze kadar meydana gelen belli başlı harpler şunlardır: “Kırım Harbi (1853-1856)”, “1877-1878 Osmanlı Rus Harbi (93 Harbi)”, “1897 Osmanlı-Yunan Harbi”, “Trablusgarp Savaşı (1911-1912)”, “Balkan Savaşı (1912-1913)”, “1. Cihan Harbi (1914-1918)”, “Kurtuluş Savaşı 1919-1922)”, “Kore Savaşı (1950)”, “Kıbrıs Barış Harekâtı (1974)”. Kırım Harbi'ne gelinceye kadar harp edebiyatı bağlamında değerlendirilebilecek eserlerin sayıca az olduğu, özellikle klasik edebiyat eserlerinde mübalağanın bulunduğu⁵⁴ ve eserlerin samimiyetten yoksun olduğu söylenebilir.⁵⁵ Netice itibariyle Kırım Harbi ile başlayan ve günümüze kadar olan süreçte meydana gelen harplere ilişkin duygu, düşünce ve hayalleri dile getiren eserler gazete ve derginin olanakları sayesinde artmış ve Türk harp edebiyatı güçlü bir ivme kazanarak gelişmiştir.⁵⁶

2.5. Türk Harp Edebiyatında Kıbrıs Barış Harekâtı

Türk milleti tarihî süreç içerisinde birçok harbe katılmıştır. İşte bu harplerden biri de Kıbrıs Barış Harekâtı'dır. Sözü edilen harekât Kıbrıs Türkleri için bir ölüm kalım mücadelesidir. Zira EOKA'nın planlı bir şekilde yürüttüğü katliamlar Kıbrıs Türklerinin yüreğinde derin yaralar açmıştır. EOKA'nın, Ada'yı Yunanistan'a bağlamak için yaptığı mezalimleri durdurmak, adaya barış ve huzuru getirmek ve en önemlisi Kıbrıs Türklerinin özgürce yaşamasını sağlamak için Türkiye Cumhuriyeti, 20 Temmuz 1974 günü Kıbrıs adasına havadan, denizden ve karadan birlikler çıkarmıştır. Harekât Türk ordusunun kesin zaferiyle sonuçlanmıştır. Söz konusu harekât neticesinde 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti kurularak

⁵³ Ömer Çakır, “Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Muharebeleri'nin Komutanları”, Lokman Erdemir-Kürşat Solak (Editörler), *Çanakkale Muharebeleri'nin İdaresi, Komutanlar ve Stratejiler*, (s. 292), Çanakkale Valiliği Yayınları, Çanakkale 2015.

⁵⁴ Karahan, *a.g.e.*, s. 70.

⁵⁵ Özgül, *Arayışlar Devri Türk Şiiri Antolojisi*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2000, s. 42.

⁵⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. Çakır, “Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatının Kaynaklarından Biri Olarak Harpler I: Kırım Harbi (1853-1856)”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4 /1-II Winter 2009*, s. 1823-1874.

Kıbrıs Türkleri özgürlüğe kavuşmuş ve uzun yıllar süren mezalimler son bulmuştur. Ardından 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.

Kıbrıs Türk edebiyatında, 1960 sonrasında kaleme alınan eserlere bakıldığında eserlerin büyük bir çoğunluğunun “Kıbrıs Sorunu”nu merkeze aldığı görülür.⁵⁷ Kıbrıs Barış Harekâtı’nı konu alan harp öncesinde, harp sırasında ve harp sonrasında pek çok eser kaleme alınmıştır. Bu eserler mektuplar, şiirler, romanlar, hikâyeler, hatıralar, günlükler, tiyatro eserleri, kahramanlık menkıbeleri ve makaleler şeklinde sıralanabilir. Çalışma Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarını kapsadığı için diğer türlere kısaca değinilecektir.

2.5.1. Şiirler

Harbe ilişkin duygu, düşünce ve hayaller şiir aracılığıyla roman, hikâye, tiyatro gibi türlere nazaran daha kolay ifade edilir. Ayrıca şiirler gazete ve dergilerde yayımlanabilme özelliğine sahiptir. Bununla birlikte gazete yahut dergilerin cephe gerisinde bulunanların hissiyatını dile getirmesi için düzenledikleri harp temalı şiir yarışmaları bu türün harp edebiyatı içindeki yerini göstermesi bakımından ayrıca önemlidir. İşte bu yarışmalardan biri de Hürriyet gazetesinin düzenlemiş olduğu “Kıbrıs Destanı Yarışması”dır.⁵⁸ Nitekim sözü edilen yarışmaya yurdun dört bir yanından birçok eser gönderildiği ve oluşturulan bir komisyon tarafından dereceye giren eserlerin sahiplerine ödülleri verildiği yine ilgili gazetenin arşivinden öğrenilmiştir.⁵⁹ Ayrıca dönemin Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre, Kıbrıs için “İman Konuşur” başlıklı bir şiir yazmıştır. Dönemin matbuatı incelendiğinde neredeyse bütün gazetelerde Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili şiir örneklerinin bulunduğu görülecektir.

Kıbrıs Barış Harekâtı’nı konu alan şiirlerde harekâtın sebebi, harekâtın tasviri, harekâtın önemi, harekâtın sonucu ve düşmanın kaçıışı, Kıbrıs sevgisi, komutanlar ve

⁵⁷ Metin Turan, “Kıbrıs Türk Romanında Çıkarma Harekâtı”, http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/metin_turan_kibris_turk_roman_i_cikarma_harekati.pdf, sayfa numarası belirtilmemiş. E.T. 03/03/2017.

⁵⁸ *Hürriyet*, 25.07.1974, s. 4.

⁵⁹ *Hürriyet*, 22.08.1974, s. 9.

liderler, tarihe göndermeler, cepheye gönüllü katılma isteği, düşmana bakış, Türk askerine ve mücahitlere bakış, şehit olma arzusu, vatan sevgisi, bayrak sevgisi, düşmanın yaptığı katliamlar, Kıbrıs'ın güzellikleri dile getirilir. Cepheye bulunanların kaleme aldıkları şiirler Türk harp edebiyatı açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda yazılan şiirlerden biri Süleyman Çolak⁶⁰ isimli bir Mehmetçiğe aittir. Çolak, “Kıbrıs’a Selam” başlıklı şiirinin bir dördlüğünde Kıbrıs’a şehit olmaya geldiğini ifade eder.

*“Gitmeye gelmedim senin yanına
Bilmem basar mısın beni de bağrına
Şehit olmaya geldim senin uğruna
Girne sahili merhaba, merhaba”⁶¹*

Başka bir şiirde savaşın tasvirini, düşmanın kaçıışı ve hezimetini şöyle dile getirilir:

*“Şahlandı Mehmetçiğim kükremiş sel gibi
Beşparmak dağlarını aştı bir yel gibi
Zafer günü geldi kahpeye bir yıl gibi
Kaç Palikarya kaç Mehmetçik geliyor
(...)
Beşparmak dağları aşılmaz dedin aştık
Biz senin dedenle Çanakkale’de İzmir’de savaştık
Palikarya bir anda nasıl çözüldün bizde şaştık
Kaç kahpe Yunan kaç Mehmetçik geliyor”⁶²*

Harekât öncesinde yazılan şiirler daha çok Kıbrıs Türk Edebiyatına aittir. Özellikle 1960’lı yıllarda artan toplumlararası çatışma sebebi ile dönemin birçok şairi milliyetçi çizgide eserler vermiştir.⁶³

⁶⁰ Yavuz çıkarma plajına ilk ayak basan Mehmetçiklerden Süleyman Çolak şarapnel sonucu yedi yerinden yaralanır. Mersin Hastanesi’nde tedavi görürken yazdığı şiiri alay komutanına gönderir. Burada şiirin sadece bir dördlüğüne yer verilmiştir.

⁶¹ Mesut Günsev, *20 Temmuz 1974 Şafak Vakti Kıbrıs*, 3. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul 2004, s. 82.

⁶² *Milli Gazete*, 19.08.1974, s. 7.

⁶³ Metin Turan, *Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı*, Ürün Yayınları, Ankara 2004, s. 170.

1960-1974 yılları arasında yaşanan olaylar neticesinde milliyetçi çizgide şiir türünde kaleme alınan eserlerden bazıları şunlardır: Osman Türkay'ın "Sömürge", Orbay Deliceirmak'ın "Sömürge Çocuğunun Türkiyesi", "Şahinler Tepesi", "Hürriyet İçin Ölenlerin ve Canını Adayanların Seslenişleri", "Türkiye'ye Seslenişler", "Atatürk'ün Türkiyelilere Seslenişi", Özker Yaşın'ın "Gitme Oğul", "Karanlıkta Kurşun Sesleri", "Savaşın Beşinci Günü", "Kumsal Baskın", "Küçük Kaymaklı", "Küçük Kaymaklı Geri Çekiliyor", "Numan'ın İnekleri", "Ayvasıl Köyünde Sabah Oldu", "Ayvasıl'lı Dokuz Esir", "Bir Dostun Anlattıkları", "Arpalık Köyü Yiğitçe Savaştı", "Arpalık Gazilerinin Söylediği", "Limasol'dan Kötü Haberler", "Yüzbaşım", Mehmet Levent'in "Bu Vatan Bizim", Kutlu Adalı'nın "Tutsak Bağırır", "Türkiye'ye Sesleniş", Şenay Hacısüleymanoğlu'nun "Karanlık Bir Gece", "Bir Rüzgâr Esiyordu", Ahmet Niyazi'nin "Ayvasıl Destanı", Oktay Behiç'in "Şehit Hasan'a", Halil İ. Çolakoğlu'nun "Ben Gaziyim", Osman Güvenir'in "Yavru Türk'ün Öyküsü", "Beklenen Gün İçin", Oktay Öksüzoğlu'nun "21 Aralık", "Erenköy Destanı", "Andımız", Rauf Raif Denктаş'ın "Erenköy Destanı", İleriş Yemencioğlu'nun "Erenköy Destanı", Mehmet Levent'in "Erenköy Şehitlerine Ağıt", Fikret Demirağ'ın "Birinci Aşk Şarkısı", Hasan Şaşmaz'ın "Cengizim Yavrum", İlkey Adalı'nın "Prangalı Umut", Harid Fedai'nin "Sitem" şiirleri sayılabilir.⁶⁴ Söz konusu şiirlerde genel olarak İngiliz sömürgesinden kurtulmanın verdiği mutluluk, özgürlük, vatan sevgisi, Kıbrıs Türklerinin çektiği sıkıntılar, 21 Aralık 1963 Olayları (Kanlı Noel), Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve çocuklarının katledilişi, Ayvasıl Köyü katliamı, Türkiye'den yardım beklentisi, Türk evlerine düzenlenen saldırılar, Rumlar tarafından şehit edilen masum insanlar, yapılan katliamlardan duyulan derin üzüntü, Erenköy saldırıları, Türkiye'nin yardım elini uzatmasından duyulan sevinç dile getirilmiştir.

Şiirlerde dikkat çeken hususlardan biri de şehit isimlerinin sıklıkla geçmesidir. Misal olarak Mehmet, Ömer, Mustafa, Ayşeçik, Mehmet Hasan, İsmail Musa, Hasan Molla, Ali, Cengiz Topel verilebilir. Ayrıca kimi şiirlerde duygu, düşünce ve olaylar söz konusu şehitlerin ağzından anlatılır.⁶⁵

⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. Aysu (Kırlar) Uçar, *Kıbrıs'taki Siyasî Olayların Kıbrıslı Türk Şiirine Aksî*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul 2006, s. 141-299.

⁶⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. (Kırlar) Uçar, *a.g.t.*, s. 141-299.

2.5.2. Romanlar

Kıbrıs Barış Harekâtı, harekât öncesinde ve sonrasında yaşanan gelişmeler şiirden sonra en fazla roman türünde ele alınmıştır.

“Kıbrıs Türk Edebiyatının, özellikle de roman, hikâye türlerindeki eserlerin temel özelliği Ada'nın geçmişine tanıklık eden bireysel ve kolektif bellekten gelen yansımaları, yaşanmışlıkları arşivleyen zengin bir kaynak 'tarihi arşivleyen hafıza' olmalarıdır.”⁶⁶

1963'ten sonraki döneminde Kıbrıs Türk romanı yaşanan olaylara bağlı olarak yeni bir içerik kazanır. Rumların saldırılarına karşı Kıbrıs Türklerinin verdiği ölüm kalım mücadelesi romanlarda yer almaya başlar. Özker Yaşın'ın “*Mücahitler*” ile “*Girne'den Yol Bağladık*” ve Ahmet Gazioğlu'nun “*Kıbrıs'ta Aşk ve Savaş*” adlı eserleri bu romanlara örnek olarak verilebilir.⁶⁷ Yaşın “*Mücahitler*” romanında, 1963 yılında meydana gelen “Kanlı Noel” olayları ile 1964 yılında şehit edilen Yüzbaşı Cengiz Topel'in cenazesinin Lefkoşa'dan Türkiye'ye gönderilmesi arasındaki süreçte yaşananları anlatır.⁶⁸

Kıbrıs romanının ulusal bir boyut kazanmasını sağlayan ikinci önemli husus Kıbrıs Barış Harekâtı'dır. Bu dönem eserlerinde tarihin (harekâtın) izlerini görmek mümkündür.⁶⁹ Kıbrıs Barış Harekâtı'nı merkeze alan romanların en önemli özelliği, yazarların çoğunun 1960-1974 yıllarında yaşanan olaylara tanık olmasıdır. Örneğin sözü edilen dönemde TMT saflarında mücahit olarak mücadele veren Özker Yaşın'ın, romanlarında anlattığı olaylar, onun yaşadıklarından farklı değildir.⁷⁰ Rumların yıllar süren zulmü, Makarios'un devrilip Kıbrıs'ın Yunanistan'a

⁶⁶ Emel Kefeli, “Kıbrıs Türk Edebiyatında Roman: Tarih, Bellek, İnsan”, Kafiye Yinanç-Metin Turan, (Haz.) *Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar Sempozyum Bildirileri: 20-24 Mart 2013 KKTC XXIV. Uluslar arası KIBATEK Edebiyat Şöleni* (s. 125) Başkent Klişe ve Matbaacılık, Ankara 2013.

⁶⁷ Turan, *a.g.e.*, s. 156.

⁶⁸ Merve Büyükkada, *Kıbrıs Türklerinin Milli Mücadelesinin Özker Yaşın'ın Romanlarına Yansıması*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2012, s. 25.

⁶⁹ Turan, *a.g.e.*, s. 156.

⁷⁰ Turan, *Kıbrıs Türk Romanında Çıkarma Harekâtı*, http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/metin_turan_kibris_turk_roman%C4%B1_cikarma_harekati.pdf, sayfa numarası belirtilmemiş. E.T. 03/03/2017.

bağlandığının açıklanması romanlarda savaşın sebepleri olarak zikredilir. Bununla birlikte Türk ordusu Kıbrıs'a barış ve huzur getirmek için çıkmıştır. Osman Güvenir'in "Üç Pencere" romanında harekâtın amacı ve sebebi Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Bülent Ecevit'in açıklamalarıyla aktarılır:

*"Türk askeri adaya huzur ve barış getirmek için çıkmıştır. Yıllarca akan kanı durdurmak için gitmiştir adaya. Kendi soydaşlarına yapılan menfur saldırılara son vermek, kalıcı barışı sağlamak ve yeni bir Kıbrıs yaratmak için Kıbrıs'tadır Türk ordusu. Zaman, barış zamanıdır."*⁷¹

2.5.3. Hikâyeler

Kıbrıs Barış Harekâtı'nı konu alan türlerden biri de hikâyelerdir. 1960'lı yıllardan itibaren hikâyelerdeki işlenen konu Rumlara karşı verilen mücadeleye dönüşür. 1965'ten 1980'li yılların başlarına kadar Kıbrıs Türk hikâye yazarlarının kaleme aldığı hikâyeler sadece dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Bu durumun başlıca sebebi Rumların Kıbrıs Türklerine karşı uyguladığı sansür ve baskıdır. Kıbrıs Türkleri baskılar yüzünden maddî sıkıntı yaşamış ve direnişin başlamasıyla birlikte öykü yazarları hikâyelerini kitap halinde basacak fırsatı bulamamıştır. Gazete ve dergilerde hikâyeleri yayımlanan yazarlardan bazıları şunlardır: Semih Sait Umar, Taner F. Baybars, Özker Yaşın, İbrahim Zeki Burdurlu, Bener Hakkı Hakeri, İsmet Kotak, M. Şinasi Tekman, Mehmet Kansu, Osman Güvenir ve Kutlu Adalı.⁷² Kıbrıs Barış Harekâtı'nı konu alan hikâyeleri, harp edebiyatı metodolojisi içerisinde inceleyen herhangi bir ilmi çalışma maalesef mevcut değildir. Bu bağlamda Kıbrıs matbuatı zengin bir arşiv olarak incelenmeyi beklemektedir.

2.5.4. Tiyatrolar

Kıbrıs edebiyatına genel olarak bakıldığında Kıbrıs Türklerinin yaşadığı acıların, birçok edebi türde dile getirildiği görülecektir. Özker Yaşın'ın kaleme aldığı

⁷¹ Osman Güvenir, *Üç Pencere*, Alfa Yayınları, İstanbul 2011, s. 622.

⁷² *İslâm Ansiklopedisi*, TDV, İstanbul 2012, cilt: 41, s. 523-524, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=410523>, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=410524>, E.T. 04/03/2017.

“*Bayraktar Destanı*” defalarca sahnelenir. Kanlı Noel ve Erenköy savunması, Kıbrıs edebiyatında millî temalı eserlerin vücuda gelmesine katkı sağlar. Millî oyunlara Numan Ali Levent’in “*Kıbrıs’ta Türklüğü İçin Direnenler*”(1966), Kutlu Adalı’nın “*Köprü*”(1969) ve Üner Ulutuğ’un “*Kuzeyden Gelen Kartal*”(1973) örnek olarak verilebilir.⁷³ Kıbrıs’ta savaş sonrası dönemde halkın moralini yükseltmek ve milli duygularını canlı tutmak için kahramanlık, millet ve vatan sevgisi temalarını içeren oyunları oynanır.⁷⁴

2.5.5. Günlükler ve Hatıralar

Günlükler ve hatıralar harp edebiyatının en önemli ürünlerindedir. Zira bu türleri kaleme alan kişiler ya cephede düşmanla çatışma halinde bulunan askerler yahut da yine cephede bulunan muhabir, sağlık personeli ve görevlilerdir. Kıbrıs Barış Harekâtı yakın Türk tarihinde meydana gelen bir harp olduğu için yazılan günlük ve hatıra türündeki yayımlanmış eserlerin sayısı maalesef azdır. Bununla birlikte Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan Türk subaylarından Cumhuriyet Evcil’in “*Yavru Vatan Kıbrıs’ta Zaferin Hikayesi*”⁷⁵ ve “*Kıbrıs’ta Zafer ve 40 Yıl*”⁷⁶, İzzettin Çopur’un “*Kıbrıs Barış Harekâtı ve Anılar*”⁷⁷, Mustafa Başel’in “*Beni Bırakma Komutanım*”⁷⁸, Ünal Toker’in “*Şafakla Gelen Kıbrıs’ta Yaşayanlar, Yaşananlar, Yaşadıklarım*”⁷⁹, Ali Denizli’nin “*Kıbrıs Barış Harekâtı 20 Temmuz 1974*”⁸⁰, Mesut Günsev’in “*Şafak Vakti Kıbrıs: 20 Temmuz 1974*”⁸¹ adlı eserleri hatıra türünde kaleme alınan ürünlerdir. Söz konusu eserler subayların kendi hatıraları yanında harekâta katılan diğer askerlerin de harp hatıralarını içermesi bakımından pek önemlidir.

⁷³ *İslâm Ansiklopedisi*, TDV, İstanbul 2012, cilt: 41, s. 525,

<http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=410525>, E.T. 04/03/2017.

⁷⁴ İsmihan Yorgancı, *Devlet-Tiyatro İlişkisi*, Yakındoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa 2013, s. 71.

⁷⁵ Cumhuriyet Evcil, *Yavru Vatan Kıbrıs’ta Zaferin Hikayesi*, Genelkurmay Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁷⁶ Cumhuriyet Evcil, *Kıbrıs’ta Zafer ve 40 Yıl*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2014.

⁷⁷ İzzettin Çopur, *Kıbrıs Barış Harekâtı ve Anılar*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2014.

⁷⁸ Mustafa Başel, *Beni Bırakma Komutanım*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2016.

⁷⁹ Ünal Toker, *Şafakla Gelen: Kıbrıs’ta Yaşayanlar, Yaşananlar, Yaşadıklarım*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2016.

⁸⁰ Ali Denizli, *Kıbrıs Barış Harekâtı: 20 Temmuz 1974*, Berikan Yayınevi, Ankara 2014.

⁸¹ Mesut Günsev, *Şafak Vakti Kıbrıs: 20 Temmuz 1974*, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.

Dönemin matbuatı incelendiğinde Kıbrıs Barış Harekâtı'na dair hatıraların gazete ve dergilerde yer aldığı görülecektir. Günümüzde Kıbrıs gazileriyle yapılan röportajlar sonucunda elde edilen harp hatıraları, internet sitelerinde yahut Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yıl dönümlerinde gazetelerde yer almaktadır. İnternet sitelerinde yer alan harekâta ilişkin hatıralardan bir bölüm şöyledir:

“O gece bir türlü bitmek nedir bilmiyordu. Ben o gece taarruz planı üzerinden taarruzu yaşadım. Çok heyecanlı ve gururla sabah erken saatlerinde uçaklarımız mevzilendiğimiz yere çok net ve rahat görünen Lefkoşa bölgelerine taarruzlarına başladı. Hedeflerine hızla dalıyor bombasını bırakıyor döne döne semalarda hızla uzaklaşıyorlardı. Lefkoşa bölgesi siyah dumanlar kaplamış yanıyordu. Bu bölgeyi çok bombaladılar. Tank Komutanım (Bölük Komutanım) Ütğm. İzzetin ÇOPUR benim omzuma dokunarak nişancı koltuğuna geçmemi işaret etti ve saldırı emrini verdi.”⁸²

Kıbrıs Barış Harekâtı kapsamında İzmirli Mehmet'in tuttuğu günlük dönemin matbuatına yansımıştır.⁸³ Söz konusu günlükte İzmirli Mehmet 17 Temmuz ile 23 Temmuz tarihleri arasında yaşadıklarını anlatmıştır. Günlüğün 20 Temmuz ile ilgili bölümünden birkaç cümle şöyledir:

“Sabah saat 6.00 sırasında Kıbrıs Ada'sının dağları gözüktü gemiye yaşanan küçük çıkartma araçlarına takımlar ağdan inmeye başladı. Dolan çıkarma gidiyor, yerine boş yenisi geliyordu. Biz de bir çıkartma aracına kendi takımım olan keşif takımıyla indik. Kıbrıs'a doğru yol almaya başladık. Kıbrıs sahiline beşyüz metre kala harp gemilerimiz sahili bombalamaya başladı ve bundan on dakika sonra biz sahile vardık. Hepimiz hızla tepelere doğru koşarken ateş açmaya başladık.”⁸⁴

⁸² Tank Çavuş Yüksel Soyer'in Kıbrıs Barış Harekâtı Anıları, http://www.izzettincopur.com/index.php?option=com_content&view=article&id=87:tank-cavu-yueksel-soyerin-kbrs-bar-harekat-anlar&catid=44:tarh-olaylar&Itemid=49, E.T. 13.01.2017.

⁸³ Gazeteye İzmirli Mehmet'in hatıra defteri olarak yansımıştır. Oysa İzmirli Mehmet harekât süresince yaşadığı olayları günü güne tutmuştur. O sebeple sözü edilen defter hatıra türüne değil günlük türüne örnektir.

⁸⁴ *Milliyet*, 28.07.1974, s. 6-7.

2.5.6. Kahramanlık Menkıbeleri

“Din büyüklerinin ya da tarihe geçmiş ünlü kimselerin yaşamları ve olağanüstü davranışlarıyla ilgili anlatılara yazılı edebiyatta menkıbe (menkabe) denilmektedir.”⁸⁵ Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili menkıbeler de bulunmaktadır. Bu menkıbelerden bir misal şöyledir:

“Köy halkının inancına göre gerek geçmiş zamanlarda ‘Marotona Rumlarının’ saldırıları esnasında ve gerekse 1974 Kıbrıs Barış Harekati esnasında Rumların ifadelerine istinaden anlatılmak suretiyle inandırıcılığı güçlendirilen ifadelerle ‘yanında yeşil sarıklı askerleriyle’ beraber ‘kır atının’ üstünde onlara saldırmak suretiyle Serdarlı’yu korumuştur. Hatta harekat esnasında köyü işgale kalkışan ‘çok güçlü bir Rum birliği’nin Durmuş Dede türbesinin yakınına kadar gelip daha ileriye geçememesi de bunun bir göstergesi olduğuna inanılarak külte onu akla uygun hale getirecek somut delillendirmeler sağlanmaktadır.”⁸⁶

Kıbrıs Barış Harekâtı kapsamında karşımıza çıkan bir diğer menkıbe “Kore’den Kıbrıs’a Bir Esrarengiz Er” başlığını taşır. Kıbrıs Gazisi Muammer Gökçalp, Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Beşparmak Dağları’nda siperdeyken yanında aniden bir Türk askeri belirir. Bu asker ona bir mektup uzatarak “Ben dönemem, ama sen Türkiye’ye döneceksin. Bu mektubu adresteki eve götürüver.”⁸⁷ der. Nitekim harekât esnasında bacağından yaralanıp gazi olan Muammer Gökçalp, Türkiye’ye döndükten sonra mektubu teslim etmek üzere İstanbul’daki adrese gider. Kapıyı açan yaşlı kadına mektubu uzatarak Kıbrıs’tan oğullarından getirdiğini ifade eder. Yaşlı kadın Kıbrıs’ta oğullarının olmadığını söyleyerek eşini çağırır. Daha sonra evin beyi tarafından içeri davet edilen Muammer Gökçalp’e bir fotoğraf gösterilir. Fotoğraftaki kişi Kore savaşında şehit düşen ve aynı zamanda Kıbrıs’ta Muammer Gökçalp’e mektup veren kişidir.⁸⁸

⁸⁵ Suat Batur, *Açıklamalı-Örneklî Türk Halk Edebiyatı*, Akdeniz Yayıncılık, İstanbul 1998, s. 411.

⁸⁶ Özkul Çobanoğlu, “Durmuş Dede Örneğinden Hareketle Yatırların Yerinin Değiştirilmesinde Halk İnançlarının Durumu Üzerine Tespitler”, *Millî Folklor*, Yıl: 10, sayı: 40, s. 8.

⁸⁷ Mehmet Arslan, *Kıbrıs Harekatının Perde Arkası*, Akabe Yayınları, İstanbul 1988, s. 30.

⁸⁸ Arslan, *a.g.e.*, s. 29-31.

2.5.7. Mektuplar

Harp edebiyatı bağlamında değerlendirilebilecek en önemli türlerden biri mektuplardır. Zira mektupların bir bölümü bizzat savaşa katılan askerler ve muhabirler tarafından kaleme alınmıştır. O sebeple mektuplar harplerin tasvirini ve harbe ilişkin bilgileri içermesi bakımından hayli ehemmiyet taşımaktadır. Yapılan araştırma ve tarama çalışmaları neticesinde 13 er/erbaş mektubu, 9 subay mektubu, 24 asker yakınlarına ait mektup, 2 muhabir mektubu, 6 devlet adamlarının kaleme aldığı mektup, 4 Bayrak Radyosu'na gönderilen mektup, 16 diğer mektup⁸⁹ tespit edilmiştir. Çalışmanın odak noktasını Kıbrıs Barış Harekâtı mektupları oluşturduğu için mektuplarla alakalı bilgi ve örnekler ilgili bölümde sunulmuştur.

⁸⁹ Diğer mektuplar, cephe gerisinde bulunanların kaleme aldığı ve muhatabı cephedeki askerler olmayan ancak harekâtla ilgili duygu ve düşünceleri içeren mektuplardır.

BÖLÜM 3: KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI MEKTUPLARININ YAPI-MUHTEVA-ÜSLUP BAKIMINDAN İNCELENMESİ

3.1. ŞEKİL VE YAPI BAKIMINDAN MEKTUPLAR

3.1.1. Şekil Bakımından Mektuplar

Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili tespit edilen mektuplar şekil açısından manzum mektup, mensur mektup ve manzum-mensur mektup olarak üç grupta toplanabilir.

3.1.1.1. Manzum Mektup

Şiir olarak yazılan genellikle ölçülü, kafiyeli mektuplara manzum mektup denir. Gerek askerlerin gerekse cephe gerisinde bulunanların yazmış oldukları Kıbrıs Barış Harekâtı mektupları incelendiğinde manzum mektup türünün çok fazla tercih edilmediği görülür. Söz konusu manzum mektuplardan biri Kıbrıs Barış Harekâtına katılan Fahrettin Akbaş'ın babasının ona yazmış olduğu mektuba cevap niteliğindedir. Fahrettin Akbaş, ilgili mektupta köyünde bulunanlara selamlar göndererek Türk askerinin ölümden korkmadığını dile getirir. Ayrıca Kıbrıs'ı yurt toprağı bilen Türk askeri için vatan, kendi canından daha değerlidir. O sebeple mektupta korkak Yunan askerlerinin Kıbrıs'tan çıkarılana kadar onlarla mücadele edileceği belirtilir. Bahsi geçen “Vuracağım” başlıklı manzum mektup şöyledir:⁹⁰

“Havadaki serçe kuşu

Tarlamdaki çakıl taşı

Hürriyetle gözüm yaşı

Silene dek vuracağım.

Selâm benden köye

Tuzluca'dan Silike'ye

⁹⁰ *Cepheye Mektuplar*, s.15.

*Mağusa'dantaa ... Lefke'ye
Varana dek vuracağım.*

*Ölümden korkmaz Türk eri
Ölür ama kaçmaz geri
Kıbrıs'tan Yunan zinciri
Kopana dek vuracağım.*

*Önce vatan sonra can
Bayrağıma süstür kan
Kıbrıs'tan korkak Yunan
Kaçana dek vuracağım.*⁹¹

Fahrettin Akbaş

Söz konusu manzum mektupta Fahrettin Akbaş, babası Mukaddes Akbaş'a Yunanlıları Kıbrıs'tan çıkarma sözünü dile getirme gayretindedir. Zira babası daha önce yazdığı mektupta⁹² oğlu Fahrettin'den düşmanı “vur”masını istemektedir.

Manzum mektuplardan bir diğeri Sait Bay'ın yazdığı “Mehmet'in Mektubu” başlığını taşır. Sözü edilen manzum mektup 7 dörtlükten oluşmaktadır. Ayrıca mektuptaki dörtlüklerin hece sayısı birbirine eşit değildir. Dörtlüklerdeki hece sayısı çoğunlukla 11'dir. Bununla birlikte hece sayısı 9, 10, 12 olan mısralar da mevcuttur. Sait Bay annesine yazdığı mektubunda ayrılığın yol açtığı hüznün ve özlem duygularını dile getirirken harekâttan da bahsetmektedir. Sait Bay'ın, cephe gerisinde anne ve kardeşi vardır. Mektubu annesine yazarak ona “Tek varlığım sevgili Anam” diye hitap eder. Annesinin hatırını sorduktan sonra cephedeki tek derdinin ailesinden ayrı olduğunu ifade eder. Düşmanla yapılan mücadelelerin ardından kalan zamanlarda arkadaşlarıyla sohbetlerde bulunduğunu belirten Sait Bay, astsubay rütbesine terfi ettiğini belirtir. İlgili mektupta dikkati çeken bir diğer husus Sait Bay'ın, ailesine mektup dışında başka bir hediye gönderememesidir. Bu durum şüphesiz onun için ve cephede bulunan her Türk askeri için hayli üzüntü verici bir

⁹¹ *Cepheye Mektuplar*, s. 15.

⁹² *Cepheye Mektuplar*, s. 14.

durumdur. Oysa harp zamanlarında cephe gerisinde bulunan aileler ve akrabalar için en önemli hediye cephede bulunan evlatlarının yolladığı mektuplardır. Sait Bay'ın kaleme aldığı manzum mektuptan bir dörtlük şöyledir:

*“Dilekkayada üç arkadaş daha var
İki subay biri Mücahit Ömer
Her taarruz dönüşü yanıma uğrar
Ayak üstü iki kelâm ederim.”⁹³*

3.1.1.2. Mensur Mektup

Türk edebiyatında en fazla kullanılan mektup çeşidi mensur mektuptur. Şekil açısından ele alınan bu mektuplar düzyazı biçiminde kaleme alınmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarına bakıldığında çoğunlukla mensur mektup türünün tercih edildiği görülür.

Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarından biri olan mensur mektuplar “özel/kapalı mektup” ve “açık mektup” olarak karşımıza çıkar. Özel mektuplar askerlerin ailelerine veya ailelerinin askerlere yazdığı mektuplardır. Açık mektuplar ise gazete veya dergilerde yayımlanan, bir kişinin başka bir kişiye yazdığı mektuplardır. Afyon *Kocatepe* gazetesi muhabiri İbrahim Küçükkurt Kıbrıs Barış Harekâtı döneminde Kıbrıs'a giderek harbi yakından takip etmiş ve Türkiye'ye döndüğünde askerlerin ailelerine yazmış oldukları mektupları *Kocatepe* gazetesinde yayımlamış ve aynı zamanda bu mektuplar ile harbe dair yanında bulunan eşyaları Afyon'da açık müze şeklinde halkın ilgisine sunmuştur. Hülasa Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarının büyük bir çoğunluğunun mensur mektup tarzında kaleme alındığı görülmektedir. Mensur mektuba bir örnek şöyledir:

*“Sayın Anneciğim ve Ağabeyciğim,
Önce sağ olduğumu bildirir her ikinizin Ellerinden öperim Burada
banada bir pay ayrıldığı için burada vatani görevimi ifa etmekteyim
huzuru içerisinde ve gururla zaferimizi kendi ağzımızla sizlere iletiyorum*

⁹³ *Cepheye Mektuplar*, s. 93.

Bir insan ancak bu kadar mesut olabilir Bu mesut anımıza milletçe kavuştuğumuz için çok mutluyum burada palikaryalara gereken dersi verme imkânı bularak Tepelerini ezdiğimiz için çok memnunum.”⁹⁴

3.1.1.3. Manzum-Mensur Karışık Mektup

Tespit edilen Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarından bir tanesi manzum-mensur karışık olarak kaleme alınmıştır. Mektubun manzum kısmı iki dördlükten oluşmaktadır. Mehmet Duyar’ın, biraderi İstihkâm Ast. Sh. Kd. Başçavuş Mahir Duyar’a yazdığı ve Antalya il radyosuna yolladığı söz konusu manzum-mensur karışık mektup şöyledir:⁹⁵

“İl Radyosu Müdürlüğüne – Antalya.

Muhterem radyonuz delâletiyle aşağıdaki mesajımın Kıbrıs’ta vazifeli biraderim istihkâm Ast. Sh. Kd. Başçavuş Mahir Duyar’a iletilmesine delâletleri saygı ile arz olunur.”

Mehmet Duyar

Adres: Buca Bölge Cezaevi C. Savcı Sekreteri – İzmir”

Mahir!..

Üç gündür sen buradan gideli,
Haberin gelmedi gündüz, geceli,
Eğer yendiysen hayın eceli,
Bir mektup yolla da bayram edelim...

Gâzanız Milletçe mübarek olsun!
Varsın gül dudaklar gülerek solsun!
Zaferler bizim ya... Ölerek olsun!
Şehitler yurduna selâm edelim!..

23.08.1974

Antalya

⁹⁴ Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.

⁹⁵ Cepheye Mektuplar, s. 25.

3.1.2. MEKTUPLARDA YAPI

Mektuplar belirli bir yapıya göre kaleme alınırlar. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarının büyük bir çoğunluğu mensur mektuplardan oluşmaktadır. Sözü edilen mektupların yapısı farklılıklar arz etmektedir. Bu farklılıkların oluşma sebeplerinden biri mektubu kaleme alan kişiler arasındaki eğitim ve kültür düzeyinin aynı olmamasıdır. Mektubun yazılış amacı da mektupların inşasında etkili olan diğer bir husustur. Klasik bir mektupta dört bölüm bulunur: Hitap, giriş, gelişme, sonuç. Netice itibariyle Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarının bazıları yapı bakımından hitap, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

3.1.2.1. Hitap

Mektupların büyük bir çoğunluğu hitap cümleleri ile başlar ve mektubu gönderen kişi muhatabına uygun sıfatlar kullanır. Örneğin,

Babaya: Sayın Babacığım, Kıymetli Babacığım vb.

Anneye: Kıymetli Anneciğim, Sayın Anneciğim, Sevgülü Anam vb.

Evlatlara: Sevgili Yavrularım, Sevgili Oğlum, Canım Oğlum, Evladım vb.

Kardeşe: Kardeşim.

Komutanlara: En büyük gumandanıma, Değerli Komutanım.

Kıbrıs'ta Bulunanlara: Ey Yavruvatandaki kardeşlerim.

Mücahitlere: Sevgili Mücahit Kardeşlerim.

Bayrak Radyosuna: Kıbrıs Türklerinin Sesi Bayrak Radyosu, Sn. Türk Mücahidinin Sesi Bayrak Radyosu Müdürlüğü, Bayrak Radyosu Müdürlüğü vb.

Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili mektupların bazılarında hitap ifadeleri giriş cümleleriyle birlikte kullanılmıştır:

“Değerli Anneciğim babacığım ve kardeşlerim biz bugünler için yetmişiz bayrağımıza kan, vatanımıza can vereceğiz biz ölürsek Arkamızdan gelenlere yeni nesillere bırakacağız bu vatani biz

*yaşatacağız merak etme Anneciğim bizim gibi yiğit Türk ordusu varken
değil Yunan dünya gelse karşı koyamaz”⁹⁶*

Bahsi geçen harekâtla ilgili mektuplar incelendiğinde mektupların birkaçında hitap ifade eden söz veya söz gruplarının bulunmadığı görülecektir. Sözü edilen mektuplar, doğrudan mektubu kaleme alan kişinin harekâtla ilgili duygu ve düşüncelerini barındırmaktadır.

“Burada yaşanmış çok anlarım var. Müsterih olabilirsiniz ki hepsi de sizin asaletinize yaraşır bir biçimde benim tarafımdan icra edilmiştir. Burun buruna olduğumuz düşman bizlerin ağırlığını kaldıracak güçte değil. Üzerine gitmede tereddüt etmediğimiz bu yaratıklar Türk askerinin gücünü bir kere daha anladılar. Anlamayanlar da anlamakta gecikmedi.”⁹⁷

3.1.2.2. Giriş

Mektubun “Giriş” bölümünde mektubun konusundan bahsedilerek niçin yazıldığı dile getirilir. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarından örnek bir metnin giriş bölümü şöyledir:

“Göndermiş olduğun sen kadar kıymetli mektubunu aldım çok memnun oldum ben de sizleri memnun edebilmek için bu satırları yazıyorum önce üzerime farz olan Tanrı selâmlarımı yollar sıhât ve afiyette olmanızı bizleri yaratan ulu Allah’tan dilerim.”⁹⁸

3.1.2.3. Gelişme

Mektubun ana bölümüdür. Anlatılmak istenen mevzu bu bölümde ayrıntılarıyla dile getirilir. Söz konusu mektuplardan biri şöyledir:

⁹⁶ Kocatepe, 12.08.1974, s. 1.

⁹⁷ Milliyet, 03.09.1974, s. 5

⁹⁸ Kocatepe, 09.09.1974, s. 1.

“Sesimi duy ve beni dinle... Hakkımız sana helâl olsun... Vur oğlum... Allah aşkına vur... Üç beş yaşındaki Türk çocuklarının intikamı için vur...

Korkma... Acıma... Düşünme...

Korkma ki Türksün... Acıma ki sana acımadılar... Düşünme ki sen öldükten sonra yerine asker olacak, senin silâhını tutacak, senin mevziine yatacak kardeşin var...

Senin yanında olmak, senin yaralarını elimle sarmak istiyorum. Ama ne yazık ki o hakkı bize tanımıyorlar...

Duygularımı ancak bu kadar anlatabiliyorum. Sesimi radyolara, ilgili makamlara duyur. Beni de alsınlar. Ben de savaşabilirim, Nasırlı ellerim hâlâ sert hâlâ demir gibidir.”⁹⁹

3.1.2.4. Sonuç

Mektubun sonuç bölümünde ise sağlık, esenlik, iyi dilek ve temenniler dile getirilir ve selamlar gönderilir. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarından bir örnek şöyledir:

“Mektubuma değil satırlarıma son verirken senin ve muhterem babamın her iki ellerinizden hasretle öperim Ağabeyime selâm eder ellerinden öperim Gülesere Perihana aynur’a selâm eder hasretle gözlerinden öperim Komşulardan beni soranın cümlesine selâm ederim.”¹⁰⁰

3.2. MEKTUPLARDA MUHTEVA

3.2.1. Kıbrıs Barış Harekâtı’nın Mektuplardaki Yansımaları

3.2.1.1 Harekâtın Sebebi

Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında, harekâtın düzenlenme sebebi olarak genellikle Yunanlıların ve Rumların Ada’daki Türklere yaptığı mezalim gösterilir. Zira yıllarca

⁹⁹ Cepheye Mektuplar, s. 14.

¹⁰⁰ Kocatepe, 09.09.1974, s. 4.

süren bu zulüm, Türk halkının bağımsızlığını ve güvenliğini tehdit etmiştir. Bu tehdidin ortadan kaldırılması, barış ve özgürlüğün yeniden inşası için Kıbrıs'a çıkarma yapıldığı mektuplarda vurgulanır. Salih Erşahin, annesine ve ağabeyine yazdığı mektupta Kıbrıs'ta harbin nedenini şu cümleyle dile getirir:

“(...) yavru vatan Kıbrısta Türk olan soydaşlarımızın emniyeti ve rahat huzurla yaşaması için çarpışıyorum”¹⁰¹

Fuat Veziroğlu'nun kaleme aldığı “Türkiye Başbakanına Açık Mektup” başlıklı mektupta Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale etmesi gerektiği vurgulanır ve istenir. Zira 15 Temmuz 1974 darbesi Yunanistan tarafından yapılmış ve bu durum Türklerle birlikte Rumları da tehdit etmiştir. O sebeple Kıbrıs Türklerinin, tek güvencesi olan Türkiye'den beklentisi Türk ordusunun tez zamanda Kıbrıs'a askeri müdahalede bulunmasıdır. Bahsi geçen mektup şöyledir:

“...Sayın Başbakanım, Kıbrıs'ta bugünkü durum daha da kritiktir, daha değişik yönlüdür ve erken tedbir alınmasını gerektiren bir mahiyet taşımaktadır. Düne, yani 15 Temmuz darbesine kadar meseleyi iki toplumdan birinin diğer toplumun haklarını gasp etmesi şeklinde bir değerlendirmeye tabi tutmak belki mümkündü. Bugün vaziyet değişiktir. Darbeyi plânlayan ve uygulayan Yunanistan'dır ve Kıbrıs 15 Temmuz darbesiyle fiilen egemenlik değiştirmiş ve Yunanistan'ın fiilî egemenliğine geçmiştir. Yunan devlet adamlarının sahtekârlık edası içindeki tevil ve tekzipleri bu gerçeği değiştirmez. Sayın Başbakanım, 15 Temmuz 1974 darbesine kadar, 1960 anlaşmalarının tesis ettiği düzen yalnızca Türk toplumu aleyhine olarak bozulmuştu. Şimdi bu düzen, Rum halkının aleyhine olarak da bozulmuştur. 1960 anlaşmalarının getirdiği düzen Yunanistan tarafından bertaraf edilmiştir. Bütün belirtiler garanti anlaşmasının öngördüğü müdahale ortamının tahakkuk ettiğini göstermektedir. Sayın Başbakanım, bir karara varabilmek için gerekli bilgi, malzeme ve imkânlar Ankara'nın elindedir. En isabetli kararı

¹⁰¹ Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.

vereceğinize güvenmekteyiz. Tüm başarı dileklerimiz, Türk milletine ve Türk ordusunadır... ”¹⁰²

Bir diğer mektupta ise Afyonlu Halil Lüleci Yunan ve Rum zulmünü Kurtuluş Savaşı’na dayandırarak söz konusu mezalimin on iki yıl öncesinden başladığını, düşmanın harp için her türlü hazırlığı yaptığını ve sivil çeteler şeklinde savaştığını ifade eder:

“çünkü onlar bu savaş için on iki sene evvel başlamışlar silah yuvaları mağralar yapmışlar ve ayrıca karşımıza sivil çeteler çıkardılar bunlar istiklal savaşımızın acısını çıkartmak istediler ”¹⁰³

Asker ailelerinin yazdıkları mektuplarda da harekâtın sebepleri ile Kıbrıs’taki Türklere yapılan zulüm ağır basmaktadır. Şahin Aydın’ın, halasının oğlu Alagbey için yazdığı mektup şu şekildedir:

“Kıbrıs’taki soydaşlarımızın ızdırabına son vermek için canım kadar sevdiğim Halamın oğlu paraşütçü komando olarak barış hareketine katılmıştır. ”¹⁰⁴

3.2.1.2. Harekâtın Tasviri

Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında sınırlı da olsa harple ilgili tasvirler mevcuttur. Bu hususta Özel Komando Teğmeni Ahmet’in yazdığı mektup son derece mühimdir. Zira Teğmen Ahmet harekâtın başladığı 20 Temmuz 1974 Cumartesi sabah saat 04.00’ten itibaren yaşadıklarını betimleyerek anlatmıştır. Teğmen Ahmet’in içinde bulunduğu birlik 20 Temmuz Cumartesi saat 04.00 sıralarında Kıbrıs’a çıkarma yapar. Teğmen Ahmet Ada’ya helikopterlerle inmelerini filmlerdeki savaş

¹⁰² *Halkın Sesi*, 19.07.1974, sayfa numarası belirtilmemiş, aktaran Güneş Şahin, *Kıbrıs Barış Harekâtı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sürecinde Türk Kamuoyu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2012, s. 143-144.

¹⁰³ *Kocatepe*, 12.08.1974, s. 1.

¹⁰⁴ *Cepheye Mektuplar*, s. 27.

sahnelerine benzetir. Tam teçhizatlı olan Türk askerleri ilk gün kendilerine verilen görevleri başarıyla yerine getirirler. Aynı günün gece yarısında herkesin dinlenmeye çekildiği vakitte gürültü çıkar. Teğmen Ahmet sesin geldiği noktaya gider ve korkunç bir manzara ile karşılaşır. Daha birkaç saat önce sohbet ettiği Haydar ile takım çavuşu Rumlar tarafından hunharca parçalanır. Düşman askerleri ele geçirdikleri Haydar'ın ellerini, ayaklarını keser, gözlerini oyar. Düşmanın bu insanlık dışı hareketi karşısında Teğmen Ahmet öfkelenir. Düşmanın Türk askerine korku salmak için bu yola başvurduğunu ancak Türk askerinin düşmana daha da kinlendiğini belirtir. Nitekim sözü edilen olaydan sonra Türk birlikleri önlerine çıkan tüm düşman askerlerini ortadan kaldırır. Teğmen Ahmet'in ifadelerinden anlaşılacağı üzere Rumların hain saldırıları Türk birliklerini kamçılama ve harp sırasında Türk askerleri üstün başarılar göstermiştir. Teğmen Ahmet mektubunda düşmanla girilen çatışmalar neticesinde bir şehit verildiğini ve üç komandonun da kaybolduğunu dile getirir. İlgili mektup aynen şöyledir:

“Cumartesi sabah saat 04’de dananın kuyruğu koptu, çıkarma yapılmaya başladı. İlk dalgada 4 helikopterle takımı Kıbrıs’a götürmeye başladık. Helikopterde sadece motor gürültüsü vardı. Deniz üzerinde beyaz köpükler saçarak ilerleyen gemiler ve ufukta yeşilada. Kıyıya rampa etmiş gemilerden coşmuş bir sel gibi akan askerler, onları durdurmak kırmak ister gibi, Rumla anlaşmış Beşparmak dağları, sağ tarafta erişilmesi imkânsız gibi gözüken Girne limanı. Biz bağlı bulunduğumuz bölükle birlikte daha içeri indirildik. Her şey filmlerdeki gibiydi. Yalnız bir farkla: Ben hakiki oyuncu idim. Önceleri bir tatbikattaki gibi herşey normal devam etti. Müstakil görev yapıyorduk, herşey sakindi. Uzaklardan silâh sesleri ve jetlerimizin sesini duyuyorduk. Benim üzerimde elbiseler ve botlarım vardı. 50’lik 4 şarjör mermim, 6 taarruz 2 savunma el bombalarımı henüz kullanmamıştım. 2 Türk köyü geçtik ve akşam üzeri bize verilen hatta vardık.

Burası Rum ve Türk köyleri arasında idi. Birlik mevzilerini kazdı yemek yendi, dinlenmek için postallarımı çıkardım. Ve herkes mevzilerine girip istirahate çekildi. Ben saat 23’e kadar “Haydar abi” ile memleketi konuştum. Sonra 3. ve 4. mangalarının başında kendi mevzime girdim.

Yanımda “Ayvalıklı Hasan Çavuş” vardı. Komutanım Allah bize bu günleri de gösterdi diye dua ediyordu. Gece 02'ye kadar hiçbir şey olmadı. 02 sıralarında bir bağırtı ve ayak sesleri işittik. Derhal Hasan'la sesin geldiği yere fırladım ses 2. Manga civarından geliyordu. Ayakta 2-3 kişi gördüm. Küfür ve bağırmalar vardı. Türkçe konuşuyorlardı. Yanlarına gittiğimde hayatımın en korkunç manzarası ile karşılaştım. Haydar abi parçalanmış cansız yatıyordu. 25-50 santim ötesinde takım çavuşu bağırsakları dışarıda yerde çırpınıyordu. Rumlar gene kalleşçe yakalamışlardı bizimkileri. “Haydar abinin ayağını, ellerini kesmişler, gözlerini oymuşlar, ağzını bantlayıp akıllarınca bizi korkutmak için bırakmışlardı. Çavuşun da karnını parçalamışlar ve bırakıp giderlerken çavuş bağırarak ayağa kalkmış bir süre peşlerinden koşup neticede yığılmıştı aptal Rum bu şekilde bizi sadece galeyana getirip delirteceğini bilmedinmi?

Bölükle irtibat kurup derhal ilerlemeye başladık. Önümüze çıkan bütün Rumları temizledik. Kendime geldiğimde şafak söküyordu. Türklerin barındığı bir dağ evinde hırşımdan kinimden devamlı ağlıyordum. Ne yaptığımı bilmez bir halde idim. Hasan çavuş “komutanım aldık hızımızı, ölsekte gam yemem” diyordu. Cephanelerimin hepsi bitmiş, ağlamaktan gözlerim şişmişti. Çay yaptılar, sigara yaktım, biraz olsun kendimi toparladım. Hiçbir şeyim yoktu. Ancak ikisi ağır 6 yaralımız vardı. Bölüğü aramam gerekiyordu. İkmal yapılması gerekiyordu. Yerimizi bulduk haritadan. Ve bölükle irtibat kurdum. O hırsıyla eski mevzilerden 25-30 kilometre kadar ileriye çıkmıştık. Bölük kumandanı bulunduğumuz yerden ayrılmamamızı ve en kısa zamanda ikmalin geleceğini yeni bir taarruz için dinlenmemiz gerektiğini söyledi. Köylülerin ısrarı ile biraz uyudum. Araba sesi ile uyandım. İki araç 10 er, bol miktarda cephaneye ve 2 assubay gönderdiler. Onlara durumu anlattım. Bana yazılı emir verdiler. Bölüğe dönmem için emir aldıklarını hatırlattılar ve gece başımıza gelen aynı durumun diğer birliklerin başına geldiğini ve öcümüzü bire yüz aldığımızı söylediler. Girne bizim olmuş, Lefkoşa tamamen kontrolümüz altına alınmıştı. Bölükten beni yaralılarla birlikte Mersin'e göndermek üzere Girne'ye gönderdiler. 37 komandodan biri

şehit düşmüş, üçünden de şu ana kadar haber alınamamıştı. Durumumuz şimdilik bu. İkinci bir görev için bekliyorum. Hepimizde savaşa, doyamamış bir insan hali var.”¹⁰⁵

Diğer mektupta ise Jandarma Komando Üsteğmen Veysel Gani harbe ilişkin yaşananları aktarır. Kendilerine verilen 26 araçlık düşman konvoyunu yok etme emrini başarıyla icra ettiklerini, çıkan çatışmalarda bir yüzbaşının şehit düştüğünü ve kendisinin de bacağından yaralandığını belirtir. Nitekim kısa bir süre tedavi gördükten sonra bölüğüne yeniden döner. Veysel Gani'nin mektubundaki ifadelerden anlaşılacağı üzere Türk askeri kendisine verilen görevi canı pahasına yerine getirir, harp meydanını asla terk etmez ve vatan bildiği her toprak parçasını kanının son damlasına kadar savunur. Bahsi geçen mektuptan bir bölüm şöyledir:

“Çok şükür taburumuz görevini çok büyük başarı ile ifa etti. İlk üç gün büyük muharebeler oldu ve çok iyi dövüştük. Dördüncü gün beş-altı saatlik büyük bir muhaberede [muharebede] bölüğüm 26 araçlık zırhlı araç ve toplarla takviyeli bir konvoyu berhava etti. Ancak paraşüt taburundan bir yüzbaşı şehid oldu, ben de yaralandım. Fakat değerdi doğrusu. Aynı savaş için ikinci ayağımı da vermeye hazırım. Tedavi edildim. Türkiye'ye gönderiyorlardı. Hastahanedan kaçtım, şimdi bölüğümün başında olmağa çalışıyorum. Sıhhatim ve moralim iyi. Güvenimiz sizlersiniz.”¹⁰⁶

Bu örneklerin dışında Mustafa Oğlu Mehmet Korkmaz'ın Türk Milletine ithafen kaleme aldığı mektup *Kocatepe* gazetesinde yayımlanır. Bu mektupta 50. Piyade Alayı Komutanı Albay İbrahim Karaoğlanoğlu'nun erlerinin önünde taarruz ederek onlara siper olduğu ve moral verdiği ifade edilir. Mektubun ilgili bölümü şöyledir:

¹⁰⁵ *Milliyet*, 02.08.1974, s. 5; *Her Gün*, 03.08.1974, s. 2, 5.

¹⁰⁶ *Milliyet*, 03.09.1974, s. 5.

“50 ci P. Al Komutanı İbrahim Karaoğlanoğlu: Bu yiğitlik örneği komutan Düşmana erlerinin önünde taarruz etti Askerine hem siper hem moral oldu. Kazandığı zaferin sevincini tadamadan şehit oldu.”¹⁰⁷

3.2.1.3. Düşmanın Hezimetini ve Zafer

Her harbin bir nihai sonucu vardır. Nitekim Kıbrıs Barış Harekâtı Türk ordusunun kesin zaferiyle nihayete ermiştir. Kazanılan zafer dolayısıyla hem Kıbrıs'ta bulunan vatandaşlar ile askerler hem de Anavatan'daki Türk halkı sevinç içindedir. Bu bağlamda kazanılan zaferin yarattığı mutluluk duygusu mektuplarda yer almıştır.

Gaziantep Şoförler ve Otomobilciler Derneği, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve Kıbrıslı mücahitlerin elde ettiği zaferi kutlamak üzere Bayrak Radyosu'na telgraf çeker. Telgrafa genel olarak bakıldığında telgrafta Türk Silahlı Kuvvetleri ile Kıbrıslı mücahitlerden övgüyle bahsedilir. Zira Türkler kahramandır. Allah yolunda, Türklük ülküsünde, vatan ve bayrak uğruna nice şehitler vermiş, Allah da Türk toplumuna nice şanlı zaferler bahşetmiştir. Türkler tarih boyunca hiçbir kavmin boyunduruğu altında yaşamamış, gerektiğinde özgürlük ve bağımsızlık için canını seve seve vermiştir. Nitekim Kıbrıs Barış Harekâtı da Kıbrıs'ta bulunan Türklerin huzur içinde yaşamalarının tesisi için düzenlenmiş ve kazanılan zaferden duyulan memnuniyet dile getirilmiştir. Söz konusu telgraf metni şöyledir:

“Kahraman Türk Silâhlı Kuvvetlerimizin ve Kıbrıslı cesur Mücahit Bozkurtlarımızın şanlı zaferini en derin Milli duygularımızla kutlarız. Cenab-ı Hâk; hak ve hakikat yolundan ayrılmayan Türk Milletinin daima yardımcısıdır. Çünkü Türk Ulusu yüce Allahın yorulmaz süvarileridir. Adalet ve İnsanlığın Bayraktarlığını yapan Türk Orduları, tarih boyunca salibe karşı, Hilâl uğruna can vermiş, kan dökmüştür. Allah yolunda ve Türklük Ülküsünde daha nice kanlar dökecek, nice şanlı zaferler yaratacaktır.

¹⁰⁷ Kocatepe, 07.09.1974, s. 4.

Biz Türkler ölürüz fakat asla esir olmayız, yabancı bayrak altında yaşayamayız. Yavruvatan Kıbrıs'a Yunan Palikaryasının haçlı bayrağı değil, Türkün Ay yıldızlı Al bayrağı yakışır.

Selam olsun Kahraman Mehmetçiklere ve onun yorulmaz döğüşçü cesur Komutanlarına.

Kıbrıs Türktür daima da Türk kalacaktır. Türkün yıkılmaz cihangirliğini kahraman ordumuz son Kıbrıs harekâtıyla bir defa daha bütün Cihana hatırlatmıştır.

Kahraman Ordumuzun ve Kıbrıs Mücahit Bozkurtlarının gazaları mübarek ve kutlu olsun.

TANRI TÜRKÜ KORUSUN!”¹⁰⁸

P. Tğm. Ali Kabalı, Kıbrıs'ta bulunan Türk çıkarma birliklerine Kıbrıs'taki zafer dolayısıyla tebrik mektubu gönderir. Mektupta başta Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ruhunun şad olduğu ifade edilir. Atatürk ve silah arkadaşlarının yaptıkları büyük mücadele örnek alınır. Kıbrıs'ta kazanılan zafer dolayısıyla çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek bütün Türk milleti gurur ve sevinç içindedir. Bahsi geçen tebrik mektubu şöyledir:

“Şanlı Kıbrıs Türk Çıkarma Birlikleri ve 39'uncu Tümen Silâh Arkadaşlarım;

50'nci yılda Büyük Önderimizin ruhunu şad ettiniz. Damarlarındaki asil kanınızla Türk adını tarihe bir kere daha silinemeyecek şekilde yazdınız. Kazandığınız büyük zaferle çocuklarınıza, ailelerinize, Milletinize gurur ve şeref bahsettiniz. Zaferiniz kutlu olsun. Ulu Tanrıdan şehitlerimize rahmet, gazilerimize acil şifâlar, Mücahitlerimize de nice şan ve şerefler ihsan etmesini dilerim.”¹⁰⁹

Kıbrıs zaferi ve bu zaferden duyulan mutluluk söz konusu mektupların birçoğunda dile getirilmiştir. İsmail Hakkı Özbilgin adında bir vatandaş Bayrak Radyosu'na gönderdiği mektupta Mehmetçiğin kahramanca savaşarak zafere ulaştığını ve bu

¹⁰⁸ *Cepheye Mektuplar*, s. 46.

¹⁰⁹ *a.g.e.*, s. 28.

uğurda nice şehitler verdiğini belirtmiştir. Mektupta yer alan “yıllardır biriken öcümüz” ifadesi Rumların, Kıbrıs Türklerine senelerce uyguladığı baskı ve zulüm politikasının bir sonucudur. Zira 1950’li yıllardan başlayıp mutlu barış harekâtına kadar süren dönemde Kıbrıs Türkleri çok sayıda şehit vermiş, binlerce kişi evini terk etmek zorunda kalmıştır. Sözü edilen mektuptan bir kesit şöyledir:

“Ulu Tanrımıza binlerce şükürler olsun ki, yıllardır biriken öcümüzü almanın zevkini sizlere ve bizlere gösterdi.

Şanlı Mehmetçiğimiz ve kahraman mücahitlerimizin işbirliğiyle, hak ve hürriyet uğrunda cansiperane savaşlar vererek kazandıkları bu büyük zafer yüce milletimize kutlu olsun. Bu kutsal dava uğrunda seve seve canlarını vererek şehit düşen kahramanlarımızın ruhları şadolsun... Yaşasın Büyük Türk Milleti...”¹¹⁰

Ortaokul öğrencisi Zorlu Yıldırım Kıbrıs’ta hunharca katledilen üç yaşındaki Salih Kral’a ithafen yazdığı mektupta ise zaferi bir bayram olarak görür. Çünkü zafer Kıbrıs Türkleri için özgürlük, huzur, sevinç ve barış demektir.

“Kardeşim bugün bizim bayramımız. Bu bayram Zafer Bayramı bu bayram barış bayramı; bu bayram Gazilerin sembolü bayram. Mehmetçiğin süngü bayramı; bu bayram; Türk milletinin iftihar bayramı kalk kardeşim küçük şehit kalk. Yeşil ada bize dar gelir. Burada Ayşe ablamız yapsın bayramı kalk kardeşim küçük şehit kalk. Zaferin güneşi geldi yeşiladaya sıyrıldı barut kokusu Avrupaya kalk kardeşim küçük şehit kalk.”¹¹¹

¹¹⁰ a.g.e., s. 32.

¹¹¹ a.g.e., s. 41.

3.2.2. Mektuplarda Dile Getirilen Çeşitli Duygular

3.2.2.1. Mektup Beklentisi

Harp dönemlerinde askerlerin özlemini dindirecek, onlara moral verecek unsurlardan biri ve şüphesiz en önemlisi mektuplardır. Cephe gerisinde bulunan aile, akraba ve dostlardan alınan iyi haberler bu açıdan önem arz etmektedir. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarına bakıldığında sınırlı sayıda da olsa askerlerin mektup beklentisi içinde oldukları görülmektedir. Kıbrıs Barış Harekâtının 1. safhası 20 Temmuz'da başlamıştır. Cephede bulunan askerlerle mektuplaşma adreslerinin ise 24 Temmuz'da Genelkurmay Başkanlığı Genel Sekreterliği tarafından duyurulduğu dönemin gazetelerinden anlaşılmaktadır. 24 Temmuz'dan sonra cephedekiler ile cephe gerisinde bulunanlar arasında mektuplaşmalar başlar. Bununla birlikte Bayrak Radyosu'na gönderilen mektuplar da radyo ilgilileri tarafınca çeşitli yayınlarda okunmuş, cephede bulunan askerler ile cephe gerisinde bulunanlar arasında âdeta bir haberleşme ağı kurulmuştur. Bilahare gerek cephede bulunan askerlerin gerekse cephe gerisinde bulunanların yakınlarından iyi haberler alma beklentisi taşıdıkları mektuplarda görülmektedir. 6. Kor. Muhabere Bölüğünden Mehmet Taş, ailesinden mektuplarını geciktirmemesini “bana atacağınız mektuplarınız geciktirmemenizi rica ediyorum”¹¹² sözleriyle ifade eder.

Cephe gerisinde bulunan Mehmet Duyar, cephede bulunan biraderi Mahir Duyar'a iletilmek üzere Antalya il radyosuna manzum-mensur karışık mektup yollar. Mektubun manzum bölümünde Mehmet Duyar kardeşinden haber alamadığını ve kardeşinin kendisine mektup göndermesini ister. Söz konusu manzum mektubun ilk dördüğü şöyledir:

*“Üç gündür sen buradan gideli,
Haberin gelmedi gündüz, geceli,
Eğer yendiysen hayın eceli,
Bir mektup yolla da bayram edelim...”¹¹³*

¹¹² Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.

¹¹³ Cepheye Mektuplar, s. 25.

Bir diğerk mektupta ise Dursun Ali Karagöl, annesinden gelen mektuba kıymet biçerek mektubun kendisine ulaşmasından duyduğu memnuniyeti dile getirir ve onları da memnun etme adına mektup yazdığını belirtir:

“Göndermiş olduğun sen kadar kıymetli mektubunu aldım çok memnun oldum ben de sizleri memnun edebilmek için bu satırları yazıyorum”¹¹⁴

3.2.2.2. Gönüllülük

Kıbrıs Barış Harekâtı döneminde yurdun çeşitli illerinden çok sayıda vatandaş Kıbrıs’a gitmek üzere askerlik şubelerine başvuruda bulunur. Her savaşta olduğu gibi Kıbrıs Barış Harekâtı döneminde de genciyle – yaşlısıyla, kadınıyla - erkeğiyle Türk ulusu harbe gönüllü katılmak için her yolu dener. Elektronik mühendisliği öğrenimi görmek amacıyla Amerika’da bulunan Münir Olgun, babasına harbe gönüllü katılmak için hazır olduğunu belirten bir telgraf çeker.

“Kırkaltı saattir telefon için bekliyorum. Hatlar tamamen kesik. Askerlik şubesiyle konuşun. Çağırıyorlarsa gelmeğe hazırım. Yaşasın Atatürkçü Türkiye’nin kahraman askerleri. Zafer bizimdir. Ne mutlu Türküm diyene. Mutluyum, iftihar ediyorum.”¹¹⁵

Her Türk evladı gibi Münir Olgun da cepheye gönüllü gitmek için heyecanlıdır, gururludur ve sabırsızdır. Denilebilir ki Türklerdeki cepheye gönüllü katılma isteği atalarına duyulan saygı, onların ruhlarını şad etme ülküsünden gelmektedir.

Cepheye gitmek için yalnız erkekler başvuruda bulunmaz. Kadınlar da cepheye çeşitli görevlerde, hemşirelik gibi, bulunmak için ilgili makamlara müracaatta bulunurlar. Türk Anneler Derneği Başkanı Türkân Aksu ve Genel Sekreter Gül Baysal imzalı telgraflar Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’e, Başbakan Bülent Ecevit’e ve Genelkurmay Başkanı Semih Sancar’a gönderilir. Türk Anneler Derneği’nin sivil ve askeri savunma hizmetlerinde görev alma isteklerini dile getirirler. Kurtuluş

¹¹⁴ Kocatepe, 09.09.1974, s. 4.

¹¹⁵ Milliyet, 06.08.1974, s. 7.

Savaşı'nda önemli vazifeler ifa eden Türk kadınları Kıbrıs Barış Harekâtı için de hazırdır. Çünkü Türk kadını tarih boyunca yurt savunmasında gerek cephe gerisinde gerekse cephede cephane taşıma, hemşirelik, düşmana karşı mücadele etme gibi mühim görevler üstlenmiştir. Bu bağlamda Türk kadını, erkeği kadar cesur, fedakâr ve kahramandır. Türk Anneler Derneği'nin, Kıbrıs Barış Harekâtı'na gönüllü gitme arzularını dile getirdikleri telgraf şöyledir:

“Tarih boyunca zaferler kazandıran, şanlı ordumuzun, insanlık ve demokrasi uğruna göstermiş olduğu vakur ve kahramanca mücadelesi, dünya milletlerine daima örnek olacaktır.

Türk anası ve Türk kadını bu zaferlerde her zaman erkeğinin yanında milleti uğruna mücadelede kahramanlık destanları yazdırmıştır.

Mehmedinden nöbeti devralmak üzere emir bekleyen kadınlarımıza sivil savunma ve askeri savunmada görev verilmesine müsaadelerinizi heyecanla beklediğimizi, aksi halde gönül kırgınlığı ve küskünlük içinde bulunacağımızı siz büyüğümüze saygıyla iletir, Türk milletini şahsınızda tazimle selamlarız.”¹¹⁶

Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında şehit düşen Topçu Yarbay Refik Cesur'un on altı yaşındaki ve lise öğrencisi olan oğlu Behzat Cesur 29 Temmuz 1974 günü Kıbrıs'a gitme arzusuyla İzmir Askerlik Şubesine başvuruda bulunur.¹¹⁷

Örneklerden anlaşılacağı üzere Türk insanı namus bildiği vatanını ve kardeş bildiği soydaşını koruma adına harekâta gönüllü olarak katılma arzusunu her koşulda dile getirmektedir. Bu örneklerin dışında Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarına bakıldığında Şahin Aydın'ın, Kıbrıs'ta bulunan halasının oğlu Alagbey için yazdığı mektupta savaşa gönüllü olarak katılma arzusu görülecektir. Cepheye gitmek herkese nasip olan bir görev değildir. O sebeple sıcak savaşa katılamayanlar cephe gerisinde sürekli bir bekleyiş içindedir ve üzgündür. Zira harp esnasında şehit düşmek veya gazi olmak Türk insanı için bir şereftir, onurdur.

¹¹⁶ Her Gün, 16.08.1974, s. 4.

¹¹⁷ Bugün, 30.07.1974, s. 1.

“Her yiğide nasip olmayan bu kutsal görevi başarı ile ifa etmeniz adeta bizi kışkandırıyor. Şubeye baş vuruyoruz. Bizi de Kıbrıs’a savaşmaya gönderin diyoruz. Şube sabredin, arslanlarımız kızulların haklarından geliyorlar, diyor ve bizi ağlayarak geri gönderiyorlar.”¹¹⁸

Mevlüt Gümüşel “Ey Yavruvatandaki kardeşlerim” hitabıyla başlayan mektubunda cepheye gitmek amacıyla Adana askerlik şubesine başvuruda bulunduğunu belirtir. Ancak Yarbayın “En az ben de senin gibi gönüllüyüm. Daha sıra bize gelmedi yavrum”¹¹⁹ sözleriyle onu geri çevirdiğini ve bu yüzden Türk Orduları Paşasına ithafen “Paşam Bu Düğüne Beni de Götür” şiirini yazdığını ifade eder. Söz konusu şiirin ilk dördlüğü şöyledir:

*“Kıbrıs’ta Türkün’dür Davul Sesleri
Barış Gücü giymiş koca fesleri
Deldi ciğerimi yavru sesleri
Paşam bu düğüne beni de götür”¹²⁰*

Cepheye gönüllü gitme arzusunun dile getirildiği bir diğer mektup ise Orhan Pat’a aittir. Söz konusu mektupta Pehlivan Adil Özkale’nin Kıbrıs’a gitmek için Genelkurmay Başkanı Semih Sancar’a müracaatta bulunduğu belirtilir:

“Pehlivanımız [Adil Özkale] Kıbrıs olayları sırasında Genel Kurmay Başkanımız muhterem paşamız Semih Sancar beyimizi de Kıbrıs’a gönüllü gitmek, orada ırkımızın yanında görev alıp Yunan çapulcularla dövüşmek üzere müracaatta bulundu ve Semih Paşamızdan tebrikler geldi.”¹²¹

Her savaşta olduğu gibi Kıbrıs Barış harekâtı döneminde de Türk milleti cepheye gönüllü katılmak için askerlik şubelerine başvuruda bulunur. Türk insanı için vatan

¹¹⁸ Cepheye Mektuplar, s. 27.

¹¹⁹ a.g.e., s. 36.

¹²⁰ a.g.e., s. 37.

¹²¹ a.g.e., s. 80.

toprağı namustur ve düşmana teslim edilemez. Nitekim bahsi geçen husus Türk milletinin karakteristik bir özelliğidir.

3.2.2.3. Düşmana Karşı Harp Etme Arzusu

Kıbrıs Barış Harekâtı'nda komutanından erine kadar Türk askerleri düşmana karşı koyma, onunla mücadele etme arzusunu taşır. Türk askerlerinin harp etme isteğinin temelinde ölürse şehitlik mertebesine erişeceği, kalırsa gazi olacağı fikri vardır. Bununla birlikte Rumların Kıbrıs Türklerine karşı yürüttüğü etnik temizlik ile harekât boyunca sivil ve askerlere yönelik yaptığı katliamlar Türk askerinde düşmanla harp etme arzusunu artırmış, intikam hırsını da pekiştirmiştir. Düşmana karşı koyma isteği sadece Türk askerlerinde değil cephe gerisinde bulunan Türk vatandaşlarında da görülür. Harekâta katılmak isteyen binlerce gönüllü buldukları şehirlerin askerlik şubelerine başvuruda bulunmuştur. İşte yukarıda kısaca değinilen düşmana karşı savaşma arzusu mektuplarda da yer edinmiştir. Harekâta katılmayan bir subayın cephe gerisinden Bayrak Radyosu ilgililerine gönderdiği mektupta adını “talihsiz bir Türk subayı” olarak yazması, üç yıldır harekât üzerine çalışmasına rağmen bu şerefli göreve nail olamadığını belirtmesi Türk subayındaki düşmana karşı koyma ve harp etme arzusunu ortaya koyar. Söz konusu mektuptan bir bölüm şöyledir:

“Biliyorum mesajım çok uzun oldu. Fakat size, bir buçuk ay önce birlikte bulunduğum çok değerli silâh arkadaşarımdan ayrı kalmanın üzüntüsünü anlatmak için bu notu da koydum. Harekâta katılan Sb. Assb. Erbaş ve Erlerimiz büyük bir kısmıyla 3 yıldır bu gaye için çalışmışım. Tanrı bana bu şerefli günü nasip etmedi.”¹²²

Bir diğer mektupta Komando Teğmeni Muzaffer Tekin harekâta katılmanın mutluluğunu ve bu sebeple Allah'a şükran borcu olduğunu dile getirirken bir askerinin büyük emelini açıklar:

¹²² a.g.e., s. 28.

*“Bir asker için de en büyük emel, hazarda pekleştirdiklerini seferde icra etmektir. Allahım bana günleri gösterdiği için O’na sonsuz şükran borcum var.”*¹²³

Komandonu Teğmeni Ahmet’in kaleme aldığı mektupta yer alan bir cümle Türk askerindeki harp etme arzusunu gözler önüne serer: “Hepimizde savaşa, doyamamış bir insan hali var.”¹²⁴

3.2.2.4. Sevinç ve Gurur

Türk insanı, vatan toprağını mukaddes bildiği için harp dönemlerinde orduya katılmayı bir onur olarak görür. Nitekim oğulları, babaları, eşleri, yakın akrabaları Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan ve cephe gerisinde bulunan aileler sevinç ve gurur içerisinde. Zira vatani görev kutsal ve bu kutsal görevde vazife alanların babası, eşi, çocuğu olmak bir şereftir. Gerek cephede bulunan askerler gerekse cephe gerisinde bulunan aileler bu haklı sevinç ve gururu yazdıkları mektupların birçoğuna aksettirmişlerdir. Mukaddes Akbaş’ın, oğlu Fahrettin Akbaş’a yazdığı mektupta yer alan “Oğlum... Ne mutlu bana ki Türk Yıldırımlarının içinde benim de senin gibi bir kıvılcımım var.”¹²⁵, Oruç Koçak’ın Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan çocukları için yazdığı mektupta yer alan “Her üçünüzün de Kıbrıs’ta oluşunuz göğsümüzü kabartıyor”¹²⁶, Mustafa Gözekçi’nin, oğlu Ali Gözekçi’ye yazdığı mektupta bulunan “Mersin adresli mektup attım. Cevap alamadık. Meraklı deyiliz, gururluyuz.”¹²⁷, Nazmiye Yaygingül’ün, oğlu Gani Yaygingül’e yazdığı mektupta geçen “Oğlumun Yavruvatan Kıbrıs’taki Barış Harekâtına katılması dolayısı ile gururum ve sevincim sonsuzluğa ulaştı. Bir Türk anası olarak evlât yetiştirip vatan hizmetine göndermek en büyük şereftir.”¹²⁸ cümleleri sevinç ve gurur hissiyatını ifade eden birkaç örnektir. Ayrıca harbe katılma onuruna sahip olan askerler de gururludur. Zira bu onur her askere nasip olmamıştır. Salih Erşahin’in yazdığı mektuptan alınan şu cümleler askerlerin harekâta katılımından dolayı yaşadığı sevinç ve gurur hislerinin ifadesidir.

¹²³ *Milliyet*, 03.09.1974, s. 5.

¹²⁴ *Milliyet*, 02.08.1974, s. 5; *Her Gün*, 03.08.1974, s. 5.

¹²⁵ *Cepheye Mektuplar*, s. 14.

¹²⁶ *a.g.e.*, s. 17.

¹²⁷ *a.g.e.*, s. 22.

¹²⁸ *a.g.e.*, s. 18.

“Burada banada bir pay ayrıldığı için burada vatani görevimi ifa etmekteyim huzuru içerisinde ve gururla zaferimizi kendi ağızımızla sizlere iletiyorum Bir insan ancak bu kadar mesut olabilir Bu mesut anımıza milletçe kavuştuğumuz için çok mutluyum”¹²⁹

3.2.2.5. Askerler Arasındaki Dayanışma

Memleketin dört bir yanından gelen farklı kültürlere ve kişilik özelliklerine sahip bireylerin asker ocağında dayanışma ve yardımlaşma halinde olmaları mühim bir hadisedir. Bu dayanışma ve yardımlaşma harpler esnasında son hadde ulaşır. Çünkü harp sırasında askerlerin canını emanet edebileceği yahut uğruna canını verebileceği kişi ya da kişiler yakınlarındaki asker arkadaşlarıdır. Ayrıca harp dönemlerinde vatanın kurtuluşu yahut düşmanı yenmek elzem görüldüğü için askerler her türlü fedakârlığı yapmaya azami gayret gösterirler. Hal böyle olunca cephedeki askerler arasındaki ilişki ast-üst muamelesinden sıyrılıp baba-oğul, abi-kardeş münasebetine dönüşecektir. Nitekim Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında da askerler arasındaki dayanışmayı dile getiren ifadeler yer almıştır. 6. Kolordu Muharebe Bölüğünden Mehmet Taş'ın yazdığı mektuptan bir bölüm sözü edilen duruma misal olarak verilebilir:

“Maddi durumumu soracak olursan param var ihtiyacım yok zâten bu kutsal ocakta birbirimize o kadar kaynaşmış durumumuz var ki bir söz vardır “Birimiz hepimiz hepimiz birimiz için” İşte bu sözü burada tam manasıyla uygulayanlardanız birimizin cebindeki bir lirasını dahi hepimiz için harcıyoruz O nun için merak etmeyin.”¹³⁰

Örnekte görüldüğü üzere harekâta katılan askerler hem maddi hem de manevi dayanışma ve işbirliği içerisindedir.

¹²⁹ Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.

¹³⁰ Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.

3.2.2.6. Haberleşme Sıkıntısı

Harpler sırasında yaşanan en büyük sorunlardan biri haberleşmenin sağlıklı gerçekleşmemesidir. Cephe gerisinde bulunan aileler cephedeki oğullarının, eşlerinin veya babalarının sağlık durumundan haberdar olamadıkları için endişe ederler. Bu endişeli bekleyişte cepheden gelen mektuplar ailelerin yüreklerine bir nebze olsun su serper. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ilk günlerinde haberleşmenin neredeyse imkânsız olduğu söylenebilir. Zira askerler sıcak savaşın içinde önce vatanın düşman elinden kurtulmasını düşünmekte ve tüm dikkatini harbe vermektedir. Dönemin şartları düşünüldüğünde harekâttan önce de bazı askerlerin aileleri ile haberleşmedikleri yahut haberleşemedikleri daha sonra kaleme alınan mektuplardan çıkarılabilir. Bu hususu dile getiren mektuplardan biri Saadet Ay'ın, oğlu Aziz Ay için yazdığı mektuptur. "Oğlum Kıbrıs'ta birliğinde olduğunu duydum."¹³¹ cümlesi anne Saadet Ay'ın, oğlunun Kıbrıs'ta savaşta olduğunu başka kanallar aracılığıyla öğrendiği anlamını içerir. Bununla birlikte harekât süresince Rumlar özellikle Türk muhabirlere zorluklar çıkarmış, 13 Türk gazeteciyi esir almıştır.¹³² Zira Rumlar Kıbrıs'ta masum insanlara yönelik yaptığı katliamların dünya kamuoyu tarafından duyulmasını istememektedirler. Oysa Rum bölgelerinde dikta yönetimini destekleyen muhabirler rahatça dolaşıp yaşanan olayları diktacıların istekleri doğrultusunda dünyaya duyurmuştur. ANKA (Ankara Ajansı) muhabiri Adem Yavuz'un mesaj eriyle Türkiye'ye gönderdiği son mektup Kıbrıs'ta haberleşme olanaklarının neredeyse bulunmadığını gösterir. Bununla birlikte Rum tarafı için aynı durum söz konusu değildir. Rumlar her türlü propagandayı yaparak dünya kamuoyunu etkilemeye çalışır. Böylece Rumlar yalan yanlış haberler servis ederek Türkiye Cumhuriyeti'nin geçersiz nedenlerle Kıbrıs'a harekât düzenlediğini anlatmaya çalışır. Bahsi geçen mektubun ilgili bölümü şöyledir:

¹³¹ *Cepheye Mektuplar*, s. 19.

¹³² Rumların esir aldığı gazetecilerin isimleri şöyledir: *Time* dergisi adına giden Mete Akyol, TRT kameramanları Ertürk Yöndem, Ziya Ergün, *Sabah* gazetesi muhabiri Yücel Hacaloğlu, *Yeni Ortam* gazetesi muhabiri Ahmet Kahraman, *Zafer* gazetesi muhabiri Hüdai Bayık, *Son Havadis* gazetesi muhabiri Eyüp Sabri Kapıdağ, THA'dan Hami Çoşar, Sermet İpekçioğlu, *Hürriyet* gazetesi muhabiri Cengiz Kapkın, AA muhabiri Teoman Fehim, ANKA muhabiri Adem Yavuz, Günaydın gazetesi muhabiri Ergin Konuksever. Ayrıntılı bilgi için bk. *Milliyet*, 23.08.1974, s. 1, 10.

“Önce selâm. Burada haberleşme olanakları çok kısıtlı. Oysa Rum kesiminde Basın Bürosu aracılığıyla haberler ve resimler günü gününe Yunanistan’a ve dünya kamuoyuna iletiliyor.”¹³³

Nitekim Genelkurmay Başkanlığı 24 Temmuz’da Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan askerlerle mektuplaşmaların gerçekleşebileceğini duyurmuş ve bu duyuru dönemin matbuatında yer almıştır. Buna göre mektup zarfı üzerine gönderilecek kişinin eski birlik adresi yazılacak. Daha sonra kapatılan bu zarf ikinci bir zarf içerisine konulacak ve zarfın üzerine askeri posta 8775 Mersin yazılacaktır.¹³⁴ Böylece cephede bulunan askerler ile cephe gerisinde bulunan aileler mektuplaşmaya başlar. Tespit edilen mektupların birkaçında aileler, cephede bulunan evlatlarının sağlık durumundan haberdar olamadıklarını dile getirirler. Nitekim Ahmet Kandemir, Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan iki oğlu Keleş Kandemir ile Kemal Kandemir’e onlardan haber alamadığını dair mektuplar yazar:

*“Oğlum Kemal Kandemir;
Kıbrıs harekâtından sonra sizlerden haber alamadım. Şehit misiniz, Gazi misiniz, hayatta mısınız? Bildirilmesini arz ederim, vazifenizde başarılar dilerken gözlerinden öperim.”¹³⁵*

*“Oğlum Keleş Kandemir;
Kıbrıs harekâtından sonra sizlerden haber alamadım. Şehit misiniz, Gazi misiniz, hayatta mısınız bildirilmesi arzu olunur. Selâmlarımı yollar gözlerinden öperim. Hayatta iseniz gazilere şifalar, şehitlere Allahtan rahmet dilerim.”¹³⁶*

Hasan Hotaman’ın kaleme aldığı mektupta yer alan birkaç cümle haberleşme sıkıntısının yaşandığını göstermesi bakımından önem arz eden bir diğer örnektir:

“Şehit mi, gazi mi ne olduğunu bilemediğimizden üzgünüz...”

¹³³ Günaydın, 21.08.1974, s. 3.

¹³⁴ Tercüman, 24.07.1974, s. 1; Bugün, 25.07.1974, s. 7-8.

¹³⁵ Cepheye Mektuplar, s. 26.

¹³⁶ a.g.e., s. 26.

Kardeşim bizler iyiyiz tek sıkıntımız sizlerin sağlık haberlerini ve sizler hakkında bir bilgi alamamamızdır.”¹³⁷

3.2.2.7. Memleket Özlemi

Memleketinden ve ailesinden ayrı kalan her bireyin yaşadığı çevreyi hasretle anması kaçınılmazdır. Bununla beraber konu harpler olunca askerlerin memleket özlemi katbekat artar. Zira harbin her an ne getirip ne götüreceği belli değildir. O sebeple askerlerin zihinlerinde şehitlik düşüncesi yer edinirken cephe gerisinde bulunanlara karşı özlem duymaları yahut ailelerin cephedeki evlatlarını, eşlerini hasretle yâd etmeleri doğaldır. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında memleket hasreti pek fazla dillendirilmez. Harekât süresinin 1 aya yakın sürmesi ve askerlerin Kıbrıs’ı vatan toprağı olarak görmesi bu durumun gerçekleşmesinde etkili olmuştur, denilebilir. Ayrıca harekât süresince ordunun en önemli düşüncesi Kıbrıs’taki Rum zulmünün bir an önce sonlandırılması olur. Nitekim Dursun Ali Karagöl, annesine yazdığı mektupta memleket özleminin bulunmadığını dile getirirken Kıbrıs’ı da vatan toprağı olarak görür. Bununla birlikte Dursun Ali Karagöl’ün, mektubunda hasretini dile getirdiği satırlar da mevcuttur:

“Adana’daki birliğimden ayrılalı bugün tam 36 gün oldu bu uzun bir zaman olsa bile hiç vatan hasreti yok çünkü burasıda bizim için vatan sayılır

Anneciğim buralardan soracak olursanız sizlere kartpostal gönderdim.

Onlara bakarak kıbrıs’ın ne kadar güzel olduğunu kestirmek kolaydır.

Mektubuma değil satırlarıma son verirken senin ve muhterem babamın her iki ellerinizden hasretle öperim Ağabeyime selâm eder ellerinden öperim Gülesere Perihana aynur’a selâm eder hasretle gözlerinden öperim Komşulardan beni soranın cümlesine selâm ederim.”¹³⁸

Kıbrıs Barış Harekâtı mektupları incelendiğinde cephedeki askerlerin, cephe gerisinde bulunanlara yönelik özlemlerini dile getirirken hemen hemen her

¹³⁷ a.g.e., s. 23-24.

¹³⁸ Kocatepe, 09.09.1974, s. 4.

yakınından hasretle bahsettiği, onların hal ve hatırını sorup onlara selamlar gönderdiği görülecektir.

3.2.2.8. Helallik İsteme ve Şehit Olma Arzusu

Bir askerin ulaşabileceği en yüce mertebe şüphesiz şehitliktir. Harp esnasında her an ölümün gerçekleşebileceği düşüncesi harbe giren askerlerin zihninden hiç eksik olmaz. Bu sebeple askerler mektuplarını yazarken helallik istemeyi unutmazlar. Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında da helallik isteme, şehitlik mertebesine ulaşma yahut şehit olma arzusu mevcuttur. Piyade Asteğmen Şevket Çil'in kaleme aldığı mektubunda helallik isteme, dua alma ve şehitlik mertebesi konuları yer alır.

“Baba beni dualarınızla destekliyeceğinizi biliyorum. Bütün ağabeylerimin ve yengelerimin dualarımı bekliyorum. Hakkınızı helâl edin. Hedefimiz kışın sana anlattığım gibidir. Atılış yapıyorum. Allah'ın pek az kimseye vermiş olduğu rütbeye nail olacağım.”¹³⁹

Helallik isteme ile ilgili bir diğer mektup, Kıbrıs'a gitmek üzere Kayseri'den Mersin'e hareket eden birliğin bir neferi olan Nefat Köksal'ın henüz sıcak çatışmaya girmeden yolculuk esnasında yazdığı mektuptur:

“Babacığım şimdilik hakkını helal et. Benden yanı helal olsun. Dedem, nenem, Şakir, Şevket, Mahoz, Cevat, Bekir daha bütün aklıma gelmeyen ev cümlesine selam eder, büyüklerin ellerin, küçüklerin gözlerinden öperim ve bütün herkes hakkını helal etsin. Benim de hakkım yoktur ama varsa benim de hakkım kat kat helal olsun.”¹⁴⁰

O sebeple cephe gerisinde bulunanlar, cephede bulunan eşlerinin, abilerinin, kardeşlerinin, oğullarının veya yakınlarının her an şehit olabileceğini düşünerek onlara haklarını helal ederler. Bunun yanında bazı mektuplarda “ölürsen şehit, kalırsan gazi olursun” görüşü hakimdir. Salâhattin Karaca'nın, oğlu Ali Karaca'ya

¹³⁹ Akşam, 20.08.1974, s.1, 7; Tercüman, 20.08.1974, s.7.

¹⁴⁰ Ayhan, a.g.t., s. 141-142.

yazdığı mektupta “Ne mutlu bizlere; ölürsen şehit, durursan gazi olmanın sevinci içindeyiz.”¹⁴¹ sözleri şehit ya da gazi olmanın cephe gerisi için bir sevinç ve gurur kaynağı olduğunu da göstermektedir. Aynı duyguları taşıyan diğer bir mektup da oğlu cephede bulunan Saadet Ay’a aittir. Mektupta yer alan “Anne olarak göğsüm kabarıyor... Ana sütünü helâl ettim.”¹⁴² cümleleri bu bağlamda değerlendirilebilir.

3.2.2.9. Geride Kalanlara Vasiyetler

Askerlerin harpler esnasında harp etme dışında düşündüğü en önemli husus şüphesiz cephe gerisinde kalan aileleridir. Bu bağlamda her an şehit olunabileceği düşüncesiyle geride kalanlara vasiyetler edilir. Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan Üsteğmen Ahmet’in, çıkarmaya sayılı günler kala düğünü yapılır. Ne ilginçtir ki düğün arefesinde Üsteğmen Ahmet’in beyaz ceketli denizci messdress’in sağ cebinde 18 Temmuz 1974 saat 05.00’te Mersin’de olması emredilen bir yazı vardır. Üsteğmen Ahmet ile Ayşe düğün gecesi sabaha kadar el ele otururlar. Üsteğmen Ahmet Kıbrıs’a harbe gideceği için Ayşe’ye “Şehit olursam evlen.” der ve ertesi sabah birliğine katılır.¹⁴³

Amfibi Deniz Alayının keşif kolu Beşparmak Dağları’ndan gelen komando birlikleri ile temas sağlamak ve düşman hakkında bilgi toplamak üzere harekete geçer. Karava’ya varmak üzereyken Rumlarla sıcak temas kurulur. Bu çatışmada Fethiyeli Onbaşı Osman Dağlı yaralanır. Kolu fena halde parçalanır, karnında derin bir yara açılır. Çatışma alanında Onbaşı Osman’a turnike yapılır. Yaralı olmasına rağmen Onbaşı Osman “Evvel Allah benim işim tamam, siz onları kaçırmayın komutanım,” der. Deniz Piyade Er İbrahim Göker, Onbaşı Osman’ı sırtlayarak ilk yardım merkezine ulaştırır. Daha sonra da Onbaşı Osman sahra hastanesine götürülür. Ancak ameliyat esnasında şehit düşer. Onbaşı Osman’ın çek defterinde bulunan notlarından¹⁴⁴ birinde yer alan vasiyeti şöyledir:

¹⁴¹ *Cepheye Mektuplar*, s. 19.

¹⁴² *a.g.e.*, s. 19.

¹⁴³ *Günsev, a.g.e.*, s. 120.

¹⁴⁴ Şehit Onbaşı Osman Dağlı’nın söz konusu defteri Amfibi Deniz Alayının Müzesi’nde sergilenmektedir.

“Arkadaşlar, eğer şehit olursam üç yüz doksan lira alacaklarımı aşağıda ismi yazılı arkadaşlarımdan alıp İbrahim Göker’e verin. Borcum olan doksan lirayı da borçlarıma ödeyin. Fethiyeli Onbaşı Osman Dağlı...”¹⁴⁵

Şehit Onbaşı Osman Dağlı’nın cebinden çıkan beyaz bahriyeli üniforması ile çekilen fotoğrafın arkasında yazılı mısralar da bir vasiyet kabul edilebilir.

*“Topraktan aldılar cismimi
Bahriyeli koydular ismimi
Çelik mermi birgün delerse göğsümü
Hatıra olarak saklayın resmimi”¹⁴⁶*

Kıbrıs Barış Harekâtı’nda görev alan askerler de kaleme aldıkları mektuplarda vasiyetlerde bulunmuşlardır. Bu hususta özellikle Piyade Asteğmen Şevket Çil’in şehit olmadan önce babasına yazdığı mektup son derece önemlidir ve bahsi geçen mektup bir askerin son arzusunu içermektedir.

“Baba beni dualarınızla destekliyeceğinizi biliyorum. Bütün ağabeylerimin ve yengelerimin dualarımı bekliyorum. Hakkınızı helâl edin. Hedefimiz kışın sana anlattığım gibidir. Atılış yapıyorum. Allah’ın pek az kimseye vermiş olduğu rütbeye nail olacağım. Şayet gittiğim yerden dönmek kısmet değilse, Kayseri’de kışın kaldığımız evde Rifat Kapıcı beylerde iki bavulum var. Onu birde karton kutuda askerî elbiselerim var. Alırsınız. Selamlar. Dualarınız beklerim. Hanımımı ve oğlum size emanet ederim. Oğlum Harun’u muhakkak okutun. Allah yardımcınız olsun.”¹⁴⁷

¹⁴⁵ Günsev, a.g.e., s. 90.

¹⁴⁶ Günsev, a.g.e., s. 90.

¹⁴⁷ Akşam, 20.08.1974, s. 1, 7; Tercüman, 20.08.1974, s. 7.

3.2.2.10. Komutanlar

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın zaferle sonuçlanmasını sağlayan etkenlerden biri şüphesiz planlı ve koordineli savunma ve taarruzlardır. İşte savunma ve taarruzların planlanmasında, uygulanmasında ve harbin seyrini etkileyecek kararların alınmasında komutanların rolü büyüktür. Harekâta katılan askerlerin yazdıkları mektupların bazılarında zaferin komutanlara atfedildiği görülmüştür. Fuat Gökşin'in Afyonlu hemşehrilerine hitaben yazdığı mektupta söz konusu durum şu şekilde belirtilmiştir:

“Bu zaferimizi büyük ve saygıdeğer Komutanlarımız olan Sayın Orgeneral Nurettin ERSİN, Sayın Korgeneral Bedrettin DEMİREL ve diğer tüm komutanlarımıza Mehmetçik kardeşlerimize borçluyuz.”¹⁴⁸

Bununla birlikte komutanların harp esnasında cesurca savaştıkları, askerlerine siper oldukları ve moral verdikleri söz konusu mektuplardan çıkarılabilir. Mustafa oğlu Mehmet'in Türk milletine hitaben yazdığı mektubunda ilgili bölüm şöyledir:

*“50 ci P. Al Komutanı İbrahim Karaoğlanoğlu: Bu yiğitlik örneği komutan Düşmana erlerinin önünde taarruz etti Askerine hem siper hem moral oldu. Kazandığı zaferin sevincini tadamadan şehit oldu.
Pilot Binbaşısı Fehmi Ercan: Bu insanın korkusuz bakışları hala gözlerimin önünde canlanıyor onun yeşilimtırak gözbebeklerindeki heybeti hatırladıkça ürperiyorum O saygıdeğer insanda daha ismini bilmediğim yüzlerce Mehmetçik gibi canını bu yavru vatan uğruna feda etmekten kaçınmadı”¹⁴⁹*

Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında yer alan komutan isimleri şunlardır: “Genel Kurmay Başkanımız muhterem paşamız Semih Sancar beyimiz, Sayın Orgeneral Nurettin ERSİN, Sayın Korgeneral Bedrettin DEMİREL, 50 ci P. Al Komutanı

¹⁴⁸ Kocatepe, 05.09.1974, s. 4.

¹⁴⁹ Kocatepe, 07.09.1974, s. 4.

İbrahim Karaoğlanoğlu, Pilot Binbaşı Fehmi Ercan, Paraşüt Öğretmeni Kıdemli Üsteğmen Erol Dereli, Üsteğmen Ünal Genç, Ast. Sh. Kd. Başçavuş Mahir Duyar, Ayvalıklı Hasan Çavuş.”

3.2.2.11. Vatan (Kıbrıs) Sevgisi ve Mücahitlere Bakış

Türk milleti tarih boyunca vatan toprağını namus olarak görmüş ve bu mukaddesatı hiçbir milletin kirletmesine izin vermemiştir. Kıbrıs, vatanın bir parçası gibi düşünölmüş, Kıbrıs'ta yaşayan Türkler ise kardeş olarak görölmüşür. Vatani canından aziz bilen Türk askeri Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında vatan sevgisini dile getirirken onun için kanının son damlasına kadar mücadele edeceğini söyler. Mustafa Fırtına'nın yazdığı mektupta “Benim vatanım ve milletim için kanımın son damlasına kadar savaşıcağımdan hiç şüpheniz olmasın”¹⁵⁰ cümlesi yahut Fuat Gökşin'in kaleme aldığı mektupta “Bu güne kadar olduğu gibi bu günden sonrada Vatan ve Milletimiz uğruna kanımızın son damlasına kadar savaşı[c]ağıma hiç şüpheniz olmasın... Sizler için canımızı seve seve vereceğiz yeterki vatan ve Millet sağolsun”¹⁵¹ ifadeleri askerlerin vatana ve millete olan bağlılığının ve sevgisinin bir göstergesidir.

Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin varlığı Ada'daki kültürel bağların devam etmesini sağlamıştır. Nitekim Kıbrıs Türkleri Türkiye'yi Anavatan, Türkiye de Kıbrıs'ı Yavru vatan olarak görmüşür. Bu bağlamda Rumların Ada'daki Türklere karşı etnik katliama girişmesi dayanılmaz bir hal alınca Türkiye Cumhuriyeti, Yavru Vatan'daki soydaşlarına sahip çıkarak Ada'da barış ve özgürlüğu tesis etmek üzere Rumlara karşı harekât düzenlemiştir. Yavru Vatan olarak görölen Kıbrıs ile kardeş mücahitlere mektuplarda değinilmiş, hatta bazı mektuplar mücahitlere ithafen yazılmıştır. Bu bağlamda Halit Özdüzen'in kaleme aldığı mektup örnek olarak verilebilir:

¹⁵⁰ Kocatepe, 09.09.1974, s. 4.

¹⁵¹ Kocatepe, 05.09.1974, s. 4.

“SEVGİLİ MÜCAHİT KARDEŞLERİM

20 Temmuz Kıbrıs Zaferinden beri Türk ordusuna öncülük ve desteğinizde sürdürdüğünüz büyük çabayı biliyor, sizlerle övünüyoruz. Daha önceler gerek Lefkoşa müdafaasında gerek Erenköy'deki direnmeleriniz ve sayıca sizde kat kat üstün olan Rum köpeklerine karşı verdiğiniz mücadele insanlık tarihinin şeref sayfalarından birini teşkil edecektir.

'Bin Atlı Akınlarda Çocuklar gibi şendik. Bin Atlı ogün dev gibi bir orduyu yendik.' Şairin mısralarında bahsettikleri sizlersiniz işte. Dün nasıl bir umut ve bekleyiş vardıysa bugün de yüreğimizde bir neşe ve sevincin çizgilerini görür gibiyim. Gazanız mübarek olsun.

Sizin sesiniz olan Bayrak Radyosunun yayınlarını ilgi ile izliyor, siz kardeşlerimizden ve orada yaşayan soydaşlarımızdan iyi haberler almaya çalışıyoruz. Zafer yılmadan sabreden ve mücadele edenindir. Zafer göğsünde iman, ruhunda fedakârlık duygusu olanındır. Gazanız mübarek olsun. Tanrı sizleri korusun. Ulusça ardınızdayız sevgili kardeşlerim.”¹⁵²

Mektuplarda Kıbrıs için “Yavru Vatan, Kıbrıs'ımız, ecdat yadigarı”; Kıbrıs'ta yaşayan Türkler için de “soydaşlarımız, kahraman mücahitler, Kıbrıslı Türkler, mücahit kardeşlerim” vb. sözcükler kullanılmıştır. Nazik Dereli'nin, oğlu Erol Dereli için yazdığı mektupta “Ejdat yadigarı Kıbrıs'ımızı kurtardınız.”¹⁵³ ifadesi Kıbrıs'ın ata yadigarı kabul edildiğini göstermesi bakımından önemlidir. Bu örneklerin dışında Trabzon Lisesi coğrafya öğretmeni Hayati Doğanay Milliyet gazetesine gönderdiği açık mektupta Kıbrıs'ın, coğrafi ve siyasi bakımdan Anadolu'nun bir parçası olduğunu kanıtlamaya çalışır. Hayati Doğanay'ın söz konusu mektubundan bir bölüm şöyledir:

“20 temmuz sabahı bütün dünyanın şahit olduğu mertçe atılımımızı zorunlu nedenlere dayandıran pek çok deliller hatırlatılabilir. Önce şunu belirtmek gerekir ki, Kıbrıs coğrafyası diye bir üniteden bahsetme

¹⁵² Cepheye Mektuplar, s. 42.

¹⁵³ Cepheye Mektuplar, s. 18.

olanağımız yoktur. Çünkü alanı illerimizden iki Trabzon büyüklüğünde olan ve 9251 km kadar tutan bu adanın jeolojik, jeomorfolojik, klimatik, jeopolitik, edafik, petrografik, floristik... açılardan incelendiğinde Anadolu'nun ayrılmaz bir parçası olduğu gözükmektedir.

III. Jeolojik Çağ ortalarına kadar Anadolu köprüsüne bitişik olan ada toprakları, bu çağdaki tektonik olaylar sonucu bir deniz koluyla Anadolu topraklarından ayrılmıştır. Fakat şanlı ordumuzun silinmez damgasını vurduğu Girne hinterlandında 1000 metre yükseltili (Beşparmak) dağları ve güneydeki 1950 metre yükseltili (karlıdağlar) hangi özellikleri yönünden alınırsa alınsınlar, anavatandaki Toros dağ dizilerinin çok küçük bir modelidir. Bu dağlar da bizim Toroslar gibi karstik yapılı olup, üzerleri Akdeniz bölgemizde olduğu gibi maki bitki topluluğu ve zayıf bir orman örtüsüyle kaplıdır. Bu iki dağ sırası arasındaki Meseriya ovası ise Hatay ovamızın bir uzantısı durumundadır. Yine adı geçen dağların temelini oluşturan volkanik kayalar Anadolu dağ kuşaklarının temeliyle yaşdaş ve benzerdir...

Politik açıdan düşünüldüğünde yine Kıbrıs, Türk ulusu'nun, dünya politikasındaki hayati çıkarlarının ağırlık merkezini teşkil eder. Atina'ya 700 mil (1296,4 km.) olan bu ada, bizim kıyılarımızdan sadece 74 km. ve bazı yerlerde de 65 km.'lik bir uzaklıkta yer almaktadır. Buna göre Kıbrıs, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'e, Süveyş'e, Kuzey Afrika'ya ve hattâ Arap Yarımadası'nın güney ve doğu bölümlerine açılan kapısının eşiği olarak kabul edilebilir."¹⁵⁴

3.2.2.12. Bayrak Radyosu

Kıbrıs Cumhuriyeti 16 Ağustos 1960 tarihinde kurulur. Kuruluş tarihinden 1963 yılına kadar radyo-televizyon yönetimi ve yayın programları Kıbrıs anayasasında yer alan Kıbrıs Radyo-Televizyon Korporasyonu yasasına göre düzenlenir. Radyonun Türkçe bölümünden de Türk personeller sorumludur. Bayraktar Camii'nin bombalanması, iki Türk basın mensubunun katli, Kanlı Noel olayların yaşanması sebebiyle Türk-Rum ilişkileri çıkmaza girer. Yaşanan olaylar neticesinde radyonun

¹⁵⁴ Milliyet, 10.09.1974, s. 5.

Türkçe bölümünden sorumlu Türk personeller radyodaki görevlerine dönemezler. Rumların telefon hatlarını da kesmesiyle Türkler arasındaki iletişim tamamen kopar. Bundan sonraki süreçte Rumlar radyoyu kendi propaganda araçları olarak kullanır ve Türkleri asi ilan ederler. Türklerin iletişim kurabilmesi için bir radyo istasyonunun kurulması elzem olur. Ancak Rumlar, Türklere karşı 35 maddelik yasaklar listesi oluştururlar. Bu yasaklar listesinin içerisinde yer alan maddelerden biri de radyo yapımında kullanılan kablo, telsiz, telefon, akümülatör ve bataryadır. Bütün bu imkânsızlıklara ve baskıya rağmen Kıbrıs Türkleri, halkı bilgilendirmek ve kendi seslerini dünyaya duyurmak amacıyla 25 Aralık 1963 tarihinde Bayrak Radyosu'nu kurmayı başarır.¹⁵⁵ İşte bu tarihten Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yapıldığı tarihe kadar Bayrak Radyosu, artan Rum işkence ve zulmüne karşı kısıtlı olanaklara rağmen Kıbrıs Türklerinin mücadelesini anlatmaya çalışır.

20 Temmuz 1974'ten itibaren hem mücahitlerin hem de harekâta katılan Türk ordusunun sesi olan Bayrak Radyosu, yaptığı yayınlarla gerek cephedeki askerlere gerekse cephe gerisinde bulunan Türk halkına moral vermeye çalışmıştır. Harekât döneminde özellikle cephe gerisinde bulunan vatandaşların radyo ilgililerine gönderdiği mektuplar, şiirler ve mesajlar bayrak radyosu aracılığıyla duyurulmuştur. Bu bağlamda Bayrak Radyosu cephe ile cephe gerisi arasında bir haberleşme ağı kurmuştur. O sebeple Bayrak Radyosu Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında da sıkça geçmektedir. Halit Özdüzen'in, Kıbrıs mücahitlerine ithafen yazdığı mektupta Bayrak Radyosu'nun ilgiyle dinlendiği ve harple ilgili haberlerin alındığı görülür. Halit Özdüzen'in yazdığı mektubun ilgili bölümü şöyledir:

“Sizin sesiniz olan Bayrak Radyosunun yayınlarını ilgi ile izliyor, siz kardeşlerimizden ve orada yaşayan soydaşlarımızdan iyi haberler almaya çalışıyoruz.”

Bir diğer mektupta ise Bayrak Raydosu'nun Türk mücahitlerinin sesini tüm dünyaya duyurduğu ve cephe gerisinde bulunan bazı vatandaşların cephedeki asker

¹⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. Emin Onuş, “Özker Yaşın ve Bayrak Radyosu”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, sayı: 10, Mart 2015, s. 778-793.

akrabalarıyla yine Bayrak Radyosu üzerinden haberleştiği ifade edilir. Hasan Hotaman'a ait mektubun ilgili bölümü şu şekildedir:

“Kıbrıs Türk mücahidinin sesini duyuran Bayrak radyosunun personeline ve tüm Kıbrıslı soydaşlarımıza ayrı ayrı mutluluklar dilerim. İçimi bu kısa satırlarla dökmek yetmez, son der tekrar selâm eder haberlerini en kısa zamanda bekleriz.

Bayrak radyosuna mesaj verirsen saat gece 19.30 ve 21'de yayınlanmasını rica eder ve aynı zamanda benim de bu mesajımın 19.30 ve 21'deki mesaj yayınlarında yayınlanmasını rica ederiz.”¹⁵⁶

Mesajın 19.30-21.00 saatleri arasında yayınlanmasının istenmesi dikkat çekicidir. Zira Hasan Hotaman cephedeki akrabası Kadir ile radyo aracılığıyla ilgili saatlerde haberleşmeyi arzulamaktadır. Muhtemeldir ki Kıbrıs'ta bulunan Türk askerleri ilgili saatlerde Bayrak Radyosu aracılığıyla eş, dost ve akrabalarından gelen mesajları dinleyebilmektedirler.

3.2.2.13. Düşmana Bakış

Kıbrıs Barış Harekâtı Kıbrıs'ta bulunan Rumlar ile Yunanlıların Kıbrıs Türklerine yaptığı katliamların dayanılmaz bir hale gelmesi dolayısıyla gerçekleştirilmiştir. Söz konusu mektuplarda düşman olarak Rumlar ve Yunanlılar yer almış ve düşman “kahpe, kalles, piç, köpek, domuz sürüsü, çapulcu, aptal, korkak” olarak görülmüştür. Bununla birlikte düşmanın hal ve tavırları için “kalleslik, insanlık dışı, kahpelik, mezalim” gibi sözcükler kullanılmıştır. Nitekim düşmanın bu şekilde aşağılanmasının sebebi gerek harp öncesinde gerekse harp sırasında düşman askerleri tarafından yapılan katliamlardır. Zira harekâtın yapılma nedeni düşmanın mezalimidir. Ayrıca düşman harp sırasında vahşice hareket etmiş, ateşkes zamanında dahi esirleri kurşuna dizmiş; çocuk, genç, yaşlı, kadın, demeden esirleri katletme yoluna gitmiştir. Rumların yaptığı katliamlar dönemin gazetelerine de yansımıştır. Muratağa, Sandallar ve Atlılar köylerinde yapılan toplu katliamlar Rum zulmüne birer örnektir. Düşmanın insanlık dışı uygulamalarından biri Özel Komando Teğmeni Ahmet'in kaleme aldığı mektupta şöyle dile getirilmiştir:

¹⁵⁶ Cepheye Mektuplar, s. 23-24.

“Haydar abinin ayağını, ellerini kesmişler, gözlerini oymuşlar, ağzını bantlayıp akıllarınca bizi korkutmak için bırakmışlardı. Çavuşun da karnını parçalamışlar ve bırakıp giderlerken çavuş bağıarak ayağa kalkmış bir süre peşlerinden koşup neticede yığılmıştı”¹⁵⁷

Düşman sadece askerlere insanlık dışı muamelede bulunmamış, sivillere yönelik de katliamlar yapmıştır. Nitekim Rumların yaptığı katliamlardan biri dönemin gazetelerinden Tercüman’a şöyle yansımıştır: “Rumlar katliama devam ediyor. Herkesin gözü önünde öldürülen 3 yaşındaki Salih Kral’ın vücudunda Barış Gücü askerleri tam 40 mermi yarası tespit ettiler.”¹⁵⁸ Henüz ortaokul öğrencisi olan Zorlu Yıldırım’ın “üç yaşındaki şehit kardeşime” hitabıyla başlayan ve “DESTAN” adını verdiği mektubu Rumların bu katliamı üzerine yazılmıştır. Zira mektubun üzerinde yer alan 23.08.1974 ve 30 Ağustos tarihlerine bakıldığında Salih Kral’ın katledilmesinden 1 hafta sonra kaleme alındığı görülecektir. Ayrıca mektupta yer alan “üç yaşındaki şehit kardeşime” ve “sana kırk kurşun sıkan düşman biliyor” ifadeleri söz konusu katliamla ilgilidir. Söz konusu mektubun tam metni şöyledir:

“Ana vatandan selâm Kıbrıs

Kıbrıs harekâtında can veren şehit ağabeylerime tanrıdan rahmet gazi ağabeylerime acil şifalar dilerim. Süngüsüyle nöbet tutan Mehmetçik ağabeylerime yeni zaferler diler, bayramınız kutlu olsun tanrıya emanet olun.

Üç yaşındaki şehit kardeşime

DESTAN

Kardeşim küçük şehit ruhun şad olsun. Yattığın toprak senin yurdun huzur içinde yat. Yaşın çok küçük ama adın çok büyük çünkü Türk çocuğusun sana kırk kurşun sıkan düşman biliyor Türk’ün ölmezliğini sen Fatih’in torunusun Atatürk’ün izindesin kardeşim küçük şehit kalk. Kardeşim bugün bizim bayramımız. Bu bayram Zafer Bayramı bu bayram barış bayramı; bu bayram Gazilerin sembolü bayram.

¹⁵⁷ *Milliyet*, 02.08.1974, s. 5; *Her Gün*, 03.08.1974, s. 2.

¹⁵⁸ *Tercüman*, 18.08.1974, s. 1.

Mehmetçiğin süngü bayramı; bu bayram; Türk milletinin iftihar bayramı kalk kardeşim küçük şehit kalk. Yeşil ada bize dar gelir. Burada Ayşe ablamız yapsın bayramı kalk kardeşim küçük şehit kalk. Zaferin güneşi geldi yeşiladaya sıyrıldı barut kokusu Avrupaya kalk kardeşim küçük şehit kalk. Şimdi tatil sırası bizde gidelim Londra'ya PariseCenevrede yazmamız böyle bir cilve kalk kardeşim küçük şehit kalk. Bağır şu gözü kör kulağı sağır dünyayı bulalım Hitleri alsında ibret kardeşim küçük şehit kalk. Senin acın ne kadar büyükse bayramın da o kadar büyük olacak. Sen hakka tapan bir milletin neslisin. Sen aziz Türk çocuğusun kalk kardeşim küçük şehit kalk Anavatandan sesleniyor. Zorlu ağabeyin gör yeşiladada neler oldu, Mehmetçik ağabeylerin süngüsüyle çelik ağ kurdu yeşiladayıbaştan başa. Albayrakla doldu kalk kardeşim küçük şehit kalk. Kırk kurşun deler geçer acısı sine geçer. Türkün yenilmez gücü bunu dayıma geçer.”¹⁵⁹

Bunların dışında Komando Teğmeni Muzaffer Tekin'e ait mektupta düşmanın Türk askeri kadar güçlü olmadığı dile getirilir.

“Burun buruna olduğumuz düşman bizlerin ağırlığını kaldıracak güçte değil. Üzerine gitmede tereddüt etmediğimiz bu yaratıklar Türk askerinin gücünü bir kere daha anladılar. Anlamayanlar da anlamakta gecikmedi.”¹⁶⁰

3.3. MEKTUPLARDA DİL VE ÜSLUP

3.3.1. Dil

Kıbrıs Barış Harekâtı mektupları, cephede bulunan asker ile muhabirlerin ve cephe gerisinde bulunan vatandaşların yazdığı mektuplardır. O sebeple sözü edilen mektuplarda edebi dilden ziyade günlük konuşma dili kullanılmıştır. Bu çalışmada

¹⁵⁹ *Cepheye Mektuplar*, s. 41.

¹⁶⁰ *Milliyet*, 03.09.1974, s. 5.

bahsi geçen mektupların dil özellikleri; kelime hazinesi, mısra ve cümle yapısı etrafında incelenmiştir.

3.3.1.1. Kelime Hazinesi

Gerek askerlerin gerekse cephe gerisinde bulunanların yazdıkları mektuplar kısadır. Zira cephedekiler parmaklar tetikte, gözler siper üzerinden düşmanı gözetlemektedir. O sebeple ara sıra vakit bulan askerlerin yazdıkları mektuplar da kısa olmaktadır. Bunun yanında subay mektupları, er ve erbaş mektuplarına göre daha düzenli oluşturulmuş; sözcükler cümle yapısına uygun şekilde kullanılmıştır. Ayrıca subay mektuplarının sözcük dağarcığı er ve erbaş mektuplarının sözcük dağarcığından daha geniştir. Bunun başlıca sebebi subayların almış oldukları eğitim ve sahip oldukları kültür düzeyidir, denilebilir.

Mektuplarda harple ilgili kelime ve terimlerin sık kullanıldığı görülmektedir: “Harekât, zafer, barış, hürriyet, barış, karargâh, bayrak, kan, vatan, savaş, silah, ordu, şanlı, şehit, intikam, Mehmetçik, komutan, gazi, vazife, gurur, asker, taarruz, er, vatani görev, askeri elbise, şeref, helikopter, silah sesleri, jetler, botlar, mevzi, postal, ikmal, cephane, komando, tabur, paraşüt, tabur, konvoy, yüzbaşı, hastane, tedavi, kahraman, tugay, Paşa, mücahit, çavuş, pilot, manga, düşman, ileri marş” vb.

Mektuplarda askeri terimlerin dışında dini kelime ve kavramlar da mühim yer tutar. Bunları “ezan sesleri, Allaha çok şükür, bizleri yaratan Ulu Allah, hamd olsun, ruhu şad olsun, hakkımı helal et, Allah, Allah’ım bu günleri gösterdiği için O’na sonsuz şükran borcum var, çok şükür, Allahtan rahmet dileriz, Cenâb-ı Allah, Peygamberimiz, Hamza, Cennet-i âlâ, şehit, gazanız mübarek olsun, Cenâb-ı Hâk” şeklinde sıralamak mümkündür.

Mektuplarda dikkati çeken diğer bir husus ise özel isimlerin sıkça kullanılmasıdır. Mekân, millet ve şahıs isimlerinin özellikle komutan adlarının zikredildiği görülmektedir.

Genel olarak incelenen mektuplarda mekân isimleri “Kıbrıs, Yavru vatan, Mersin, Adana, Afyon, Kayseri, Çorum Alaca’nın Belpınar köyü, Girne limanı, Beşparmak dağları, Lefkoşe, Girne, Türkiye, Almanya, Osmaniye, Gölcük, Trabzon Boztepe, Akçaabat Cevizli köyü, Urfa, Kadirli, Tıktır köyü, Mardin ilinin Kızıltepe ilçesinin Şenyurt bucağı, İzmir, Meriç nehri, Doğu Akdeniz, New York, Atina, Süveyş, Londra, Paris, Cenevre, Kuzey Afrika” olmak üzere dikkat çeker.

Mektuplarda etnik olarak “Yunan, Rum, Fransız, İngiliz, Rus, Alman, Türk” unsurları dikkat çekerken şahıs isimlerinden öne çıkanlar ise “Büyük Önder, Atatürk, Ecevit, Genelkurmay Başkanımız muhterem paşamız Semih Sancar Bey, Orgeneral Nurettin Ersin, Korgeneral Bedrettin Demirel, 50 ci P. Al[ay] Komutanı [Albay] İbrahim Karaoğlanoğlu, Paraşüt öğretmeni Kıdemli Üsteğmen Erol Dereli, Ayvalıklı Hasan Çavuş; Kocatepe gazetesi muhabiri İbrahim Ağabey, Güleser, Perihan, Aynur, Şakir, Şevket, Mahoz, Cevat, Bekir, Celâl Erdoğan, Rifat Kapıcı, Harun, Haydar, Mehmet Çadır, Gani, Ali Karaca, Gilfen, Hasan, Hamza, Menekşe, Yasemin, Zübeyde” vb. şeklindedir.

Dil bahsinde incelenen mektuplarda yer yer ağız özelliklerine de rastlanır. Bir askerin cephedeyken komutanına yazdığı mektupta ağız özellikleri şu şekilde yer alır:

“En büyük gumandanıma,

Siz muhterem ve çok sayın yüksek gumandanıma böyle bir mektup yazmak cüretinde bulunduğum için affınızı diler, en derin hürmetlerimi sunarım. Silahlı Kuvvetler Günü’müzü de, buradaki arkadaşlarımla birlikte yüce şahsınızda kutlarız. Diğer gumandanlarımızı da tebrik ederiz.

Saygıdeğer çok yüksek gumandanım,

Biliyorum, vaktiniz pek kıymetlidir. Başınızı ağrıtmazsam, bu münasebetle siz büyüğüme hattim olmayarak hitabetmek istiyor ve emirlerinizi bekliyorum.

Malûmunuz bulunduğu üzere, 20 Temmuz sabahı yavru vatan Kıbrıs'a vardık Rum ve Yunan gavuru ile harbe tutuştuk. Olanlar yüksek malumlarıdır.

Adını bana verdikleri rahmetli Mehmet Çavuş dedem anlatmıştı: (Oğlum, bu Yunan gavuru galleştir, gahbedir. Sırtını başka devletlere dayar, onların yardım ve desteği ile harbe kalkışır. Lakin, muharebe alanına geldimi geçer. Emme... Silahsız masum insanlara, çoluk-çocuk demeden saldırır, kurşun sikar. Bunu da, daha çok geçerken yapar..)

Rahmetli dedemin ruhu şadolsun, meğer ne kadar doğru söylemiş,. Aradan 50 yıl geçmesine rağmen, bu Yunan gavurunun huyu hiç mi hiç değişmemiş.

Aziz gumandanım,

Aşamları arkadaşlarla (Bayrak Radyosu)nu dinleriz. Yunan gavuru sırtını şimdi de Fransızlara dayamış, bilmem ne marka uçak ile başka silâhlar alacakmış. Doğrusu buna akıl erdiremedik. Buradaki asker-sivil bütün Rum ve Yunan'lıların elinde en son model silahlar var. Bırakıp kaçtıkları için çoğu elimize geçti. Kullanamadıktan sonra başka silahları ne yapacaklar? Bir de İngiliz'ler, ada'ya (gurka mı, zurka mı) dedikleri bir asker göndermiş. Yalnız, şu ana kadar bunların yüzünü görmek kısmet olmadı. Zaten ufak-tefek insanlarmış bunlar. O kadar gargaşalığın içinde gaybolup gitmişlerdir herhalde... Az kalan unutuluyordum: Burada ayrıca mavi bereli askerler de var. Elllerinde silah, kısa pantolonlarla ortalıkta dolaşır durmalarına rağmen hiçbir işe gariştikleri yok. Ne yapmaga gönderdiler ki bunları?

Çok değerli, yüksek gumandanım,

Affınıza sığınarak bir iki söz daha etmek istiyorum: Bu Rum ve Yunan gavurlarının, kaçtıkları yerlerde Kıbrıs'lı kardeşlerimizi çok alçakça ve gaddarca işkencelerle katlettiklerini duyuyoruz.

Artık sabrımız taşıyor. Fazla değil. Şöyle bir beş saatçik izin verirseniz bunlara, gereken dersi tekrar veririz. Bu husustaki emirlerinizi sabırsızlıkla bekliyoruz.¹⁶¹

¹⁶¹ Mektubun bundan sonraki bölümü *Zafer* gazetesinde yer almamıştır.

Yine (Bayrak radyosu)ndan işittim: Hani Yunan'lı gavurların Fransa'ya geçen bir başbakanları var ya o, buradaki Rumların başı ile görüştüğünden sonra (gerilla savaşı)ndan bahsetmiş. Arkadaşlarla bu meseleyi uzun uzun konuştuk Yüksek malumunuz olduğu üzere bizim çoğumuz komondodur. Gerilla denilen bu savaşı da çok iyi biliriz. Esasen bu savaş, rahmetli atalarımızın İstiklal Savaşı'mızda yaptıkları muharebelerden değil mi? Bizim Yörük Ali'lerin, Demirci Mehmet Efelerin torunları olduğumuzu unuttular besbelli...

Mektubumun sonlarına gelmiş bulunuyorum. Yalnız, müsaade buyurursanız, beni için için yakan derin bir üzüntümü siz değerli gumandanıma bildirmek istiyorum: Ben de şehit olmak arzusundayım. Yüksek emirlerinizi bekliyorum çok sayın gumandanım: Ne olur, emredin de, bu hattı ortadan galdıralım, yavru vatanımızdaki soydaşlarımızın tamamını Rum ve Yunan gavurunun elinden kurtaralım.

Çok sayın gumandanım,

Biz buraya vatan ve milletimiz için ölmeye geldik. Vazifemizi tamamiyle yapacağımızdan emin olmanızı isteriz. Esasen, siz muhterem büyüklerimiz yetiştirdiniz bizi. Size layık olduğumuzu her zaman göstermeye hazırız. Yeetrki emredin.

Mektubuma son verirken, başta çok sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakanımız olmak üzere bütün büyüklerimizin ellerinden hürmetle öperiz."¹⁶²

Nefat Köksal adlı askerin Kayseri'den Kıbrıs'a giderken otobüsün içindeyken kaleme aldığı mektupta ise "Benden yanı helal olsun, Galınsağlıgna."¹⁶³ sözleri bu duruma bir örnektir.

Söz konusu mektuplar harple ilgili olduğu için fiiller de sıklıkla kullanılmıştır. Bunlar arasında özellikle "çarpmak, can vermek, savaşmak, gücüyle almak, vurmak, çalışmak, atılış yapmak, çıkarmak, parçalamak, görmek, öc almak, düşmanı ezmek, kurtarmak, helal etmek" fiilleri dikkat çeker. Bunun yanı sıra emir ifade eden

¹⁶² Bugün, 27.08.1974, s. 7; Zafer, 29.08.1974, s. 5.

¹⁶³ Ayhan, a.g.t., s. 141-142.

cümlelerde mektuplarda yerini alır. Mukaddes Akbaş, harekâta katılan oğlu Fahrettin Akbaş için yazdığı mektubun bazı bölümlerinde emir cümlelerini kullanır:

*“Sesimi duy ve beni dinle... Hakkımız sana helâl olsun... Vur oğlum...
Allah aşkına vur... Üç beş yaşındaki Türk çocuklarının intikamı için
vur...
Korkma... Acıma... Düşünme...”¹⁶⁴*

3.3.1.2. Mısra ve Cümle Yapısı

Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında kullanılan cümleler genellikle kısadır. Sağlık durumunu öğrenme, hal hatır sorma, zaferden bahsetme gibi duygu ve düşüncelerin ön planda olduğu mektupların bazılarında noktalama işaretleri neredeyse hiç kullanılmamış ve imla kurallarına dikkat edilmemiştir. Ayrıca mektuplarda yer alan cümlelerde anlatım bozuklukları da bulunmaktadır. Noktalama işaretlerinin çok nadir kullanıldığı mektup örneklerine özellikle Afyon’da çıkarılan Kocatepe gazetesinde rastlanmaktadır. Salih Erşahin’in ailesine yazdığı mektubun Kocatepe gazetesinde yayımlanan mektubundan bir paragraf şu şekildedir:

*“Sayın Anneciğim ve Ağabeyciğim,
Önce sağ olduğumu bildirir her ikinizin Ellerinden öperim Burada
banada bir pay ayrıldığı için burada vatani görevimi ifa etmekteyim
huzuru içerisinde ve gururla zaferimizi kendi ağzımızla sizlere iletiyorum
Bir insan ancak bu kadar mesut olabilir Bu mesut animıza milletçe
kavuştuğumuz için çok mutluyum burada palikaryalara gereken dersi
verme imkânı bularak Tepelerini ezdiğimiz için çok memnunum.”*

Mektuplarda dil konusunda dikkati çeken diğer bir husus ise yazım yanlışlarının fazla olmasıdır. Bu durum özellikle mektubu kaleme alan kişinin eğitim ve kültür düzeyiyle ilgilidir, denilebilir. Zira er ve erbaş mektuplarında imlâ hataları subay mektuplarına oranla daha fazladır. “fakat Allah onlara fırsat vermedi vermeyecekte”,

¹⁶⁴ Cepheye Mektuplar, s. 14.

“sıhatım, Şen ve Esen kalın, yapmaga” vs. mektuplarda görülen imlâ hatalarından bazılarıdır.

Mektuplara genel olarak bakıldığında soru cümlelerinin de sık kullanıldığı görülecektir: “Kullanamadıktan sonra başka silahları ne yapacaklar?”, “Ne yapmaga gönderdiler ki bunları?”, “Esasen bu savaş, rahmetli atalarımızın İstiklal Savaşı’mızda yaptıkları muharebelerden değil mi?” gibi ifadeler soru cümlelerine birer örnek olarak söz konusu mektuplarda yer almıştır.

Bahsi geçen örneklerin yanı sıra mektuplarda eksiltili cümle olmamasına rağmen yer yer üç noktanın da kullanıldığı görülmüştür:

*“Sesimi duy ve beni dinle... Hakkımız sana helâl olsun... Vur oğlum...
Allah aşkına vur... Üç beş yaşındaki Türk çocuklarının intikamı için
vur...”¹⁶⁵*

Manzum mektuplarda ise devrik cümleler, eksiltili cümleler, coşku ve heyecanın dile getirildiği ünlem cümleleri yer alır. Manzum mektuptan bir kesit şöyledir:¹⁶⁶

VURACAĞIM

Havadaki serçe kuşu
Tarlamdaki çakıl taşı
Hürriyetle gözüm yaşı
Silene dek vuracağım.

Selâm benden köye
Tuzluca’dan Silike’ye
Mağusa’dantaa... Lefke’ye
Varana dek vuracağım.

¹⁶⁵ a.g.e., s. 14.

¹⁶⁶ a.g.e., s. 15.

Manzum-mensur karışık mektuplarda ise mensur bölümde kurallı cümleler kullanılırken manzum bölümde ünlem, devrik ve eksilteli cümleler yer almıştır. Mektubun manzum kısmı şöyledir: ¹⁶⁷

Mahir!..

Üç gündür sen buradan gideli,
Haberin gelmedi gündüz, geceli,
Eğer yendiysen hayın eceli,
Bir mektup yolla da bayram edelim...

Gâzanız Milletçe mübarek olsun!
Varsın gül dudaklar gülerek solsun!
Zaferler bizim ya... Ölerek olsun!
Şehitler yurduna selâm edelim!..

Sonuç olarak mektuplarda yapı bakımından basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümleye rastlamak mümkündür. Mektupların büyük bir çoğunluğu yarım sayfaya sığacak kısalıkta olmakla beraber birkaç mektup ise sadece iki sayfadan oluşmaktadır.

3.3.2. Üslup

Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarında her mektup yazarının üslup özelliklerini taşımaktadır. Zira bu mektupların kim tarafından ve hangi duygularla yazıldığı önem arz etmektedir. Mektuplara genel olarak bakıldığında söz konusu mektuplarda samimi duyguların dile getirildiği görülecektir. Gerek askerlerin gerekse cephe gerisinde bulunan vatandaşların yazdıkları mektuplarda erinden komutanına ve hatta Kıbrıslı mücahitlere kadar övgü dolu sözler ve cümleler ön planda olmuştur. Mektuplarda özel isimler çok sık kullanılmakla birlikte az da olsa harple ilgili tasvirler ve tahliller de bulunmaktadır. Mustafa oğlu Mehmet Korkmaz, kaleme aldığı mektubunda Pilot Binbaşı Fehmi Ercan'ın gözlerini ve bakışlarını şöyle tasvir eder:

¹⁶⁷ *Cepheye Mektuplar*, s. 25.

“Bu insanın korkusuz bakışları hala gözlerimin önünde canlanıyor onun yeşilimtirak gözbebeklerindeki heybeti hatırladıkça ürperiyorum”¹⁶⁸

Mehmet Duyar’ın yazdığı manzum-mensur karışık mektubun mensur bölümünde ciddi bir üslup ön plandayken manzum bölümde ise samimi, doğal ve sıcak bir üslup dikkat çeker.

Netice itibariyle mektuplarda samimiyet ağır basmış, her tür kelime ve cümle kullanılmış, mektuplar kişinin eğitim, kültür ve bilgi seviyesine göre kaleme alınmıştır.

¹⁶⁸ Kocatepe, 07.09.1974, s. 4.

BÖLÜM 4: KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI MEKTUPLARIYLA İLGİLİ TASNİF ÇALIŞMASI

4.1. ASKER MEKTUPLARI

Harp edebiyatı içinde değerlendirilecek mektupların en önemlisi şüphesiz asker mektuplarıdır. Cephede veya cephe gerisinde bulunan askerlerin yazdıkları mektuplar asker mektuplarını oluşturmaktadır. Bilhassa cephede bulunan askerlerin yazdıkları mektuplar savaşın seyrini, cephedeki yaşantıyı ve aynı zamanda cephe gerisinde bulunan yakınlarına ilişkin duygu, düşünce ve hayallerini barındırması bakımından son derece mühimdir.

Kıbrıs Barış Harekâtı 20 Temmuz 1974'te başlamıştır. Birinci harekât üç gün sürmüş ve 22 Temmuz'da ateşkes ilan edilmiştir. İkinci harekât ise 14 Ağustos'ta başlamış 16 Ağustos'ta son bulmuştur. Bir aylık zaman diliminde süren bu sıcak savaş döneminde askerler özellikle ateşkes döneminde ailelerine mektup yazabilmişlerdir. Harekâtın ilk günlerinde haberleşme çok zor şartlar altında gerçekleşir. Hatta gazeteciler dahi haberleşme imkânlarının yetersizliğinden yakınırırlar. Ancak harp şartları düşünüldüğünde harplerin başlangıcında haberleşme sıkıntılarının yaşanması gayet normaldir. Nitekim Genelkurmay Başkanlığı Genel Sekreterliği Kıbrıs Türk kuvvetlerinde görevli personel ile haberleşmek isteyenler için telefon numaralarını ve mektuplaşma adreslerini 24 Temmuz tarihinde açıklar.¹⁶⁹ Bu tarihten itibaren askerler aileleriyle mektuplaşmaya başlar. Bununla birlikte harbe katılan asker sayısı ile tespit edilen mektup sayısı göz önüne alındığında mektupların çok azının arşivlendiği ya da gazete ve dergilerde yayımlandığı söylenebilir. Zira Kıbrıs gazileriyle yapılan söyleşilerden hareketle o döneme ait mektupların pek muhafaza edilmediği görülmüştür.¹⁷⁰ Tespit edilen mektup örnekleri şunlardır:

¹⁶⁹ *Tercüman*, 24.07.1974, s. 1.

¹⁷⁰ Mektupların muhafaza edilmeyişinin yahut gazete ve dergilerde yeterince yer bulamayışının temel nedeni ilgisizliktir. Benzer bir durum Çanakkale Muharebeleri döneminde de yaşanmıştır. Çanakkale Muharebelerine katılan asker sayısı dikkate alındığında mevcut mektup sayısının ne kadar az olduğu görülecektir. Harp esnasında bir bütün olarak yardımlaşma ve dayanışma içinde olan Türk milleti harp edebiyatı ürünlerine aynı ilgiyi göstermemiştir, denilebilir. Bk. Ömer Çakır, *Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Mektupları*.

4.1.1. Er/Erbaşların Gönderdikleri Mektuplar

Afyonlu Halil Lüleci'nin Annesine Yazdığı Mektup¹⁷¹

Değerli Anneciğim babacığım ve kardeşlerim biz bugünler için yetişmişiz bayrağımıza kan, vatanımıza can vereceğiz biz ölürsek Arkamızdan gelenlere yeni nesillere bırakacağız bu vatani biz yaşatacağız merak etme Anneciğim bizim gibi yiğit Türk ordusu varken değil Yunan dünya gelse karşı koyamaz biz birbirimize bağlı milletiz savaştan ve dövüşkeniz bir cana bin can alırız kinimizi yere bırakmayız ve bırakmayacağız biz bu savaşta insanlığımızı gösterdik ve bundan sonra Kıbrıstaki Türk Ordusu canlandı daha yükseldi inşallah Anne ve Babacığım ilk hedefe düşen şehitlerimizin intikamını alacağız çünkü onlar bu savaş için on iki sene evvel başlamışlar silah yuvaları mağralar yapmışlar ve ayrıca karşımıza sivil çeteler çıkardılar bunlar istiklal savaşımızın acısını çıkartmak istediler fakat Allah onlara fırsat vermedi vermeyecekte şu durumda Türklerin insan olduğunu tüm dünyaya ispat ettik onlar değil 12 sene 50 sene çatışsa yine bizim karşımızda mağlup düşerler işte Anneciğim Aldığımız köylerde şehirlerde Arabalar eşyalar ve tıprakları ayrıca bıraktıkları koyun tavuk çiftlikleri elimizde Kıbrıstaki şanlı Ordumuz şu durumda onların bıraktıkları herşeye insancıl hareket eiyoruz işte biz böyle bir milletiz malımıza göz koyana kendi malındanda ederiz şimdi Kıbrısta aldığımız yerlerde Ezan sesleri yükseliyor selamlar sevgiler¹⁷²

Adresim: 28 inci Tüm. Tank Tb. Kh. Bl. Zarfa yazılacak dıştaki zarfa 8775 Askeri Posta kutusu Mersin diye yazın. Acele cevap.

Halil LÜLECI

¹⁷¹ Kocatepe, 12.08.1974, s. 1.

¹⁷² Mektuplardaki noktalama ve imla yanlışları düzeltilmemiştir.

Fuat Gökşin'in Hemşehrilerine Gönderdiği Mektup¹⁷³

Bu mektubumuzun Afyon Kocatepe Gazetesinde yayınlanmasında bize gösterdiği yakın alâkadan dolayı Kocatepe gazetesinden Sayın İbrahim Ağabeye ve tüm personeline şükran ve saygılarımızı arzederiz

26 Ağustos 1974 – Kıbrıs

Sayın Büyüklerim ve Hemşehrilerim..

Sizlere önce yavru vatandan kucak dolusu selam ve hürmetlerimi arzeder. Sağlık ve huzur içinde yaşamınızı dilerim. Bizler Türk askeri olarak Afyonlusundan Erzurumlusundan ve tüm vilâyetlerimizden Vatan ve millet uğruna soydaşlarımız uğruna buralara geldik.

Yaptığımız Askeri harekatımız zaferle zaferimizle sonuçlandı için çok ama çok mutluyuz..

Bu zaferimizi büyük ve saygıdeğer Komutanlarımız olan Sayın Orgeneral Nurettin ERSİN, Sayın Korgeneral Bedrettin DEMİREL ve diğer tüm komutanlarımıza Mehmetçik kardeşlerimize borçluyuz.

Bu arada şehitler verdik gaziler verdik şehit komutanlarımızın ve kardeşlerimizin Ruhları şad olsun der gazilerimize acil şifalar dilerim Bu güne kadar olduğu gibi bu günden sonrada Vatan ve Milletimiz uğruna kanımızın son damlasına kadar savaşadağımıza hiç şüphemiz olmasın.

Annelerimiz Babalarımız ve kardeşlerimiz sizler huzur içinde yaşayın,

Sizler için canımızı seve seve vereceğiz yeterki vatan ve Millet sağolsun Ne Mutlu Türküm diyene Büyük önderimizin değişmez Parolası.

Mehmetçik: Fuat Gökşin

Karaman Mah. No. 8 Afyon

¹⁷³ Kocatepe, 05.09.1974, s. 4.

Salih Erşahin'in Annesine ve Ağabeyine Yazdığı Mektup¹⁷⁴

Sayın Anneciğim ve Ağabeyciğim,

Önce sağ olduğumu bildirir her ikinizin Ellerinden öperim Burada banada bir pay ayrıldığı için burada vatani görevimi ifa etmekteyim huzuru içerisinde ve gururla zaferimizi kendi ağzımızla sizlere iletiyorum Bir insan ancak bu kadar mesut olabilir Bu mesut anımıza milletçe kavuştuğumuz için çok mutluyum burada palikaryalara gereken dersi verme imkânı bularak Tepelerini ezdiğimiz için çok memnunum.

Benim sağlık durumumu hiç merak etmeyin sıhatim yerinde mektubumu alır almaz sağlık dolu haberleriniz beklemekteyim benim size olan borcumu hakla ödeye bilmek için vatani vazifemi hakkıyla domuz sürüsü rumları bir tane fazla öldürebilmek için bütün gücümü ve bütün gayretimi sarf ediyorum Anneciğim sen beni zaten millet ve namus için büyütmedinmi işte o an geldi yavru vatan Kıbrısta Türk olan soydaşlarımızın emniyeti ve rahat huzurla yaşaması için çarpışıyorum Sayın Anneciğim başka diyeceğim yok satırlarıma son verirken Ağabeyime Enişteme ve ablama ve yakınlarımıza soranlara selamlarımı sunar iyi günler ve mutlu sağlık dolu haberlerini beklerim Şen ve Esen kalın yazan oğlunuz Salih Erşahin 6. C1 Kolordu Muhafaza Bölüğü

¹⁷⁴ Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.

Mehmet Taş'ın Annesine ve Babasına Yazdığı Mektup¹⁷⁵

Kıymetli Babacığım ve Anneciğim,

Önce sonsuz sevgi dolu selamlarımı sunar hürmetle ellerinden öperim Eşime Kızıma kardeşlerime bütün tanıdıklarına ve beni soranların cümlesine selam ederim İyi ve mutlu günlerin sıhhat dolu yaşantıların sizin olması için ulu tanrıya heran dua ederim Sizler ben oğlunuzu sorarsanık Allaha çok şükür iyiyim sıhatim yerinde merak edilecek bir durumum yok tek düşüncem sizlersiniz sizlere gazi olarak geri dönmek vatan millet uğruna severek vazife yaparak vicdan huzuru içinde vazifesine son hâttine kadar yapmış olarak kavuşmak en büyük arzumdur.

Sevgili babacığım durumumu hiç merak etme ben burada vatan millet uğruna özgürlük yolunda çarpışmak muhakkak hakkımız olan zaferi kazanmak için burada bulunuyorum Sen ve annem beni bu günler için yetiştirip vazifeye yollamadınız mı? İşte sizlere bu kutsal vazifede banada pay çıkacak şekilde yetiştirip gönderdiğiniz için çok teşekkür ederim bana atacağınız mektuplarınız geciktirmemenizi rica ediyorum Maddi durumumu soracak olursan param var ihtiyacım yok zâten bu kutsal ocakta birbirimize o kadar kaynaşmış durumumuz var ki bir söz vardır “Birimiz hepimiz hepimiz birimiz için” İşte bu sözü burada tam manasıyla uygulayanlardanız birimizin cebindeki bir lirasını dahi hepimiz için harcıyoruz O nun için merak etmeyin.

Zâfer zafer benimdir diyebilen vatan benimdir diyerek düşünmeden, korkmadan kanını son damlasına kadar akıta bilenlerindir işte ben Türk Askeri olarak bu düşünceler içinde vazife yapmaktayım sizlerin sağlık dolu haberlerinizi en kısa zamanda bana bildirmenizi rica ediyorum mektubuma son verirken sağlık dolu günlerin mutlulukların sizin zaferin ve hürriyetin milletimizin bu uğurda can vermek ve kanının son damlasına kadar savaşacak biz silahlı kuvvetlerin olsun.

6. Kor. Muhabere Bölüğünden Mehmet Taş

¹⁷⁵ Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.

Rıza Erdoğan'ın Babasına Yazdığı Mektup¹⁷⁶

Sayın Babacığım ve tüm Büyüklerim:

Sizlere Kıbrıs'a gelen ve karargahımız ile bulunduğumuz yeri ziyaret eden Afyonlu ve Kocatepe Gazetesi Muhabiri Sayın İbrahim Ağabeyle bir haber gönderiyorum gazetesi vasıtası ile.

Ben gayet iyiyim. Umarım ve dilerim sizlerde iyisinizdir. İyilik haberlerinizi her an beklerim. Bende fırsat buldukça sizlere mektup yazarım.

Burda malumunuz vatanımız ve milletimiz uğruna elimizden gelen çabayı göstermekteyiz.

Harekatlarımız zaferlerimizle sonuçlandığı için çok sevinçliyiz. Dilerim bundan sonra böyle Zaferlere layık bir millet olarak çarpışır Barış ile Hürriyeti sağlarız. Özgürlük ve Barış ne güzel şey! Bu arada hepinize tekraren selam ve saygılarımı arz ederim. Tüm komşularımıza selâm ve hürmetler. Kardeşimin gözlerinden öperim.

Oğlunuz Rıza Erdoğan

Adres: Hasan Erdoğan

Tahtakale Cad. Çavuşoğlu Han No. 14

Eminönü-İstanbul

¹⁷⁶ Kocatepe, 07.09.1974, s. 4.

Mustafa Oğlu Mehmet Korkmaz'ın Türk Milletine Yazdığı Mektup¹⁷⁷

Sayın Türk Halkı ve Sayın Afyonlular 20 Temmuz sabahından bugüne dek savaşın içinde yaşıyorum Gerçek kahramanları gören gözlerim şu an yaşlı Sizlere hitaben yazmaya çalıştığım şu satırları karalarken O kahramanların cesurca öldüğü anları en küçük teferruatına kadar hatırlıyorum ve onların gerçek kahramanlıklarını kaleme tam manası ile alamamanın sizlere duyuramamanın azabını duyuyorum...

İsmiini hatırladığım birkaç şehidimizin yaptıklarını özetle yazıyorum.

50 ci P. Al Komutanı İbrahim Karaoğlanoğlu: Bu yiğitlik örneği komutan Düşmana erlerinin önünde taarruz etti Askerine hem siper hem moral oldu. Kazandığı zaferin sevincini tadamadan şehit oldu.

Pilot Binbaşı Fehmi Ercan: Bu insanın korkusuz bakışları hala gözlerimin önünde canlanıyor onun yeşilimtirak gözbebeklerindeki heybeti hatırladıkça ürperiyorum O saygıdeğer insanda daha ismini bilmediğim yüzlerce Mehmetçik gibi canını bu yavru vatan uğruna feda etmekten kaçınmadı Kıbrısta aldığımız toprakların her metre karesine bir Türk kanı akıtarak aldık şimdi bu toprakların Rumlara geri iade edilmesini isteyen Fransıza İngilizize, Rusa ve bunlarla aynı kanıda olan diğer Devletlere soralım?

Rum ve Yunan Kahpesinin hunharca akıttığı Türk çocuğunun, kadınının ve Erkeğinin kanının bedelini hangi değerde ödeyeceklerini soruyorum? Hiç bir garantisi ve geçerliliği olmayan bir takım kâğıtlar üzerine kayıtsızca attığımız imzalarlamı? Zaten bunu birkaç kez denedik aldığımız netice yine cinayet ve ölümle mukabele oldu.

Türk daldığı uykudan uyandı artık Ecevit çağrısıyla bir ses bir ses oldu Denizler aştı dağlar aştı hakkı olan verilmedi gücüyle aldı. Türk boyunduruk altında yaşayamaz Arkadaş Asırlardan beri bozkırlarda tanı bir hürriyet havası içinde alkışlanmaya alışmıştır. O! Bu hakkı mahfuz okur kimselere vermez...

Sizlere sesleniyorum Türk Anaları Babaları şimdi ince duygulara yer yoktur yüreğinizde Evladım diye yanmayın Evlatlarım vurun diye Haykırın.

Ben Kıbrısa gelirken Anama şunları yazdım Ben artık bir ananın bir Babamın oğlu deyilim Ben bu yurt üzerinde yaşayan Binlerce Ananın binlerce Babanın ve birtek vatan bütünlüğünün oğluyum!.. Dedim ve geride bıraktığım

¹⁷⁷ Kocatepe, 07.09.1974, s. 4.

sevdiklerimi sevenlerimi bir anda unuttum Bir Ananın tasvir ettiğim gibi bir askerin düşündüğüm gibi olduğundan eminim Türklüğe yakışanda budur.

Kıbrısta yılmadan usanmadan bitmeyen bir melanetle çarpışan sizlerden parça olan Mehmetçiklerin biri böyle diyor böyle düşünüyor Sizlerden tek isteğimiz böyle demeniz böyle düşünmenizdir. Bütün Mehmetçiklerden sizlere selâm...

Mustafa Oğlu Mehmet Korkmaz 1953/2 Tertip Doğum yeri: Hatay-Kırıkhan

Ev Adresi: Dumlupınar Mah. 217 Sok. No: 64 İskenderun

Birlik Adresim: 1. Top Tb. Kh. Ve Suvari Bölüğü Kahraman-MARAŞ

Dursun Ali Karagöl'ün Annesine yazdığı Mektup¹⁷⁸

Kıymetli Anneciğim

Göndermiş olduğun sen kadar kıymetli mektubunu aldım çok memnun oldum ben de sizleri memnun edebilmek için bu satırları yazıyorum önce üzerime farz olan Tanrı selâmlarımı yollar sıhât ve afiyette olmanızı bizleri yaratan ulu Allah'tan dilerim.

Evde hasta falan bir şey olmadığı yazıyorsunuz buna çok memnun oldum ilerdeki günler içerisindeki yaşamanızın iyi ve neşeli olmasını dilerim

Muhterem Anneciğim sen de benden soracak olursan hamd olsun çok iyiyim hiçbir sıkıntım yok Birtek düşüncem varsa o da sizlersiniz başka düşüncem yok

Adana'daki birliğimden ayrılalı bugün tam 36 gün oldu bu uzun bir zaman olsa bile hiç vatan hasreti yok çünkü burasıda bizim için vatan sayılır

Anneciğim buralardan soracak olursanız sizlere kartpostal gönderdim. Onlara bakarak Kıbrıs'ın ne kadar güzel olduğunu kestirmek kolaydır.

Mektubuma değil satırlarıma son verirken senin ve muhterem babamın her iki ellerinizden hasretle öperim Ağabeyime selâm eder ellerinden öperim Gülesere Perihana aynur'a selâm eder hasretle gözlerinden öperim Komşulardan beni soranın cümlesine selâm ederim.

Yazan Oğlun

Dursun Ali Karagöl

Kıbrıs

¹⁷⁸ Kocatepe, 09.09.1974, s. 4.

Mustafa Fırtına'nın Kocatepe Gazetesine Teşekkür Notu ve Fırtına Ailesine Yazdığı Mektup¹⁷⁹

Bu mektubumuzun Afyon Kocatepe gazetesinde yayınlanması için bize yakın alâkayı gösteren sayın İbrahim ağabeye ve personeline sonsuz selâm ve şükranlarımızı arz ederim

Mustafa Fırtına

6. Kor. Kh. Bl. KIBRIS

26 Ağustos 1974

Sayın Fırtına ve Güzel ailesine:

Yavru vatan Kıbrısta sizlere kucak dolusu selâm ve hürmetlerimi arz ederim

Ben gayet rahatım şu an burda en en iyi bir şekilde Vatanım ve milletim için görevimi yapmaya çalışıyorum Tüm merakım sizlersiniz dilerim sizlerde iyisinizdir..

Biz malumunuz olduğu gibi burda vatanımız için şehitler verdik Gaziler verdik fakat bunun karşılığında zafer aldık Kıbrıs'taki soydaşlarımıza barış getirdik ve huzur sağladık Bundan dolayı şehit komutanlarımız ve Mehmetçik kardeşlerimizin ruhu şad olsun der Gazilerimize acil şifalar dileriz.

Bu zaferi büyük komutanımız sayın orgeneral Nurettin Ersin sayın korgeneral Bedrettin Demirele ve tüm komutanlarımız ile Mehmetçik kardeşlerimize borçluyuz. Hayli mutlu ve sevinçliyiz

Yavru vatanımız Kıbrıs'tan ana vatanımız Türkiyemize bol bol selâmlar sağlıklar ve hürmetler

Benim vatanım ve milletim için kanımın son damlasına kadar savaşağımdan hiç şüphemiz olmasın hepimize tekraren bol selâmlar

Mustafa Fırtına

Yeni Hayat mah. 1. Sok.

No60 ANKARA

¹⁷⁹ Kocatepe, 09.09.1974, s. 4.

Nefat Köksal'ın Kıbrıs'a Giderken Ailesine Gönderdiği Mektup¹⁸⁰

20-7-1974

Büyük bir Türk gençliğine takdimdir.

Sayın pek kıymetli babacığım selam eder, ellerinden hürmetle doya doya öperim. Babacığım ben sizlere mektup yazmıştım ve Kayseri'den sivillere attırdım. Biz şimdi yani Kayseri'den sabah -6-tıda sivil otobüs gelmişti, tugaydan onlarla hareket ettik ve şimdi şu iki satır yazıyı yazdığımında otobüsün içinde yazıyorum ve saat -2-ye 10 var ve Mersin'in oralardayız. Deniz kenarından otobüslerle hareket etmedeyiz. Baba biz arabanın içinde siz orada radyoyu nasıl dinlerseniz biz de burada arabanın içinde her 15-20 dakikada bir yayın yapıyor ve bu sözleri duyarak ve ulusumuza güvenerek gidiyoruz. Babacığım bizim için üzülmeysin. 2 güne kadar orayı alt üst eder, birliklerimize döneriz. Mektubuma son verirken tekrar selam eder, ellerinden öper, beş vakit namazda hayırlı dualarını beklerim. Babacığım şimdilik hakkını helal et. Benden yanı helal olsun. Dedem, nenem, Şakir, Şevket, Mahoz, Cevat, Bekir daha bütün aklıma gelmeyen ev cümlesine selam eder, büyüklerin ellerin, küçüklerin gözlerinden öperim ve bütün herkes hakkını helal etsin. Benim de hakkım yoktur ama varsa benim de hakkım kat kat helal olsun.

Son...

Hiç sıkıntı çekmeye lüzum. Bu vatan görevi gidersek vatan uğruna gideriz. Haydi, haklarınızı helal edin. Galınsağlığna, hoşçakalın.
Sizleri hiçbir zaman unutmayan oğlunuz Nefat Köksal

¹⁸⁰ Bilgin Ayhan, *Samsun'daki Kıbrıs Gazilerinin Gözüyle 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı Üzerine Bir Sözlü Tarih Çalışması*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2012, s. 141-142.

Celâl Erdoğan'ın Anne ve Babasına Yazdığı Mektup¹⁸¹

Kıbrıs'ta askerlik görevini yapmakta bulunan Celâl Erdoğan Türkiye Çorum Alaca'nın Belpınar köyünde bulunan Annem ve Babama bütün akraba dostlarıma sağlık haberlerimi bildiririm. Onların da sağlık haberlerini beklerim. Ankara radyo evinden mesaj yapılmasını da saygılarıma katarım. Aşağıdaki şiirlerimin¹⁸² mümkünse okunmasını arz ederim.

¹⁸¹ *Cepheye Mektuplar*, 2. Baskı, Ergenekon Yayınları, Lefkoşa 1976, s. 44. Ayrıca söz konusu eserde mektupların hangi kaynaktan alındığı belirtilmemiştir.

¹⁸² Celâl Erdoğan'ın söz konusu şiirleri için bk. *Cepheye Mektuplar*, s. 44-45.

Mehmet Adında Bir Mehmetçiğin Şahin Hattından Gönderdiği Mektup¹⁸³

En büyük gumandanıma,

Siz muhterem ve çok sayın yüksek gumandanıma böyle bir mektup yazmak cüretinde bulunduğum için affınızı diler, en derin hürmetlerimi sunarım. Silahlı Kuvvetler Günü'müzü de, buradaki arkadaşlarımla birlikte yüce şahsınızda kutlarız. Diğer gumandanlarımızı da tebrik ederiz.

Saygıdeğer çok yüksek gumandanım,

Biliyorum, vaktiniz pek kıymetlidir. Başımızı ağrıtmazsam, bu münasebetle siz büyüğüme hattım olmayarak hitabetmek istiyor ve emirlerinizi bekliyorum.

Malûmunuz bulunduğu üzere, 20 Temmuz sabahı yavru vatan Kıbrıs'a vardık Rum ve Yunan gavuru ile harbe tutuştuk. Olanlar yüksek malumlarıdır.

Adını bana verdikleri rahmetli Mehmet Çavuş dedem anlatmıştı: (Oğlum, bu Yunan gavuru galleştir, gahbedir. Sırtını başka devletlere dayar, onların yardım ve desteği ile harbe kalkışır. Lakin, muharebe alanına geldimi gaçar. Emme... Silahsız masum insanlara, çoluk-çocuk demeden saldırır, kurşun sıkar. Bunu da, daha çok gaçarken yapar..)

Rahmetli dedemin ruhu şadolsun, meğer ne kadar doğru söylemiş,. Aradan 50 yıl geçmesine rağmen, bu Yunan gavurunun huyu hiç mi hiç değişmemiş.

Aziz gumandanım,

Aşamları arkadaşlarla (Bayrak Radyosu)nu dinleriz. Yunan gavuru sırtını şimdi de Fransızlara dayamış, bilmem ne marka uçak ile başka silâhlar alacakmış. Doğrusu buna akıl erdiremedik. Buradaki asker-sivil bütün Rum ve Yunan'luların elinde en son model silahlar var. Bırakıp kaçtıkları için çoğu elimize geçti. Kullanamadıktan sonra başka silahları ne yapacaklar? Bir de İngiliz'ler, ada'ya (gurka mı, zurka mı) dedikleri bir asker göndermiş. Yalnız, şu ana kadar bunların yüzünü görmek kısmet olmadı. Zaten ufak-tefek insanlarmış bunlar. O kadar gargaşalığın içinde gaybolup gitmişlerdir herhalde... Az kalan unutuluyordum: Burada ayrıca mavi bereli askerler de var. Elllerinde silah, kısa pantolonlarla ortalıkta dolaşıp durmalarına rağmen hiçbir işe gariştikleri yok. Ne yapmaga gönderdiler ki bunları?

Çok değerli, yüksek gumandanım,

¹⁸³ Bugün, 27.08.1974, s. 7; Zafer, 29.08.1974, s. 5.

Affınıza sığınarak bir iki söz daha etmek istiyorum: Bu Rum ve Yunan gavurlarının, kaçtıkları yerlerde Kıbrıs'lı kardeşlerimizi çok alçakça ve gaddarca işkencelerle katlettiklerini duyuyoruz.

Artık sabrımız taşıyor. Fazla değil. Şöyle bir beş saatçik izin verirseniz bunlara, gereken dersi tekrar veririz. Bu husustaki emirlerinizi sabırsızlıkla bekliyoruz.¹⁸⁴

Yine (Bayrak radyosu)ndan işittim: Hani Yunan'lı gavurların Fransa'ya geçen bir başbakanları var ya o, buradaki Rumların başı ile görüştüğünden sonra (gerilla savaşı)ndan bahsetmiş. Arkadaşlarla bu meseleyi uzun uzun konuştuk Yüksek malumunuz olduğu üzere bizim çoğumuz komondodur. Gerilla denilen bu savaş da çok iyi biliriz. Esasen bu savaş, rahmetli atalarımızın İstiklal Savaşı'mızda yaptıkları muharebelerden değil mi? Bizim Yörük Ali'lerin, Demirci Mehmet Efelerin torunları olduğumuzu unuttular besbelli...

Mektubumun sonlarına gelmiş bulunuyorum. Yalnız, müsaade buyurursanız, beni için için yakan derin bir üzüntümü siz değerli gumandanıma bildirmek istiyorum: Ben de şehit olmak arzusundayım. Yüksek emirlerinizi bekliyorum çok sayın gumandanım: Ne olur, emredin de, bu hattı ortadan kaldıralım, yavru vatanımızdaki soydaşlarımızın tamamını Rum ve Yunan gavurunun elinden kurtaralım.

Çok sayın gumandanım,

Biz buraya vatan ve milletimiz için ölmeye geldik. Vazifemizi tamamiyle yapacağımızdan emin olmanızı isteriz. Esasen, siz muhterem büyüklerimiz yetiştirdiniz bizi. Size layık olduğumuzu her zaman göstermeye hazırız. Yeetki emredin.

Mektubuma son verirken, başta çok sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakanımız olmak üzere bütün büyüklerimizin ellerinden hürmetle öperiz.¹⁸⁵

¹⁸⁴ Mektubun bundan sonraki bölümü *Zafer* gazetesinde yer almamıştır.

¹⁸⁵ Söz konusu mektup, Kıbrıs Barış Harekâtına katılan Mehmet adındaki bir askerinin ilgili gazetede yayımlanmak üzere A.A. muhabiriyle elden gönderdiği mektuptur.

Fahrettin Akbaş'ın Babasına Yazdığı Manzum Mektup¹⁸⁶

VURACAĞIM

Havadaki serçe kuşu
Tarlamdaki akıl taşı
Hürriyetle gözüm yaşı
Silene dek vuracağım.

Selâm benden köye
Tuzluca'dan Silike'ye
Mağusa'dantaa... Lefke'ye
Varana dek vuracağım.

Ölümden korkmaz Türk eri
Ölür ama kaçmaz geri
Kıbrıs'tan Yunan zinciri
Kopana dek vuracağım.

Önce vatan sonra can
Bayrağıma süstür kan
Kıbrıs'tan korkak Yunan
Kaçana dek vuracağım.

Fahrettin Akbaş

¹⁸⁶ *Cepheye Mektuplar*, s. 15.

Yeni Terhis Olmuş Bir Çavuşun Bölük Komutanına Yazdığı Mektup¹⁸⁷

Değerli komutanım,

Selam ve hürmetlerimi sunarak mektubuma başlıyorum.

Değerli komutanım, beklediğimiz an geldi. Sizler gibi azimli komutanlarımızın yanında omuz omuza herşeyi göze alarak çarpışmağa hazırım. Ne mutlu bizlere. Sizden özür dilerim, çok heyecanlıyım. Onun için bazı sözlerim aşırı olursa af edin. Yazımdan da anlarsınız heyecanlı olduğumdan güzel yazamadım.

Sabah kalktığımda radyodan durumu öğrendim ve sevinç içinde şubeye koştum. Acaba bizleri de isterler mi diye. Ne yazık ki, daha bizlere lüzum görmemiş şanlı ordumuz.

Şu anda radyo başında devamlı haberleri bekliyorum. İnşallah bu kutsal vazifede bizlere de ufacık bir görev verirler de Türklüğümüzü ve vatanseverliğimizi bir kere daha ispatlarız.

Çok özür dilerim, heyecanımdan ne yazacağımı bilmiyorum.

Allahın izniyle her an yanınızda ve beraber olarak vatan aşkı ile çırpınıyorum.

Allah hepimizi korusun, hayırlı ve uğurlu olsun.

İstemeyerek mektubuma son verirken komutanlarıma ve silah arkadaşlarıma selâm ederek hürmetlerimi sunarım.

Piyade Çavuş Ali Şenkaya

¹⁸⁷ *Milliyet*, 06.08.1974, s. 7.

4.1.2. Subayların Gönderdiği Mektuplar

Piyade Şehit Asteğmen Şevket Çil'in Babasına Gönderdiği Mektup¹⁸⁸

Baba beni dualarınızla destekliyeceğinizi biliyorum. Bütün ağabeylerimin ve yengelerimin dualarımı bekliyorum. Hakkınızı helâl edin. Hedefimiz kışın sana anlattığım gibidir. Atılış yapıyorum. Allah'ın pek az kimseye vermiş olduğu rütbeye nail olacağım. Şayet gittiğim yerden dönmek kısmet değilse, Kayseri'de kışın kaldığımız evde Rifat Kapıcı beylerde iki bavulum var. Onu birde karton kutuda askerî elbiselerim var. Alırsınız. Selamlar. Dualarınız beklerim. Hanımımı ve oğlumu size emanet ederim. Oğlum Harun'u muhakkak okutun. Allah yardımcınız olsun.

¹⁸⁸ *Akşam*, 20.08.1974, s. 1, 7; *Tercüman*, 20.08.1974, s. 7.

P. Tğm. Ali Kabalı'nın Kıbrıs Türk Çıkarma Birlikleri ve 39'uncu Tümen Silâh Arkadaşlarına Yazdığı Mektup¹⁸⁹

Şanlı Kıbrıs Türk Çıkarma Birlikleri ve 39'uncu Tümen Silâh Arkadaşlarım;
50'nci yılda Büyük Önderimizin ruhunu şad ettiniz. Damarlarındaki asil kanınızla Türk adını tarihe bir kere daha silinemeyecek şekilde yazdınız. Kazandığınız büyük zaferle çocuklarınıza, ailelerinize, Milletinize gurur ve şeref bahşettiniz. Zaferiniz kutlu olsun. Ulu Tanrıdan şehitlerimize rahmet, gazilerimize acil şifâlar, Mücahitlerimize de nice şan ve şerefler ihsan etmesini dilerim.

Ali Kabalı

P. Tğm. – 211'nci Hudut Alayı 2'nci Tb. 5'inci Bölük Komutanı

¹⁸⁹ *Cepheye Mektuplar*, s. 28.

Talihsiz Bir Subayının Radyo İlgililerine Gönderdiği Mektup¹⁹⁰

NOT: Sayın Radyo İlgilileri,

Biliyorum mesajım çok uzun oldu. Fakat size, bir buçuk ay önce birlikte bulunduğum çok değerli silâh arkadaşlarımdan ayrı kalmanın üzüntüsünü anlatmak için bu notu da koydum. Harekâta katılan Sb. Assb. Erbaş ve Erlerimizin büyük bir kısmıyla 3 yıldır bu gaye için çalışmışım. Tanrı bana bu şerefli günü nasip etmedi. Mesajımın mutlaka yayınlanmasını sizlerden rica ederim. Şehit Komutanımın ve diğer şehitlerimizin hatırı için adeta yalvarırım.

Bu mesajım harekâta katılan 39'uncu tümendeki hele hele 50'nci Alaydaki bütün er, erbaş, Assb. Ve sb.arkadaşlarıma çok yüksek bir moral vereceğine inanıyorum. Şu anda onların da bizlerden istekleri böyle manevi destektir.

Mesajımda ve yazımda hatalı kısımlar var ise affınızı diler, düzelterek yayınlanmasını rica ederim. Aşırı heyecandan dolayı bu kadar yazabildim. Zafer hepimize kutlu olsun. Mesajım yayınlanmadığı takdirde bana bildirebilerseniz memnun olurum.

Talihsiz bir Türk subayı.

¹⁹⁰ *Cepheye Mektuplar*, s. 28.

Özel Komando Teğmeni Ahmet'in Yazdığı Mektup¹⁹¹

Cumartesi sabah saat 04'de dananın kuyruğu koptu, çıkarma yapılmaya başladı. İlk dalgada 4 helikopterle takımı Kıbrıs'a götürmeye başladık. Helikopterde sadece motor gürültüsü vardı. Denizin üzerinde beyaz köpükler saçarak ilerleyen gemiler ve ufukta yeşilada. Kıyıya rampa etmiş gemilerden coşmuş bir sel gibi akan askerler, onları durdurmak kırmak ister gibi, Rumla anlaşmış Beşparmak dağları, sağ tarafta erişilmesi imkânsız gibi gözükten Girne limanı. Biz bağlı bulunduğumuz bölükle birlikte daha içeri indirildik. Her şey filmlerdeki gibiydi. Yalnız bir farkla: Ben hakiki oyuncu idimOnceleri bir tatbikattaki gibi 92ir şey normal devam etti. Müstakil görev yapıyorduk, 92ir şey sakindi. Uzaklardan silâh sesleri ve jetlerimizin sesini duyuyorduk. Benim üzerimde elbiseler ve botlarım vardı. 50'lik 4 şarjör mermim, 6 taarruz 2 savunma el bombalarımı henüz kullanmamıştım. 2 Türk köyü geçtik ve akşam üzeri bize verilen hatta vardık.

Burası Rum ve Türk köyleri arasında idi. Birlik mevzilerini kazdı yemek yendi, dinlenmek için postallarımı çıkardım. Ve herkes mevzilerine girip istirahat çekildi. Ben saat 23'e kadar "Haydar abi" ile memleketi konuştum. Sonra 3. Ve 4. Mangalarının başında kendi mevzime girdim.

Yanımda "Ayvalıklı Hasan Çavuş" vardı. Komutanım Allah bize bu günleri de gösterdi diye dua ediyordu. Gece 02'ye kadar hiçbir şey olmadı. 02 sıralarında bir bağırıtı ve ayak sesleri işittik. Derhal Hasan'la sesin geldiği yere fırladım ses 2. Manga civarından geliyordu. Ayakta 2-3 kişi gördüm. Küfür ve bağırışmalar vardı. Türkçe konuşuyorlardı. Yanlarına gittiğimde hayatımın en korkunç manzarası ile karşılaştım. Haydar abi parçalanmış cansız yatıyordu. 25-50 santim ötesinde takım çavuşu bağırsakları dışarıda yerde çırpınıyordu. Rumlar gene kalleşçe yakalamışlardı bizimkileri. "Haydar abinin ayağını, ellerini kesmişler, gözlerini oymuşlar, ağzını bantlayıp akıllarınca bizi korkutmak için bırakmışlardı. Çavuşun da karnını parçalamışlar ve bırakıp giderlerken çavuş bağırarak ayağa kalkmış bir süre peşlerinden koşup neticede yığılmıştı aptal Rum bu şekilde bizi sadece galeyana getirip delirteceğini bilmedinmi?

Bölükle irtibat kurup derhal ilerlemeye başladık. Önümüze çıkan bütün Rumları temizledik. Kendime geldiğimde şafak söküyordu. Türklerin barındığı bir

¹⁹¹ *Milliyet*, 02.08.1974, s. 5; *Her Gün*, 03.08.1974, s. 2, 5.

dağ evinde hırkımdan kinimden devamlı ağlıyordum. Ne yaptığımı bilmez bir halde idim. Hasan çavuş “komutanım aldık hızımızı, ölsekte gam yemem” diyordu. Cephanelerimin hepsi bitmiş, ağlamaktan gözlerim şişmişti. Çay yaptılar, sigara yaktım, biraz olsun kendimi toparladım. Hiçbir şeyim yoktu. Ancak ikisi ağır 6 yaralımız vardı. Bölüğü aramam gerekiyordu. İkmal yapılması gerekiyordu. Yerimizi bulduk haritadan. Ve bölükle irtibat kurdum. O hırsıyla eski mevzilerden 25-30 kilometre kadar ileriye çıkmıştık. Bölük kumandanı bulunduğumuz yerden ayrılmamamızı ve en kısa zamanda ikmalin geleceğini yeni bir taarruz için dinlenmemiz gerektiğini söyledi. Köylülerin ısrarı ile biraz uyudum. Araba sesi ile uyandım. İki araç 10 er, bol miktarda cephaneye ve 2 assubay gönderdiler. Onlara durumu anlattım. Bana yazlı emir verdiler. Bölüğe dönmem için emir aldıklarını hatırlattılar ve gece başımıza gelen aynı durumun diğer birliklerin başına geldiğini ve öcümüzü bire yüz aldığımızı söylediler. Girne bizim olmuş, Lefkoşa tamamen kontrolümüz altına alınmıştı. Bölükten beni yaralılarla birlikte Mersin'e göndermek üzere Girne'ye gönderdiler. 37 komandodan biri şehit düşmüş, üçünden de şu ana kadar haber alınmamıştı. Durumumuz şimdilik bu. İkinci bir görev için bekliyorum. Hepimizde savaşa, doyamamış bir insan hali var.

Özel Komando Teğmeni Ahmet

Komando Teğmen Muzaffer Tekin'in Babasına Gönderdiği Mektubun Milliyet Gazetesine Yansıyan Şekli¹⁹²

Burada yaşanmış çok anılarım var. Müsterih olabilirsiniz ki hepsi de sizin asaletinize yarasır bir biçimde benim tarafımdan icra edilmiştir. Burun buruna olduğumuz düşman bizlerin ağırlığını kaldıracak güçte değil. Üzerine gitmede tereddüt etmediğimiz bu yaratıklar Türk askerinin gücünü bir kere daha anladılar. Anlamayanlar da anlamakta gecikmedi.

Ölümü hiç düşünmedim. Şayet ölümü düşünseydim o beni çoktan bulmuştu bile. Vazifemi yapabilmem için hayatta olmanın şart olduğunu her an hatırladım. Yaşamak için de öldürmenin başlıca amaç olduğunu bildim.

Bu an çok mutluyum. Herkesin gönlünde erişmek istediği arzular vardır. Bir asker için de en büyük emel, hazarda pekleştirdiklerini seferde icra etmektir. Allahım bana günleri gösterdiği için O'na sonsuz şükran borcum var.

¹⁹² *Milliyet*, 03.09.1974, s. 5.

Jandarma Komando Üsteğmen Veysel Gani'nin Yazmış Olduğu Mektubun Milliyet Gazetesine Yansıyan Şekli¹⁹³

Çok şükür taburumuz görevini çok büyük başarı ile ifa etti. İlk üç gün büyük muharebeler oldu ve çok iyi dövüştük. Dördüncü gün beş-altı saatlik büyük bir muhaberede bölüğüm 26 araçlık zırhlı araç ve toplarla takviyeli bir konvoyu berhava etti. Ancak paraşüt taburundan bir yüzbaşı şehid oldu, ben de yaralandım. Fakat değerdi doğrusu. Aynı savaş için ikinci ayağımı da vermeye hazırım. Tedavi edildim. Türkiye'ye gönderiyorlardı. Hastahaneden kaçtım, şimdi bölüğümün başında olmağa çalışıyorum. Sıhhatim ve moralim iyi. Güvenimiz sizlersiniz.

¹⁹³ *Milliyet*, 03.09.1974, s. 5.

Astsubay Sait Bay'ın Annesine Yazdığı Manzum Mektup¹⁹⁴

MEHMET'İN MEKTUBU

Tek varlığım sevgülü Anam
Evvvelâ mahsus selâm ederim
Hatırımı sual edip; tanrıya
Kıldığım her namazda duan ederim.

Ayrılık olmasa yok başka tasa
Yalnız şu günlerde sigaram kısa
Ahmet birkaç paket göndersin; yoksa
Kardaşlıkhakkımı haram ederim.

Dilekkayada üç arkadaş daha var
İki subay biri Mücahit Ömer
Her taarruz dönüşü yanıma uğrar
Ayak üstü iki kelâm ederim.

Hesap ettim bugün saat onbirde
Yarısı alınmış yarısı var geride
Canım sağ olursa komam yarıda
İnşallah hepsini tamam ederim.

Astsubayım kollarımda terfiyem
Bu mektuptan başka yoktur hediyem
Köylülerim kınamasın ne diyem
Gelince sigara ikram ederim.

İster seferdeyim, ister hizada
Kuş uçurmam hedefte ilk nazarda
Sarı öküzleri satmaym pazarda
Gelir reçberliğe devam ederim.

¹⁹⁴ *Cepheye Mektuplar*, 2. Baskı, Ergenekon Yayınları, Lefkoşa 1976, s. 93.

Anam!..hatun Anam beni kınama
Ateş düşüyor her anışta sineme
Komşumun küçük kızı Sanem'e
Firadefirade selâm ederim.

Sait Bay

12 Eylül 1974

Türk Donanma Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Emekli Koramiral Refet Arnom'un Teşekkür Mektubu¹⁹⁵

Kıbrıs barış harekâtı nedeniyle çok değerli gazeteniz tarafından (daha güçlü bir donanma) kurulması için kampanya açılmasını şükranla karşıladık.

Donanmamızın güçlendirilmesi çabalarınıza ve bağış için adeta şahlanmış olan çok aziz ve yurtsever vatandaşlarımıza ve bütün kuruluşlarımıza Türk Donanma Vakfı Genel Merkezi ve şubelerinin şükranlarını iletirim. Saygılarımla.

¹⁹⁵ *Milliyet*, 07.08.1974, s. 8.

Deniz Kuvvetleri Kumandanı Oramiral Kemal Kayacan'ın “Ordu Millet Elele Kampanyası” Dolayısıyla Milliyet Gazetesine Gönderdiği Teşekkür Mektubu¹⁹⁶

Gazeteniz Milliyet'in yürütmekte olduğu “Ordu Millet Elele” kampanyası dolayısıyla Türk Donanma Vakfı için sağlanan bağışların miktarı hızla büyümektedir.

Değerli gazetenizde geniş yer verdiğiniz bu konu ile Deniz Kuvvetlerimize olan maddi katkınız nedeniyle müteşekkirim.

Bu güzel davranışınız, kalemin kılıcı destekleyişinin en mükemmel örneği olmuştur...

¹⁹⁶ *Milliyet*, 09.08.1974, s. 7.

4.2. ASKER YAKINLARININ CEPHEYE GÖNDERDİĞİ MEKTUPLAR

Asker mektuplarından sonra harp edebiyatı bağlamında değerlendirilebilecek mektuplardan biri de asker yakınlarının kaleme aldıkları mektuplardır. Eşini, evladını, babasını, en yakın akrabasını cephe hattına gönderen ailelerin hisleri, harbe bakış açıları mektuplarda sıklıkla yer edinmiştir. Mektuplarda belirgin bir şekilde dikkati çeken hususlardan biri de “Kalırsan gazi, ölürsen şehit olursun” görüşüdür.

Mukaddes Akbaş'ın Oğlu Fahrettin Akbaş'a Yazdığı Mektup¹⁹⁷

Oğlum Fahrettin Akbaş... Mektubunu aldık. Cephede olduğunu yazıyorsun.

Oğlum... Ne mutlu bana ki Türk Yıldırımlarının içinde benim de senin gibi bir kıvılcımım var. Ben desenin yanında olmak, seninle aynı mevzide yatmak, sana cephe taşımak isterdim. Ama göndermiyorlar ki... Sadece sana uzaktan, Ortabucak köyünün tozlu harmanlarından sesleniyorum...

Sesimi duy ve beni dinle... Hakkımız sana helâl olsun... Vur oğlum... Allah aşkına vur... Üç beş yaşındaki Türk çocuklarının intikamı için vur...

Korkma... Acıma... Düşünme...

Korkma ki Türksün... Acıma ki sana acımadılar... Düşünme ki sen öldükten sonra yerine asker olacak, senin silâhını tutacak, senin mevziine yatacak kardeşin var...

Senin yanında olmak, senin yaralarını elimle sarmak istiyorum. Ama ne yazık ki o hakkı bize tanımıyorlar...

Duygularımı ancak bu kadar anlatabiliyorum. Sesimi radyolara, ilgili makamlara duyur. Beni de alsınlar. Ben de savaşıbilirim, Nasırlı ellerim hâlâ sert hâlâ demir gibidir.

Tüm Türk Silâhlı Kuvvetlerine, Kıbrıs Mücahidine ve tüm milletime sevgi ve selâmlar...

Baban Mukaddes Akbaş

Ortabucak Köyü

Tuzluca-Kars

¹⁹⁷ *Cepheye Mektuplar*, s. 14.

Hacıbayram Oğullarının, Kardeşleri Mehmet'e Yazmış Oldukları Mektup¹⁹⁸

Sevgili Kardeşim Mehmet Bey...

Türk Silâhlı Kuvvetlerimizin Harekâtı ile Yavruvatan Kıbrıs'a çıkmış veya çıkmak için hazır bekliyorsun. Tarihte hiçbir milletin esaretini kabul etmeyen Asil Türk Milleti dünya durdukça hür ve bağımsız olarak yaşayacaktır. Sevgili Kardeşim Mehmet Çadır Bey ve Mehmetçikler, sizlere sesleniyorum, korkmayın, yılmayın ileri hamleler yapın. Allah korkmayan Müslüman Türk Mehmetçiklerinin yanındadır.

Kardeşim Mehmet hepimiz senin Şanlı Türk Silâhlı Kuvvetlerimizin yanbaşında sizlerle beraberiz. Şayet sen gidersen biz varız, ölürsen şehit, kalırsan gazi. Bütün Türk Milletine ve şehitlerimize Allahtan rahmet dileriz.

Hacıbayram Oğulları

Zülfü Çadır, Sıtkı Çadır, Yaşar Çadır, Şaban Çadır, Hasan Çadır.

Adres: Sıtkı Çadır, Sekrat Köyü, Palu-Elâziğ

¹⁹⁸ *Cepheye Mektuplar*, 2. Baskı, Ergenekon Yayınları, Lefkoşa 1976, s. 16.

Oruç Koçak'ın Kıbrıs Barış Harekâtına Katılan Çocukları İçin Yazdığı Mektup¹⁹⁹

26 Temmuz 1974

Sevgili Yavrularım,

Her üçünüzün de Kıbrıs'ta oluşunuz göğsümü kabartıyor. Zaferiniz bütün Türk Milletine kutlu ve mutlu olsun.

Ailece hepimiz iyiyiz. Cenâb-ı Allah Türk Ordusunu haklı davasında muvaffak eylesin.

Baban Oruç Koçak

¹⁹⁹ *Cepheye Mektuplar*, s. 17.

Mehmet Duyar'ın, Biraderi Mahir Duyar'a Yazdığı Mektup²⁰⁰

26 Temmuz 1974

İzmir

İl Radyosu Müdürlüğüne – Antalya.

Muhterem radyonuz delâletiyle aşağıdaki mesajımın Kıbrıs'ta vazifeli biraderim istihkâm Ast. Sh. Kd. Başçavuş Mahir Duyar'a iletilmesine delâletleri saygı ile arz olunur.

Mehmet Duyar

Adres: Buca Bölge Cezaevi C. Savcı Sekreteri – İzmir

Mahir!..

Üç gündür sen buradan gideli,
Haberin gelmedi gündüz, geceli,
Eğer yendiysen hayın eceli,
Bir mektup yolla da bayram edelim...

Gâzanız Milletçe mübarek olsun!
Varsın gül dudaklar gülerek solsun!
Zaferler bizim ya... Ölerek olsun!
Şehitler yurduna selâm edelim!..

23.08.1974

Antalya

²⁰⁰ *Cepheye Mektuplar*, s. 25.

Nazike Dereli'nin, Oğlu Erol Dereli'ye Yazdığı Mektup²⁰¹

26 Temmuz 1974

Paraşüt Öğretmeni Kıdemli Üsteğmen Erol Dereli

Sevgili Oğlum;

Aslanlar gibi düşmanı ezdiniz. Ejdat yadigârı Kıbrıs'ımızı kurtardınız.

Bundan hepimiz gurur duymaktayız. Başarılar diler sıhhatli haberlerini bekliyoruz.

Annen Nazike Dereli

²⁰¹ *Cepheye Mektuplar*, s. 18.

Nazmiye Yaygingül'ün, Oğlu Gani Yaygingül'e Yazdığı Mektup²⁰²

Kayseri hava İndirme Tugayı. Tugay Karargâh Bölüğü erlerinden Adana'lı Gani Yaygingül...

Oğlum Gani,

Önce şunu belirtmek isterim. Oğlumun Yavruvatan Kıbrıs'taki Barış Harekâtına katılması dolayısı ile gururum ve sevincim sonsuzluğa ulaştı. Bir Türk anası olarak evlât yetiştirip vatan hizmetine göndermek en büyük şereftir.

Gani. Sıhhatin ve durumun hakkında ayrıntılı malûmatını bekliyoruz. Allah sana ve şanlı ordumuzun mensuplarına başarılarla birlikte esenlik dolu günler nasip eylesin. Gözlerinden öperim.

Sevgilerimle

Annen; Nazmiye Yaygingül.

²⁰² *Cepheye Mektuplar*, s. 18.

Salâhattin Karaca'nın, Oğlu Ali Karaca İçin Yazdığı Mektup²⁰³

27 Temmuz 1974

Tönük

Sevgili Oğlum Ali Karaca,

Kıbrıs'a gittiğini öğrendik. Hiç üzüme. Ne mutlu bizlere; ölürsen şehit, durursan gazi olmanın sevinci içindeyiz. Bedir muharebesinde Hazreti Peygamberin amcası Hamza şehit olmuş. Bunu Peygamberimiz onun annesine söylemekten kaçınmak ve gizlemek istemiş, fakat şehidin annesi ona giderek, ne mutlu bana şehit annesi oldum. Hamza'yı ben cennet-i âlânın en güzel yerinde gördüm. Daha birkaç evlâdım olsa da harbe göndersem. Onun için ne mutlu ordumuza, ve orada Allah yolunda savaşanlara. Cümlemize Cenâb-ı Allahtan kuvvet ve sıhhat dilerim. Cümlemiz sıhhatte olup gözlerinden öperiz.

Hava indirme Tuğ 4
Paraşütü Tb. Kar. Bl.
Zencidere
Kayseri.

Babası Salâhattin Karaca
Tönük Kale Mah.
Erdemli-Mersin

²⁰³ *Cepheye Mektuplar*, s. 19.

Saadet Ay'ın, Oğlu Aziz Ay İçin Yazdığı Mektup²⁰⁴

Sevgili Oğlum Aziz Ay;

Oğlum Kıbrıs'ta birliğinde olduğunu duydum. Anne olarak gsm kabarıyor. Vazifende stn başarılar diler Vatan ve Millete yararlı olman için elinden geleni yapacağından eminim. Ana sütünü helâl ettim. Sağolvarol oğlum. Baban, kardeşlerin ve ben cümlemiz iyiyiz. Senden başka düşüncemiz yoktur. Sağlık haberlerini ve muvaffakiyetini bekliyoruz.

Selâmlar...

Annen

Saadet Ay

²⁰⁴ *Cepheye Mektuplar*, s. 19.

İdris Cangaytur'un, Oğlu Bülent Cangaytur İçin Yazdığı Mektup²⁰⁵

Sevgili Oğlum Bülent Cangaytur;

23 Temmuz 1974 günü Almanya'dan gelip birliğinde seni aradık, yoktun. Vatan müdafaası için, gittiğini öğrendik. Üzülmedik, bilâkis sevindik, bana verilmeyen imkân sana verildiğinden mutluyum. Vatan borcu, namus borcudur. Allah sağlık versin nasıl olsa görüşüp konuşuruz. Ne mutlu sana gazi oldun. Ne mutlu bana senin babanı. Bana nasip olmayan sana nasip oldu. Hepimiz iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Ben, annen, kardeşlerin hasretle kucaklarız.

Baban İdris Cangaytur

Adres: İdris Cangaytur – 5. Köln 1 RudolfplatzJülicherStr. 3 Dentsehlant.

²⁰⁵ *Cepheye Mektuplar*, s. 20.

Kasım Uysal-Sıdıka Uysal Ailesinin İbrahim Köken İçin Yazdığı Mektup²⁰⁶

27 Temmuz 1974

Sayın İbrahim Köken

Topçu vş

2'nci Top. Tabur 3'ncü Batarya

Osmaniye – Adana'dan

Ulusumuzun egemenliğini ve onurunu savunma uğraşında, Kıbrıs Barış harekâtına, Topçu avuşu olarak katılman; bizleri yaşamımızda, en yüce mutluluğa eriştirmiştir. Seninle iftihar ediyoruz. İnsanlığın barışı adına gâzanızı kutlar, gözlerinizden öperiz. En kısa sürede karşı mesajımı bekleriz.

Kasım Uysal – Sıdıka Uysal

Nihat – Erkan

Ankara

²⁰⁶ *Cepheye Mektuplar*, s. 20.

Mustafa Gözekçi'nin, Oğlu Ali Gözekçi'ye Yazdığı Mektup²⁰⁷

T.C.G. Gemisi No. 347 S-H. Ali Gözekçi

Canım Oğlum;

Son olarak Gölcük'ten attığın mektubu aldık. Meçhul bir yere gidiyoruz diyorsun.

Mersin adresli mektup attım. Cevap alamadık. Meraklı deyiliz, gururluyuz. Yegâne düşüncemiz haber alamamak. Hepimiz sıhhatteyiz. Ordumuzun zaferi bizi daha mutlu etti. Deden, ninelerin, annen, Menekşe, yasemin, Zübeyde, Ali Çavuş, Gülfen ve Hasan, Gözekçi ailesi tüm selâm ve sevgilerini sunar tüm ordumuzun zaferini kutlar.

Babası Mustafa Gözekçi

²⁰⁷ *Cepheye Mektuplar*, s. 22.

Veli Çalışkan'ın, Oğlu Cüneyt Çalışkan'a Yazdığı Mektup²⁰⁸

Askerî Posta 8725

Mersin

Evlâdım Cüneyt Çalışkan. Yozgatlı.

Annen, bacıların, kardeşlerin ve ben gözlerinden öperiz. Vatani vazifende büyük zaferler dileriz. Vatanımız için çarpışıyorsunuz. Canınla başınla göğsünü düşmana ger. Senin daha dört tane aslanlar gibi kardeşin var. Ölürsen şehit, ileri marş. Silâh arkadaşlarına da yardımcı ol evlâdım. Allah cümlelerinizi kazadan korusun. Büyük zaferler nasib eylesin. Tekrar gözlerinden öperim.

Baban Veli Çalışkan

²⁰⁸ *Cepheye Mektuplar*, s. 22.

Hasan Hotaman'ın “Kardeşim Kadir” Diye Başlayan Mektubu²⁰⁹

Kardeşim Kadir,

Keskin Trabzon Boztepeli enişten Hasan Hotaman sesleniyor.

Şehit mi, gazi mi ne olduğunu bilemediğimizden üzgünüz. Önce şehitlerimize rahmet, gazilerimize sıhhat, mücahitlerimize bundan böyle mutluluklar diler, bu bütün dünyaya Türk kanının değerinin ne mukaddes olduğunu ve nasıl korunacağını bilen, değerli komutanlarımızı erbaş, erleri ve Kıbrıs Türk mücahitlerini candan kutlar, hepsinin gözlerinden öperim.

Anavatandan hepsinize selâmlar.

Kardeşim, Kıbrıs'ı müdafaa etmenin verdiği haklı şeref ve gurur hisleriyle hepsinize ayrı ayrı selâm etme maddî ve manevî katkıdan başka her an yanınızda olmayı arzu eden enişten Hasan Hotaman ve Cevizli köyü öğretmen ve gençleri adına hepsinizi ayrı ayrı, gösterdiğiniz başarıdan dolayı tebrik ederiz

Anneler, pederler, kardeşlerin ve hayat arkadaşın, ayrıca sizi hiç tanımayan minicik evlâdınız ve tanıdık tüm arkadaşlar gözlerinizden öperler sıhhatlerinizi ulu mevlâdan niyaz ederiz.

Kardeşim bizler iyiyiz tek sıkıntımız sizlerin sağlık haberlerini ve sizler hakkında bir bilgi alamamamızdır. Çektiğimiz tel ve mektuplara düşmanı kolla fırsat bul, cevap vermeye çalış.

Türk çocuğu doğarken Türk, ölürken şehit, yaşarsa gazi ve daima hür yaşmalıdır. Kıbrıs Türk mücahidinin sesini duyuran Bayrak radyosunun personeline ve tüm Kıbrıslı soydaşlarımıza ayrı ayrı mutluluklar dilerim. İçimi bu kısa satırlarla dökmek yetmez, son der tekrar selâm eder haberlerini en kısa zamanda bekleriz.

Bayrak radyosuna mesaj verirken saat gece 19.30 ve 21'de yayınlanmasını rica eder ve aynı zamanda benim de bu mesajımın 19.30 ve 21'deki mesaj yayınlarında yayınlanmasını rica ederiz.

Enişten Akçaabat Cevizli köyü öğretmeni Hasan Hotaman.

Tekrar selâmlar ve sevgilerimizi sunar, Türk milletinin daima Türk bayrağının gölgesinde dinlenmesini yüce mevlâdan niyaz ederim.

Enişten Trabzon Boztepe'den ve Akçaabat Cevizli köyünden sonsuz selâmlar.

Mümkün olursa Bayrak radyosundan bizlere kendi sesinle seslen.

²⁰⁹ *Cepheye Mektuplar*, s. 23-24.

Ahmet Kandemir'in, Oğlu Ahmet Kandemir'e Yazdığı Mektup²¹⁰

27 Temmuz 1974

Oğlum Kemal Kandemir;

Kıbrıs harekâtından sonra sizlerden haber alamadım. Şehit misiniz, Gazi misiniz, hayatta mısınız? Bildirilmesini arz ederim, vazifenizde başarılar dilerken gözlerinden öperim.

Babanız Ahmet Kandemir

İstanbul

²¹⁰ *Cepheye Mektuplar*, s. 26.

Ahmet Kandemir'in, Oğlu Keleş Kandemir'e Yazdığı Mektup²¹¹

Oğlum Keleş Kandemir;

Kıbrıs harekâtından sonra sizlerden haber alamadım. Şehit misiniz, Gazi misiniz, hayatta mısınız bildirilmesi arzu olunur. Selâmlarımı yollar gözlerinden öperim. Hayatta iseniz gazilere şifalar, şehitlere Allahtan rahmet dilerim.

Baban Ahmet Kandemir

İstanbul.

²¹¹ *Cepheye Mektuplar*, s. 26.

Süleyman Adındaki Bir Vatandaşın, Oğlu İsmet'e Yazdığı Mektup²¹²

Oğlum İsmet; gâzanızmubârek olsun. Sağlığını bildirirsen bizden mutlu ana baba olamaz. Vatanî vazifeni yaptığın için Allah senden razı olsun. Bizler ana baban kardeşlerin selâm eder eyi başarılar diler.

Babanız Süleyman

²¹² *Cepheye Mektuplar*, s. 26.

Şahin Aydın'ın, Halasının Oğlu Alagbey İçin Yazdığı Mektup²¹³

Bayrak Radyosu Müdürlüğüne,
Kıbrıs.

Kıbrıs'taki soydaşlarımızın ızdırabına son vermek için canım kadar sevdiğim Halamın oğlu paraşütçü komando olarak barış hareketine katılmıştır. Bundan dolayı aşağıdaki mektubumu yayınlamanızı rica ederim.

Şanlı Gazi halam oğlu, Alagbey. Bütün duygularıyla sana sesleniyorum.

Kıbrıs'taki başarınızı heyecanla izlemekteyim. Yapmış olduğunuz başarı bize kıvanç veriyor. Her yiğide nasip olmayan bu kutsal görevi başarı ile ifa etmeniz adeta bizi kıskandırıyor. Şubeye baş vuruyoruz. Bizi de Kıbrıs'a savaşmaya gönderin diyoruz. Şube sabredin, arslanlarımız kızılıların haklarından geliyorlar, diyor ve bizi ağlayarak geri gönderiyor. Sizin başarınızın hakkını vermek için, genç bir öğretmen olarak bu vatana sizin gibi imanlı gençler yetiştirmeye namusum üzerine söz veriyorum.

Şanlı gazi, annen, baban ve bütün akrabaların en derin selâmlarını sunar, sağlık haberlerini bekleriz.

Erzurum'un İspir kazasından Dayın oğlu: Şahin Aydın

²¹³ *Cepheye Mektuplar*, s. 27.

Öğretmen Ahmet Şenyurt'un Komando İbrahim'e Yazdığı Mektup²¹⁴

Evimin camından baktım. Meriç nehri boyunda hep seni aradım. Gözlerim kalbimle birlikte gezi yaptığımız yerde boşuna aradı durdu seni...

Uzun uzun öğrencilik hayatını düşündüm. Benden daha ileri bir görüşle Yunanlıdan komşu olamayacağını daha 12 yaşındayken anlamıştın. Kutlarım seni...

Uzun yıllardan beri Kıbrıs'ta ezilen, sömürülen, horlanan ve alçakça öldürülen soydaşlarımıza insanca yaşama düzenini getirme savaşına, doğuştan meziyetin olan cesaret ve metanetine dikkatini de eklemeni istiyorum. Çünkü düşmanın, arkadan vurma kalleşliği de vardır.

En kısa zamanda istenilen amaca varıp, Meriç boyundaki gezi yerimizde seni bağrıma basmak hasretiyle yanıyorum...

²¹⁴ *Milliyet*, 23.08.1974, s. 5.

Şehit Üsteğmenin (Ünal Genç) Babasının Mektubu²¹⁵

30.07.1974 tarihli büyük bir askere yakışır teselli mektubundan aldım. Kahraman Türk Ordusunun büyük başarısından ailece hem acı hem mutluluk duymaktayız. Gazanız mübarek olsun ve VATAN SAĞOLSUN.

Kıbrıs değiştirme Alayında (5.²¹⁶68-80) üsteğmen Ünal Genç'in şehit olduğunu öğrendik. Yüksek komutanlığınızdan ve şahsınızdan naaşının Türkiye'ye gönderilmesini arzitmekteyiz.

²¹⁵ *Zafer*, 27.08.1974, s. 5.

²¹⁶ İlgili gazetede yer alan rakam okunamamıştır.

Bir Babanın Cephede Bulunan Oğluna Gönderdiği Mektup²¹⁷

Oğlum, seni bilirim, kaytarıcısındır. Eğer, komutanının sözünü dinlemez, lme gitmek için gözünü kırıparsan, her Şey sana haram olsun! Ya Şehit ol, ya da gazi olarak dn. Ama ikisi de Őerefinle olsun!

²¹⁷ Günsev, *a.g.e.*, s. 80.

**Türkiye İstiklâl Harbi Gazileri Derneği Genel Sekreteri Eşref Düşenkalkar'ın
Kıbrıs Gazileri İçin Yazdığı Mektup²¹⁸**

26 Temmuz 1974

İstanbul

Kıbrıs Gazileri!

Türk Silâhlı Kuvvetlerimizin Kıbrıs Barış Harekâtı Beşparmak dağlarını süsliyen zafer tacıdır.

11 yıllık ızdırabı dindiren, Girne'yi Türk şehri yapan Kıbrıs Gazilerine minnet ve şükran borçluyuz.

Türkiye İstiklâl Harbi Gazileri Derneği Genel Sekreteri
Eşref Düşenkalkar

²¹⁸ *Cepheye Mektuplar*, s. 17.

Halit Özdüzen'in Kıbrıs Mücahitlerine Yazdığı Mektup²¹⁹

SEVGİLİ MÜCAHİT KARDEŞLERİM

20 Temmuz Kıbrıs Zaferinden beri Türk ordusuna öncülük ve desteğinizde sürdürdüğünüz büyük çabayı biliyor, sizlerle övünüyoruz. Daha önceler gerek Lefkoşa müdafaasında gerek Erenköy'deki direnmeleriniz ve sayıca sizde kat kat üstün olan Rum köpeklerine karşı verdiğiniz mücadele insanlık tarihinin şeref sayfalarından birini teşkil edecektir.

“Bin Atlı Akınlarda Çocuklar gibi şendik. Bin Atlı ogün dev gibi bir orduyu yendik.” Şairin mısralarında bahsettikleri sizlersiniz işte. Dün nasıl bir umut ve bekleyiş vardıysa bugün de yüreğimizde bir neşe ve sevincin çizgilerini görür gibiyim. Gazanız mübarek olsun.

Sizin sesiniz olan Bayrak Radyosunun yayınlarını ilgi ile izliyor, siz kardeşlerimizden ve orada yaşayan soydaşlarımızdan iyi haberler almaya çalışıyoruz. Zafer yılmadan sabreden ve mücadele edenindir. Zafer göğsünde iman, ruhunda fedakârlık duygusu olanındır. Gazanız mübarek olsun. Tanrı sizleri korusun. Ulusça ardımızdayız sevgili kardeşlerim.

Halit Özdüzen

Tahrirat Kâtibi

Kâhta – Adıyaman

Türkiye

²¹⁹ *Cepheye Mektuplar*, s. 42.

Pilot Üsteğmen İbrahim Çınar'ın Ailesinin Teşekkür Mektubu²²⁰

“1. Kıbrıs Barış Harekâtında şehit düşen biricik sevgili varlığımız Pilot Üsteğmen İbrahim ÇINAR'ın gerek vatan topraklarına verilisinde, gerekse sonraki günlerde çok yakın ilgileriyle bizi daha da onurlandıran Genelkurmay Başkanı Sayın Orgeneral Semih Sancar'a, Hava Kuvvetleri Komutanı Sayın Orgeneral Emin Alpkaya'ya, Sayın Balıkesirli parlâmenterlere, silâh arkadaşlarına, sevgili Susurluklu hemşehrilerimize ve acımıza ortak olan akraba ve yakınlarımıza ayrı ayrı teşekkür edebilme olanağımızın yokluğundan gazeteniz aracılığıyla şükranlarımızı, saygılarımızı ve sevgilerimizi sunarız.”

²²⁰ *Milliyet*, 06.09.1974, s. 2.

Emekli Kurmay Albay Hikmet Oğuş'un Milliyete Gönderdiği Mektup²²¹

Belli başlı çözüm yolları şunlar olabilir:

- * Taksim,
- * Bağımsız üniter ya da başka tip federasyon,
- * Londra ve Zürih anlaşmalarına dayalı bağımsız devlet,
- * Bütün üslerden arınmış bağımsız ve tam tarafsız (İsviçre gibi) bir devlet,
- * Türkiye ve Yunanistan'ın dengeli Millî Silâhlı Kuvvet ve üsler bulundurmakla toplumlarına güvenlik sağlayacağı, eşit haklara dayalı bağımsız ve tarafsızlığı Birleşmiş Milletlerce garanti altına alınmış devlet.
- * Taksim: Türkiye ve Yunanistan arasında gerçekleştirilebilir. Türkiye ve Yunanistan NATO üyeleri olduğundan Amerika'yı ve Batılı ülkelerin büyük bir kısmını bu arada Türkiye'yi de tatmin edebilir. Yunanistan'ın ikna edilebileceği bir an kabul edilse dahi bu çözüm yolunun Doğu blokunu, özellikle Rusya'yı, tatmini şöyle dursun, derhal harekete geçirmek zorunda dahi bırakabilir. İki süper devletin hayatî menfaatlerinin çatıştığı böyle bir KIBRIS'ın yaratılması Akdeniz ülkelerince de kabule şayan olamaz.
- * Federasyon devlet: Türk hükümetinin programında yer alan bu çözüm yolu hakkında mütalaa yürütmeyi şu anda sakıncalı görmekteyim.
- * Londra ve Zürih anlaşmalarına dayalı devlet: Bu anlaşmaların nazari ve KIBRIS için geçersiz olduğu tecrübe ile sabit olmuştur. Esasen şartlar değişmiştir ve yeni şartlar yeni çözüm yolunu gerektirir.
- * Bütün üslerden arınmış bağımsız ve tam tarafsız bir devlet: İki süper devletin eşit feragatlerini gerektireceğinden onları ve ortaklarını tatmin edebilir. Ada'daki Türk toplumunun güvenliği sağlanamaz ve Yunanistan'ın müdahalelerine engel olunamaz. Bu çözüm Ada Türklerinin Rum mezbahalarında Rum kasaplarınca boğazlanmalarına baştan rıza göstermek hatta onları bu yolda serbest bırakmaktan başka bir anlam taşımaz.
- * Türkiye ve Yunanistan'ın dengeli Millî silâhlı kuvvet ve üsler bulundurmakla toplumlarına güven sağlayacağı, eşit haklara dayalı bağımsız ve tarafsızlığı Birleşmiş Milletlerce garanti altına alınmış devlet:

²²¹ *Milliyet*, 13.08.1974, s. 5.

Bu çözüm yolu başta iki büyük süper devletin eşit fedakârlıkları nedeni ile onarlı ve ortaklarını, diğer Akdeniz ülkelerini tatmin edebilir. Yunanistan'ı buna razı etmek pek zor olmayacaktır. Türkiye bakımından da makul bir çözüm yolu olarak kabul edilebilir. Bu çözüm yolu bölge ve hatta dünya sulhüne de büyük ölçüde katkıda bulunabilir. Ada'da huzurun sağlanması, toplumlarının birinin diğeri üzerinde üstünlük kurmasının, şiddet hareketlerine geçmesinin önlenmesine, Türkiye ve Yunanistan'ın taksim yada ilhak düşüncelerinden kesinlikle vazgeçmelerine, toplumların eşit ve yeterli ekonomik düzeye çıkarılmalarına, demokratik düzen nimetlerinden eşit yararlanabilmek için de nüfus sayısındaki dengelenmeye bağlıdır. Türkiye için acil olan, KIBRIS'tan çok eskiden beri tehciye zorlanan KIBRIS asıllı Türk ailelerini tekrar Kıbrıs'a yerleştirmek ve Ada Türklerini mümkün mertebe bir araya getirmek ve belli bölgelere iskân etmektir.

4.3. MUHABİR MEKTUPLARI

Cepheye giden savaş muhabirlerinin harple ilgili gözlemlerini mektuplar halinde kaleme aldıkları metinlere muhabir mektupları adı verilir. Tanzimat döneminde kültür hayatına gazetenin girmesiyle toplumu ilgilendiren olaylar ve söz konusu olaylardan biri olan savaşlarla ilgili haberler gazete aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte savaş muhabirleri ilk defa cepheye Osmanlı-Yunan Harbi dolayısıyla gönderilmiştir.²²² Dönemin matbuatı incelediğinde çok sayıda yerli ve yabancı muhabirin Kıbrıs'ta görev yaptığı anlaşılmaktadır. Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan muhabirler zor şartlar altında görevlerini icra etmeye çalışmışlardır. Çünkü Rumlar bölgeye intikal eden birçok muhabirin belirli yerlere girişini engellemiş, muhabirlerin çalışmalarına mani olmuş hatta birçok muhabiri esir almışlardır. Nitekim ANKA (Ankara Ajansı) muhabiri olarak Kıbrıs'a giden Adem Yavuz, Rumlar tarafından esir alındıktan sonra vurulmuştur. Yapılan görüşmeler neticesinde Türkiye'ye iade edilen Adem Yavuz, Adana Numune Hastanesi'nde tedavisi sürerken yaşamını yitirmiştir. Adem Yavuz'un Kıbrıs'tan yolladığı mektup ile Milliyet gazetesi ekibinin yine Milliyet gazetesinde yayımladıkları açık mektup muhabir mektupları olarak değerlendirilebilir.

²²² Çakır, *a.g.e.*, s. 146-147.

ANKA Muhabiri Adem Yavuz'un Cepheden Gönderdiği Son Mektup²²³

Önce selâm. Burada haberleşme olanakları çok kısıtlı. Oysa Rum kesiminde Basın Bürosu aracılığıyla haberler ve resimler günü gününe Yunanistan'a ve dünya kamuoyuna iletiliyor. Biz buradan daha çok Ergin ile ortak olarak İstanbul'a zarf gönderiyoruz.. Kıbrıs'ta ekonomik ve sosyal yönden müthiş bir durgunluk var. Önümüzdeki kışın burada çetin geçeceği belli. Buna karşılık henüz tedbir alınmıyor. Bu konuda bazı dökümanlar topluyorum. Herkese selâm Adem.

²²³ *Günaydın*, 21.08.1974, s. 3.

Milliyet'ten Mektup²²⁴

Sevgili MİLLİYET okuyucusu,

Kıbrıs olayları insanı duygulandıran ve güven veren bir ulusal bütünleşme yarattı. Herkes davaya bir katkıda bulunmak istiyor. Bu istektir ki MİLLİYET'i önce bir bağış kampanyası açmaya yöneltmişti. Kısa sürede 40 milyon liraya yakın bir paranın toplanmasıyla sonuçlanan bu kampanyadan sonra, şimdi yine vatandaşlardan gelen isteklerle yeni girişimlere yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Mesele Türkiye'nin ve Kıbrıslı Türklerin davalarını dünyaya tanıtılabilmekle ilgili... Yunanistan, elindeki türlü olanakları kullanıp etkili bir propagandaya giriştikten ve dünya kamuoyunu aldatıp aleyhimize çevirdikten sonra, birçok vatandaşlarımızdan tepkiler almaya başladık. Hepsi bu durumu değiştirmek için bir şeyler yapabilme isteği ile çırpınıyor, bizden bir destek bekliyordu. Aralarında bütün servetini bu yolda harcamaya hazır işadamlarından, tüm olanakları birleştirmek isteyen sanayicilerden, bu konuda gönüllü olarak çalışmayı öneren meslektaşlara, yurtdışındaki işçilere, öğrencilere kadar değişik durumda kimseler vardı. Hepsi de birbirleriyle sözleşmiş gibi benzer önerilerde bulunuyordu.

Geçen hafta, bu istek ve olanakları birleştirmek üzere bazı girişimlere yardımcı olduk. Umarız kısa sürede olumlu sonuçlar alınacak, dünya kamuoyu bizim de sesimizi duymaya, yanılgılardan kurtulmaya başlayacak.

HERHALDE hatırlayacaksınız: Ulusumuz ve ordumuz için ilk ve en çirkin aleyhte yayınlara İngiliz SUN gazetesi girişmişti. Bunu protesto etmek ve gazetenin kınanmasını sağlamak üzere İngiliz meslektaşlarımıza ve İngiliz Basın Konseyine başvurmuştuk. Konsey, konuyu inceleyip karar bağlamak üzere tatilde bulunan üyelerinin Londra'ya dönmesini bekliyor. Bu arada SUN'ın yazı işleri müdürü ile aramızda karşılıklı bir mektup bombardımanı başladı. Dava sonuçlanana kadar hayli ilginç bir dosya haline gelecek bu yazışmaları ilerde size sunmayı düşünüyoruz.

Kıbrıs'a giden arkadaşlarımızdan Selâhattin Gökhan, yaralanmadan, esir düşmeden yurda dönebildi. Bugünlerde Güngör Gönültaş gelecek. Nöbeti da onlardan devralan Sedat Sertoğlu ile Özdemir Gürsoy Ada'da göreve başladılar.

²²⁴ *Milliyet*, 26.08.1974, s. 2.

Güngör Gönültaş şimdiye kadar haberleşme olanaklarının yetersizliğinden sadece önemli olayları aktarmakla yetinebilmişti. Döndükten sonra yazacağı izlenimlerin yararlı ve ilginç olacağını umuyoruz.

Saygı ve sevgilerimizle

4.4. DEVLET ADAMLARININ YAZDIKLARI MEKTUPLAR

Kıbrıs Barış Harekâtı kapsamında kaleme alınan mektuplardan bazıları devlet adamlarına aittir. Bu bağlamda tespit edilen mektuplarda görülen en büyük eksiklik bahsi geçen mektupların bazılarının dönemin gazetelerinde tam metninin yayımlanmamış olmasıdır. O sebeple tespit edilen mektuplar dışında dönemin matbuatında kısa özeti verilen yahut yorum şeklinde yer alan mektuplar çalışmaya mümkün mertebe dahil edilmemiştir. Devlet adamlarının kaleme aldığı mektuplar arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti birinci Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Kıbrıs'a inen ilk Türk birliği olan Hava İndirme Tugayı'na kahramanlıklarından dolayı minnet duygularını dile getirdiği teşekkür mektubu hayli önemlidir. Bahsi geçen mektup çalışmanın ilgili bölümünde yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti B.M. Daimi Temsilcisi Osman Olcay'ın B.M. Genel Sekreter Kurt Waldheim'e Yazdığı Mektup²²⁵

Yunanlı askerlerle Rum Milli Muhafızlarının Türklere karşı işlemeye devam ettikleri zulüm, işkence ve cinayetler saymakla bitirilemeyecek seviyelere gelmiştir. 17000 Türk halen Limasol'da rehine tutulmaktadır. 700 Türk de Larnaka'da aynı durumdadır.

Lefke'de aralarında ihtiyar bir erkek ve üç de kadının bulunduğu yedi kişi hunharca öldürülmüştür.

Limasol'da Rum Milli Muhafızların ve Yunanlı askerlerin giriştiği yağma, ırza geçme, tahrip olayları son haddine ulaşmıştır. Binlerce Türk, halen Rum vahşet ve mezaliminin merhametine terk edilmiştir.

²²⁵ *Milliyet*, 07.08.1974, s. 1, 8.

Başbakan Bülent Ecevit'in Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim'e Gönderdiği Mektubun Milliyet Gazetesine Yansıyan Şekli²²⁶

Şunu esefle kaydetmek gerekir ki, yukarıda tarihçe sadedinde kısaca dokunduğum bu zihniyet, Rum ve Yunanlılar indinde en son buhrana kadar da esasında herhangi bir değişikliğe uğramış değildir. 15 Temmuz 1974'deki Yunan darbesiyle müstakil Kıbrıs Cumhuriyetinin varlığına son vermek isteyen hareketin muharriki de şüphesiz aynı düşüncedir.

Tıpkı geçen 11 yıllık çeşitli usuller denenerek, Kıbrıs meselesine çözüm yolları aranırken, Türk cemaatini daima basit ve zamanla tasfiye edilecek bir azınlık statüsüne indirmek isteyen Rum çabalarının altında yatan zihniyet gibi...

Türk cemaatinin, Kıbrıs devletinin müstakil varlığının devamının en güçlü teminatı, bu devletin eşit hakları haiz bir ortağı ve kendi otonom bölgesinde insan haysiyetine yaraşır bir hayata gelişmeye ve güvenliğe diğer cemaat gibi haklı olan vazgeçilmez unsuru bulunduğu gerçeğinin de lâıyıkı veçhile anlaşılması zorunludur.

Türkiye, Kıbrıs'taki barış hareketine, Kıbrıs'ın bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve iki cemaate dayalı devlet düzenini teminat altına alan 1960 tarihli garanti anlaşmasından doğan yetki ve yükümlülükleri ile yürütmektedir. Türkiye bu yükümlülüğünden hiçbir veçhile sarf-ı nazar edemez. Türk Milleti Türk cemaatinin haklarını ve güvenliğini Rum ve Yunan tarafının insafına terkedemez. Türkiye barışsever bir ülkedir ve Birleşmiş Milletlerin kurucularındandır.

Türkiye'nin, şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de Birleşmiş Milletlerin bütün yetkili şahsiyetleri ve organlarıyla en mükemmel ilişkileri sürdürmeye içtenlikle hazır olduğunu bildiririm.

²²⁶ *Milliyet*, 17.08.1974, s. 5.

Başbakan Bülent Ecevit'in BM Genel Sekreteri Kurt Waldheim'e Yazdığı Mektup²²⁷

Kıbrıs hükümetinin Birleşmiş Milletlerde kendisini temsil etme olanağı bulunmadığına göre, Kıbrıs'ı yasal olarak temsil edebilecek tek kuruluş Kıbrıs Türk yönetimidir.

²²⁷ *Milliyet*, 20.07.1974, s. 10.

CGP Genel Başkanı Turan Feyzioğlu Avrupa Konseyi Assamble Başkanına Gönderdiği Mektubun Milliyet Gazetesine Yansıyan Şekli²²⁸

Bu müdahale, yalnız Kıbrıs anlaşmaları ile teminat altına alınmış olan Ada'nın bağımsızlığının ihlali anlamına gelmemekte, aynı zamanda Kıbrıs Türk Cemaatinin güvenliğini ve milletlerarası anlaşmalarla anayasadan doğan hakları tehlikeye atmaktadır.

Yunanlı subayların müdahalesi aynı zamanda, Doğu Akdeniz'de barışın sarsılması tehlikesini de yaratmıştır.

Bu gayrimeşru hareketin hedefi, hiç şüphesiz, şu veya bu ölçüde maskeli bir tarzda Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasıdır. O Yunanistan ki, rejimin ve antidemokratik tutumu sebebiyle, çoktanberi, Avrupa Konseyi'ni terkemeğe mecbur edilmiştir.

Sayın Başkan, insan haklarına ve hukuka saygı esasına dayalı bir teşkilâtın sorumlularından biri sıfatıyla, devletler hukukuna ve Kıbrıs devletine vücut veren anlaşmaları çiğneyen bu gayrimeşru hareket karşısında gerekli ilgiyi göstermenizi sizden bekliyorum.”

²²⁸ *Milliyet*, 20.07.1974, s. 10.

Almanya-Bonn Büyükelçisi Vahit Halefoğlu'nun Teşekkür Mektubu²²⁹

21 temmuz günü başlatmış olduğunuz hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına Bağış Kampanyanızı yakından takip ediyor, asil jestini kutluyorum.. Federal Almanya'daki vatandaşlarımızın yaptıkları yardımların son olaylarla fevkâlede hızlandığını mutluluk ve heyecanla müşahade ediyorum. Kendilerine bu vatanperver hareketlerinden ötürü Türk Silahlı Kuvvetlerinin şükranlarını arz ederim.

²²⁹ *Milliyet*, 02.08.1974, s. 10.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Birinci Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Kıbrıs'a İlk İnen Türk Birliği Olan Hava İndirme Tugayına Minnet Duygularını Dile Getirdiği Teşekkür Mektubu²³⁰

11 yıllık acımızı sevince, ulusal direnişimizi zafere dönüştüren Türk Barış Harekâtının o sıcak temmuz gününde ilk kucakladığımız Türk askerleri Tugayınızın askerleriydi. Hayatlarını hiçe sayarak vatan, millet ve Hak için göklerden bize koşanlara minnet ve şükranlarımız sonsuzdur. Kıbrıs'ın semaları târih boyunca, sizler iniş yaparken olduğu kadar güzel ve duygulu olmamıştır. Türklüğün şerefi adına şehitler diyarı Kıbrıs'ın topraklarına boy boy yatırdığımız şehitler Tugayınızın şecaat ve kahramanlığına meş'ale olmuşlardır. Hatıranız bizleri daima cesaretlendirecektir. Sağ olunuz.²³¹

²³⁰ Sami Çalık, *Kıbrıs Barış Harekatında Hava İndirme Birlikleri ve Hava İndirme Harekâtı*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2006, s. 137.

²³¹ Söz konusu mektup halen 1. Komando Tugay Komutanlığı Birlik Müzesi Kıbrıs Barış Harekâtı bölümünde sergilenmektedir.

4.5. BAYRAK RADYOSU'NA GÖNDERİLEN MEKTUPLAR

Cephe gerisinde bulunan vatandaşların kaleme aldıkları ve okunması için Bayrak Radyosu'na gönderdikleri açık mektuplar, halkın samimi duygularını barındırdığı için önemlidir. Ayrıca söz konusu mektuplar cephede bulunan askerlere moral vermek, onların hislerine ortak olmak amacını da taşımakta, millî birlik ve beraberlik ülküsüne katkı sağlamaktadır.

Yaşar Selâhettin Peker'in Bayrak Radyosuna Gönderdiği Mektup²³²

Yaşar Selâhettin Peker

Tapu Dairesi altı – Antalya

Bayrak radyosu Müdürlüğüne,

Kıbrıs.

Yeşil Kıbrısıma Şanlı Ordumun Çıkartman yaptığı günden beri naçizane olarak yazmış olduğum şiirlerimi²³³ arzu ederseniz Ada'daki Gazeteci meslektaşlarım da istifade etsin temennisi ile gönderiyorum. Yaşlı bir asker olarak şayet mücahitler, aralarına almak isterlerse ömür boyunca çarpışmak kaydı ile Kıbrıs'tayım.

Tüm Silâhlı Kuvvetlerime, Kahraman Mücahitlerime ve Kahraman Kıbrıs Türk halkına kucak dolusu selâmlar.

Sevgilerimle...

²³² *Cepheye Mektuplar*, s. 29.

²³³ Yaşar Selâhettin Peker'in söz konusu şiirleri için bk. *Cepheye Mektuplar*, s. 30-31.

İsmail Hakkı Özbilgin'in Bayrak Radyosu Müdürlüğüne Gönderdiği Mektup²³⁴

Sn. Türk Mücahidinin Sesi Bayrak Radyosu Müdürlüğüne
Kıbrıs.

Yavru Vatanımız yeşil Kıbrısımızda asırlar boyu hükümlan olmuş ve her karış toprağını kanlarıyla sulamış asil milletimizin bir parçası olan siz sevgili soydaşlarımıza yıllardır reva görülen Yunan ve Rum mezalimini kalplerimiz yanarak izlemekte, Türk milleti ve Anavatan olarak, bu insanlık dışı, kahtelik ve kalleşliklerin intikamını almak için yediden yetmişe yanıp tutuşmakta idik.

Ulu Tanrımıza binlerce şükürler olsun ki, yıllardır biriken öcümüzü almanın zevkini sizlere ve bizlere gösterdi.

Şanlı Mehmetçiğimiz ve kahraman mücahitlerimizin işbirliğiyle, hak ve hürriyet uğrunda cansiperane savaşlar vererek kazandıkları bu büyük zafer yüce milletimize kutlu olsun. Bu kutsal dava uğrunda seve seve canlarını vererek şehit düşen kahramanlarımızın ruhları şadolsun... Yaşasın Büyük Türk Milleti...

Zaman zaman nükseden bunalımlarla ve büyük zaferimizle ilgili olarak muhtelif tarihlerde yüreğimi dolduran duyguları dile getirmek üzere kaleme aldığım birkaç şiirimi ilişik olarak gönderiyorum. Mektubumun ve uygun görülen şiirlerimin²³⁵ muhterem radyonuzdan kahraman soydaşlarımıza iletilmesine müsaadelerini saygılarımla arz ederim.

Anavatandan kucak dolusu selâm ve sevgiler...

“Ne mutlu Türküm diyene.”

İsmail Hakkı Özbilgin

Adres: Eskicami Mahallesi Yıldız Sk. No: 3

Merzifon

²³⁴ *Cepheye Mektuplar*, s. 32.

²³⁵ İsmail Hakkı Özbilgin'in söz konusu şiirleri için bk. *Cepheye Mektuplar*, s. 34-35.

Oğuz Solmaz Temizel'in Yazdığı Mektup²³⁶

KIBRIS TÜRKLERİNİN KAHRAMAN SESİ BAYRAK RADYOSU..

Kahraman Mücahitlerin ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin tarihlere şeref katan harekâtını, buradan Karataş'tan çoluk çocuk hep birlikte günlerdir Akdenizin mavi sularına bakarak izliyoruz... Sanki görecekmışız gibi... Sanki sesinizi duyacakmışız gibi... Büyük sevincimizin yanında, bir de üzüntümüz var... Sizinle 140ir şeyl ve orada, Kıbrıs'ta olamamak İşte bu duygular içinde naçizane hislerimi belirten birkaç kıta yazdım.. Gönderiyorum.. Bayrak Radyosunda yayınlanmasını istiyorum.. Ben Karataş Tapu Sicil Muhafızıyım. İnşallah görevimi birgün sevgili Yavruvatan Kıbrıs'ta tamamlamak isterim. İnşallah bu günleri göreceğim

Türk kanlarıyla sulanmış yeşilliğine, Türk güneşiyle ağarmış ufuklarına inanılmaz hasret duyduğum Kıbrıs'a, oradaki Kahraman ırkdaşlarıma, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bütün mensuplarına başarılar, sağlıklar, esenlikler diler zaferlere zaferler katan Türk Milletini anlamıyanlara, niçin geldiğimizi bilmiyenlere hitab eden şiirimi²³⁷ sunarım.

Sevgiler sevgilersevgiler

Oğuz Solmaz Çetinel

Not – Oradaki sevgili kardeşim Nevzat'a da sevgiler, esenlikler.

²³⁶ *Cepheye Mektuplar*, s. 38.

²³⁷ Oğuz Solmaz Çetinel'in söz konusu şiiri için bk. *Cepheye Mektuplar*, s. 39-40.

Orhan Pat'ın Bayrak Radyosu'na Gönderdiği Mektup²³⁸

Bayrak radyosu Türk Mücahitlerinin Sesi Mesul Müdürlüğüne,
Kıbrıs.

İlişikteki satırları radyonuzdan sık sık dinlemek için size gönderiyorum. Şiirleri yazan²³⁹ bir Türk milliyetçisi ve güreşçi pehlivanımızdan Kadirli'li olup, 20 çocuk babasıdır. Ordumuzda da bir tank çavuşu oğlu görev başındadır.

Pehlivanımız Kıbrıs olayları sırasında Genel Kurmay Başkanımız muhterem paşamız Semih Sancar beyimize de Kıbrıs'a gönüllü gitmek, orada ırkımızın yanında görev alıp Yunanlı çapulcularla dövüşmek üzere müracaatta bulundu ve Semih Paşamızdan tebrikler geldi.

Bayrak Radyosu, evimizde gece gündüz dinlenir. Ki, bu naçiz satırlar yüksek makamınıza arz ettim. Allah bütün Türklere yardım etsin. Selâmlar.

29.8.1974

Orhan Pat

Çiftçi

Kadirli – Adana

²³⁸ *Cepheye Mektuplar*, s. 80.

²³⁹ Şiirler, Pehlivan Adil Özkale'ye aittir. Pehlivan Ali Özkale'nin şiirleri için bk. *Cepheye Mektuplar*, s. 81-87.

4.6. DİĞER MEKTUPLAR

Cephe gerisinde bulunanların kaleme aldıkları ve muhatabı cephedeki askerler olmayan mektuplar “diğer mektuplar” olarak tasnif edilebilir. “Diğer mektuplar” her ne kadar cephedekilere gönderilen mektuplar olmasa da onların hislerine ortak olması ve Kıbrıs Barış Harekâtı’yla ilgili duygu, düşünce ve hayalleri barındırması bakımından önem arz etmektedir.

Fuat Veziroğlu'nun Başbakan Bülent Ecevit'e Yazdığı Açık Mektup²⁴⁰

“...Sayın Başbakanım, Kıbrıs'ta bugünkü durum daha da kritiktir, daha değişik yönlüdür ve erken tedbir alınmasını gerektiren bir mahiyet taşımaktadır. Düne, yani 15 Temmuz darbesine kadar meseleyi iki toplumdan birinin diğer toplumun haklarını gasp etmesi şeklinde bir değerlendirmeye tabi tutmak belki mümkündür. Bugün vaziyet değişiktir. Darbeyi plânlayan ve uygulayan Yunanistan'dır ve Kıbrıs 15 Temmuz darbesiyle fiilen egemenlik değerıştirmiş ve Yunanistan'ın fiilî egemenliğine geçmiştir. Yunan devlet adamlarının sahtekârlık edası içindeki tevil ve tekzipleri bu gerçeği değerıştirmez. Sayın Başbakanım, 15 Temmuz 1974 darbesine kadar, 1960 anlaşmalarının tesis ettiği düzen yalnızca Türk toplumu aleyhine olarak bozulmuştu. şimdi bu düzen, Rum halkının aleyhine olarak da bozulmuştur. 1960 anlaşmalarının getirdiği düzen Yunanistan tarafından bertaraf edilmiştir. Bütün belirtiler garanti anlaşmasının öngördüğü müdahale ortamının tahakkuk ettiğini göstermektedir. Sayın Başbakanım, bir karara varabilmek için gerekli bilgi, malzeme ve imkânlar Ankara'nın elindedir. En isabetli kararı vereceğinize güvenmekteyiz. Tüm başarı dileklerimiz, Türk milletine ve Türk ordusunaadır...”

²⁴⁰ *Halkın Sesi*, 19.07.1974, sayfa numarası belirtilmemiş, aktaran Güneş şahin, *Kıbrıs Barış Harekâtı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sürecinde Türk Kamuoyu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2012, s. 143-144.

Genç Bir Kadının İstanbul'dan Başbakan Bülent Ecevit'e Gönderdiği Mektup²⁴¹

Elimizde olan bu. Ancak hatamızı başışla. Sana söz veriyoruz daha çok tasarruf yapacağız, böyle günler için...²⁴²

²⁴¹ *Yeni Ortam*, 06.08.1974, s. 8.

²⁴² Söz konusu mektup İstanbul'dan genç bir bayan tarafından Başbakan Bülent Ecevit'e gönderilir. Bu mektubun içinden nikah yüzüğü, bir bilezik ve üç yüz lira para çıkar. Başbakan Bülent Ecevit duygulanır ve mektubu olduğu gibi Genelkurmay'a gönderir. *Yeni Ortam* gazetesi yazarlarından Mustafa Ekmekçi hatırladığı kadarıyla Başbakan Bülent Ecevit'e gönderilen mektubu gazetenin köşesinde paylaşır.

Almanya Mercedes Fabrikasında Çalışan İşçilerin Başbakan Bülent Ecevit'e Gönderdiği Mektup²⁴³

Türk milletinin şeref ve haysiyetini korumadaki kararlı tutumunuz ordumuza vazife verildiği zaman şahikalar yarattığını bir kere daha iispat etmiştir. (Türk'ün dostu Türk'tür) ilkesinin ışığı altında ordumuza güç kazandırmak için katkıda bulunmak istedik. Mercedes Fabrikası Türk işçileri olarak, aramızda topladığımız 200 bin markı bankadaki hesap numarasına yatırmış bulunuyoruz.²⁴⁴

²⁴³ *Yeni Ortam*, 09.08.1974, s. 1.

²⁴⁴ Mektubun devamı gazetenin ilgili sayfasında yorum şeklinde yer almıştır.

Mevlût Gümüsel'in Yazdığı Mektup²⁴⁵

Ey Yavruvatandaki kardeşlerim;

Ben Urfalıyım. Adana Devlet Hastahanesinde görevliyim. Bütün amacım Kıbrıs adasında Türk kardeşlerimle omuz omuza mukaddes topraklarına giren kahbe düşmanları söküp atmaktı. Piç Yunana bir kez daha haddini bildirmektir. Ama Adana Askerî Şûbesine başvurduğum zaman Yarbayım bana şunu söyledi: “En az ben de senin gibi gönüllüyüm. Daha sıra bize gelmedi yavrum” ve ben de bu şiirimi Türk Orduları Paşasına yazdım.

Paşam Bu düğüne Beni de Götür...²⁴⁶

Şiirimi sunmazdan önce Kıbrıs'taki soydaşlarıma daima sevgilerimi iletir, Kahraman Türk Ordusuna yeni yeni zaferler dilerim.

Mevlût Gümüsel

²⁴⁵ *Cepheye Mektuplar*, s. 36.

²⁴⁶ Mevlût Gümüsel'in söz konusu şiiri için bk. *Cepheye Mektuplar*, s. 37.

Mehmet Filiz'in Yazdığı Mektup²⁴⁷

25 Ağustos, 1974

Ben, Mardin ilinin Kızıltepe ilçesinin Şenyurt bucağında Ortaokul müdürü olarak çalışmaktayım.

Yıllar önce KIBRIS TÜRKTÜR adlı bir piyes yazıp, görev icabı bulunduğum Savur, Mazıdağı ve Şenyurt'ta öğrencilerim tarafından sahneye kondu. Çevrede büyük ilgi gördü.

Şimdi bu eserimi genişletmek istiyorum. Bunun için Yavruvatan Kıbrıs'taki olaylar hakkında bana yardımcı olmak isteyen vatandaşlarımla mektuplaşmak istiyorum.

Zaferiniz kutlu olsun.

NOT: Sizlere KIBRIS TÜRKTÜR adlı piyesinden bir şiirimi²⁴⁸ gönderiyorum.

Selâmlar

Mehmet FİLİZ
Şenyurt Ortaokul Müdürü
Şenyurt
Mardin/Türkiye

²⁴⁷ *Cepheye Mektuplar*, s. 130.

²⁴⁸ Mehmet Filiz'in söz konusu şiir için bk. *Cepheye Mektuplar*, s. 131.

Bir Okuyucunun *Milliyet* gazetesine Gönderdiği “Hakkımıza Uzatılan Her Eli Kırarız” Başlıklı Mektubu²⁴⁹

20 Temmuz 1974 günü, insanlık tarihine perçinleşen demokrasi ve özgürlük ülküsünün, insanca yaşama haykırışının hürriyet susamışlığının bilinci ile yazılacak, destanlaşacaktır. Tarih, Türk milletinin düşüncede bir, ülkede, gayede bir kenetlenmesi ile haksızlığa “hayır”, fakat barışa, özgürlüğe, hakka, adalete “evet” deyişini unutulmayacak sayfalarına bir destan olarak gömecek, bir abide olarak somutlaştıracaktır. Atatürk ilkelerinin çizdiği barışçı ve demokratik yolun ebedi takipçileri Türk gençleri olarak, güç ve imanla sesleniyoruz:

Türk milleti öyle bir millettir ki, hakkına uzatılan her kirli eli tarihte eşi benzeri bulunamayan ve ancak Türk’e mahsus yüce kahramanlık ve fedakârlık örnekleri ile yok etmesini bilir. Asâlet ve yüceliğini tüm dünyaya sırası geldikçe kabul ettiren şanlı ordumuz şahidimiz olsun. Yavru vatan Türk’ün haksızlığı yok ettiği efsanelerden sadece biridir. Unutanlara da ders olsun. Bu davada nice Mehmetçikler, Atatürkler ve Ecevitler yaratacak güç, vatan ve milletimizin bağrında gizlidir.

BİR OKUYUCU

²⁴⁹ *Milliyet*, 27.08.1974, s. 5.

Trabzon Lisesi Coğrafya Öğretmeni Hayati Doğanay'ın *Milliyet*'e Gönderdiği “Kıbrıs Anadolu'nun Bir Parçasıdır” Adlı Mektubu²⁵⁰

Cumhuriyetimizin 50. yılını, 20 temmuz 1974 cumartesi sabahı damgalayacaktır. Zira bugün, Atatürk cumhuriyeti'nin dinamik bekçisi olan şanlı Türk ordusu “Yavru Vatan Kıbrıs” topraklarına ayak basmıştır. Bu atılım, Türk ulusu'ndaki 96 yıllık bir özlemin, şimdilik kaydı ile, çok hafif bir tezahürü olarak düşünülmelidir.

20 temmuz sabahı bütün dünyanın şahit olduğu mertçe atılımımızı zorunlu nedenlere dayandıran pek çok deliller hatırlatılabilir. Önce şunu belirtmek gerekir ki, Kıbrıs coğrafyası diye bir üniteden bahsetme olanağımız yoktur. Çünkü alanı illerimizden iki Trabzon büyüklüğünde olan ve 9251 km kadar tutan bu adanın jeolojik, jeomorfolojik, iklimik, jeopolitik, edafik, petrografik, floristik... açılardan incelendiğinde Anadolu'nun ayrılmaz bir parçası olduğu gözükmektedir.

III. Jeolojik Çağ ortalarına kadar Anadolu köprüsüne bitişik olan ada toprakları, bu çağdaki tektonik olaylar sonucu bir deniz koluyla Anadolu topraklarından ayrılmıştır. Fakat şanlı ordumuzun silinmez damgasını vurduğu Girne hinterlandında 1000 metre yükseltili (Beşparmak) dağları ve güneydeki 1950 metre yükseltili (karlıdağlar) hangi özellikleri yönünden alınırsa alınsınlar, anavatandaki Toros dağ dizilerinin çok küçük bir modelidir. Bu dağlar da bizim Toroslar gibi karstik yapılı olup, üzerleri Akdeniz bölgemizde olduğu gibi maki bitki topluluğu ve zayıf bir orman örtüsüyle kaplıdır. Bu iki dağ sırası arasındaki Meseriya ovası ise Hatay ovamızın bir uzantısı durumundadır. Yine adı geçen dağların temelini oluşturan volkanik kayalar Anadolu dağ kuşaklarının temeliyle yaşdaş ve benzerdir...

Politik açıdan düşünüldüğünde yine Kıbrıs, Türk ulusu'nun, dünya politikasındaki hayati çıkarlarının ağırlık merkezini teşkil eder. Atina'ya 700 mil (1296,4 km.) olan bu ada, bizim kıyılarımızdan sadece 74 km. ve bazı yerlerde de 65 km.'lik bir uzaklıkta yer almaktadır. Buna göre Kıbrıs, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'e, Süveyş'e, Kuzey Afrika'ya ve hattâ Arap Yarımadası'nın güney ve doğu bölümlerine açılan kapısının eşiği olarak kabul edilebilir.

²⁵⁰ *Milliyet*, 10.09.1974, s. 5.

Elimizdeki istatistikler Kıbrıs Adasında 650.000 nüfusun yaşamakta olduğunu bunun %20'sinin Türklerden müteşekkil bulunduğunu göstermektedir. Buna göre Ada'da 130.000 Türk yaşamakta demektir. Ancak Kıbrıs Türkleri Ada'da toplu değildir. İskân durumu yamalı bir bohça manzarasıdır. Çünkü 130.000 Türk 73 yerleşme bölgesine dağılmış olup, kırsal yerleşme alanlarında Türk ve Rum yerleşmeleri içiçedir.

Türkiye dünya denizlerine açılma kapılarının eksiklerini meydana getiren adalardan vazgeçemez. Kapısının eşiği hasmına ait olan bir kimsenin hayatı ise her zaman tehlikededir.

Hayati DOĞANAY

Trabzon Lisesi Coğrafya Öğretmeni ve Müdür Yardımcısı

Aynur Doğan'ın Türk-İş'e Yazdığı Mektup²⁵¹

Harp sanayimizin kurulması için yaptığımız çağrı gereği, bir katım tuz misali 400 Frank'ı (13.200 lira) hesaba postaladım. Bir Türk kızı ve bir işçi olarak bu yöndeki çalışmalarınızla iftihar ediyorum. Gerekirse harp gemilerimize saçlarımızdan halat yaparız.

²⁵¹ *İstanbul*, 28.08.1974, s. 5; *Vatan*, 16.08.1974, s. 5; *Buğün*, 22.08.1974, s. 7.

Zorlu Yıldırım'ın Yazdığı Mektup²⁵²

23 8.1974

30 Ağustos

Ana vatandan selâm Kıbrıs'a

Kıbrıs harekâtında can veren şehit ağabeylerime tanrıdan rahmet gazi ağabeylerime acil şifalar dilerim. Süngüsüyle nöbet tutan Mehmetçik ağabeylerime yeni zaferler diler, bayramınız kutlu olsun tanrıya emanet olun.

Üç yaşındaki şehit kardeşime

DESTAN

Kardeşim küçük şehit ruhun şad olsun. Yattığın toprak senin yurdun huzur içinde yat. Yaşın çok küçük ama adın çok büyük çünkü Türk çocuğusun sana kırk kurşun sıkan düşman biliyor Türk'ün ölmezliğini sen Fatih'in torunusun Atatürk'ün izindesin kardeşim küçük şehit kalk. Kardeşim bugün bizim bayramımız. Bu bayram Zafer Bayramı bu bayram barış bayramı; bu bayram Gazilerin sembolü bayram. Mehmetçiğin süngü bayramı; bu bayram; Türk milletinin iftihar bayramı kalk kardeşim küçük şehit kalk. Yeşil ada bize dar gelir. Burada Ayşe ablamız yapsın bayramı kalk kardeşim küçük şehit kalk. Zaferin güneşi geldi yeşiladaya sıyrıldı barut kokusu Avrupaya kalk kardeşim küçük şehit kalk. Şimdi tatil sırası bizde gidelim Londra'ya PariseCenevrede yazmamız böyle bir cilve kalk kardeşim küçük şehit kalk. Bağır şu gözü kör kulağı sağır dünyayı bulalım Hitleri alsında ibret kardeşim küçük şehir kalk. Senin acın ne kadar büyükse bayramın da o kadar büyük olacak. Sen hakka tapan bir milletin neslisin. Sen aziz Türk çocuğusun kalk kardeşim küçük şehit kalk Anavatandan sesleniyor. Zorlu ağabeyin gör yeşiladada neler oldu, Mehmetçik ağabeylerin süngüsüyle çelik ağ kurdu yeşiladayıbaştan başa. Albayrakla doldu kalk kardeşim küçük şehit kalk. Kırk kurşun deler geçer acısı sine geçer. Türkün yenilmez gücü bunu dayıma geçer.

Zorlu Yıldırım

Ortaokul Öğrencisi

1 A No. 724

Çifteler – Eskişehir

²⁵² Cepheye Mektuplar, s. 41.

Fahrettin Aydoğdu'nun Yazdığı Mektup²⁵³

142.E. 161 Erzurum

4955 38 7 7 1974 16 30

ACELE TRT MÜDÜRLÜĞÜ

ANTALYA

YZB. NİZAMETTİN MERAL

Kıbrıs'ta Türk gücünü ve Türkün şanını bütün dünyaya duyurduğunuzdan dolayı Tıktır köyü halkı olarak sizinle iftihar ediyoruz. Yeni vazifelerinizi bekler, gözlerinizden öperiz. Tıktır köyü Muhtarı Fahrettin Aydoğdu.

²⁵³ *Cepheye Mektuplar*, s. 134.

Kore’de Savaşanlar Derneği’nin Kore Gazilerine Gönderdiği Açık Mektup²⁵⁴

Yiğitlik ve kahramanlık ninnileri ile evlâtlarımızın Kıbrıs savaşlarında elde ettiği sonuç, bütün ulusumuzun göğsünü kabartırken, Türk kahramanlığının nesillerden nesillere intikal ettiğini bütün dünyaya bir kez daha göstermiştir.

Kıbrıs’ta bir çatışma olacağı kokusu burunlarımıza geldiği andan itibaren, savaşlara gönüllü olarak katılmak şuurunuzu, gözleri yaşartan bir üslup ve asaletle dile getiren mektuplarınızı aldık. Biz isteklerinize aracı olarak durumu komutanlarımıza ulaştırdık. Teşekkürlerini ve gözlerinizden öptüklerini bildirdiler.

İsteklerinizin yerine getirilmeyişinden üzülmeiniz. Aksine memnun olunuz. Çünkü herbiriniz tarafından yetiştirilmiş kendi evlâtlarımız Kıbrıs’ta almış oldukları şerefli görevi, size ve bize ihtiyaç duyurmadan tıpkı Kore’de sizlerin yaptığı gibi yerine getirmektedirler.

Memleketin kötü günlerinde silâha sarılmak gerektiğinde elbette bu gibi istekler en önce Kore’de savaş tecrübesinden geçmiş siz gazilerimizden gelecekti. Nitekim de öyle olmuştur. Bu milli davranışınız büyük billetimizin en sağlam güvenç kaynağıdır. Genelkurmay başkanımız da, Kıbrıs harekâtı bittikten sonra Türk milletine yayınladığı mesajda aynı hisleri belirtmiş ve harekâta gönüllü olarak katılmak üzere başvuran vatandaşlara teşekkür ederek, onlara sağlık ve mutluluk dileklerini bildirmişlerdir.

Kore savaşı, Kıbrıs harekâtının başından sonuna kadar hislerinize tercüman olarak hükümete, silâhlı kuvvetlerimize, gereken başka mercilere tebriklerini, emir beklediklerini, telgraf ve yazılarla bildirmiştir.

²⁵⁴ Zafer, 26.08.1974, s. 7; Her Gün, 27.08.1974, s. 3, 5.

Frank Arlett'in Ayhan Vahapoğlu'na G6nderdiği Mektup²⁵⁵

“Sevgili dostum Ayhan Vahapoğlu!

Ben burada Kıbrıs olaylarını b6y6k bir endiŕeyle izledim. T6rk askerlerinin 6zg6rl6k ve adalet uğrundaki m6cadelelerine dua ettim.

L6tfen yolladığım parayla, hayatlarını T6rk milletinin 6zg6rl6đ6 uğruna vermiŕ olan askerlerin anısına yaraŕacak bir elenk yaptırınız ve 6zerine T6rke olarak “Yiğit ve Ŗehit Mehmetiklerin anısına” ibaresini yazdırınız. Ŗehitlerin geride bıraktıkları yakınlarına baŕsađlıđı dileklerimi iletin.

L6tfen jandarmaya gidiniz. Osman'ın bulunduğu karakola ve iliŕikteki mektubu arkadaŕınız Bay Komutana veriniz. Bu kalpten isteğimi yerine getirmeni rica ederim.

T6rk askerlerine ve Alanyalılarına anlatın ki, pek çok Alman bu acı g6nlerde T6rk dostlarını unutmadı.

NOT: L6tfen Osman'a ve arkadaŕlarına kalpten selâmlarımı s6yleyin. elenk için 200 Mark g6nderilmiŕtir.”

²⁵⁵ *Milliyet*, 04.08.1974, s. 5.

Frank Arlett'in Alanya Jandarma Komutanına Yazdığı Mektubu²⁵⁶

Sayın Bay Komutan!

Lütfen bu çelengi, şehit düşen Türk askerlerinin anısı için, karakolunuzdaki Kemal Atatürk heykelinin önüne koydurmanızı rica etmeme müsaade ediniz.

Bununla şehit askerlere saygımı ve geri kalanlara başsağlığı dileklerimi izhar etmek istiyorum.

O askerler ki, hayatlarını hürriyeti ve Kıbrıslı soydaşlarının korunması uğruna feda ettiler. Ben kendimi, halkınıza o kadar yakın hissediyorum ki, bunun kökleri Atatürk'le beraber savaştan ve İzmir'in kurtuluşunda ölen büyük babama kadar uzanır.

Gelecek günler Atatürk'ün izinde olan halkınızın özgürlük ve mutluluğu olsun ve vatanınızın refahına ve barışa hizmet etsin.

Derin saygılarımla.

²⁵⁶ *Milliyet*, 04.08.1974, s. 5.

Avusturyalı Bir Kişinin Türkiye'deki Arkadaşı Faruk'a Gönderdiği Mektup²⁵⁷

Sevgili Faruk,

Burada radyo, televizyon ve gazeteler Kıbrıs olaylarıyla dolu. Önceleri Yunan Cuntası'nın yaptığı darbeyi haksız bulan, onaylamayan yayın organları o sıralarda Rum Muhafız Gücü'nün yıllardır Türklere yaptığı mezalimi belirtmemiştir. Yalnız birkaç gazetede Makarios'un Ada halkının haklarına saygılı kalmadığı yazılıydı.

Çıkartma başladıktan sonra, televizyon yalnız Türklerin saldırılarına yer vermeğe koyuldu. Bu arada Lefkoşa'nın ufak çapta bombardımanını da seyrettik.

Şimdi gazeteler ve televizyon kötü amaçlı Türklerin dört-beş kez ateşkesi bozup bölgelerini kasden genişlettiklerine dair haberler yaymağa başladı. Daha dün (yüzbin Rum'un yabancı(!) önündeki kaçışını) seyrettik televizyonda.

Bu filmlerin çoğu İngiliz kaynaklıydı, onlardan alınmaydı. Galiba, Ada'daki üsleri nedeniyle yalnız İngilizlerin düzenli bir televizyon ekibi vardı ve diğerleri bu olanağa sahip değildi. Tek yönlü davranışlar da bundan doğuyordu. Bu davranışlarda Türkler daima kötü, Yunanlılar iyi idi. Ve bu tek yönlü yargının Türkiye konusundaki uluslararası görüşü zedelediği kuşkusuzdu.

Senden dileğim, tüm gücünü kullanarak etkili bir çabaya koyulman ve Yunanlıların Türklere giriştiği vahşetin kamuoyuna yansımalarına yardımcı olman. Bence, Ada'nın Türk bölümüne türlü ulusların televizyon ekipleri çağırılmalı, Ada Türkleriyle konuşturulmalı ve Yunanlıların vahşeti açıklanmalıdır. Eğer bu gerçekler tam olarak belirtilirse, Türk Ordusu'nun oradaki Türkleri korumak için Ada'ya çıktığı anlatılırsa Türkiye çevresindeki cadı kazanı kaynamayacaktır inancındayım. Bu son yayınlar Yunanlıların ceplerine davranıp gazetecileri elde ettiklerini ve bu tek yönlü yazıları yazdırdıklarını gösteriyor.

Bence, Türk hükümeti çıkartmanın gereğini çok iyi anlatmalı. Ve çaba tıpkı yeni bir mâmulün tanıtılması için reklâm kampanyası gibi ele alınmalı. Yunanistan'daki Cunta rejimi esnasında Batı Avrupa ülkelerine sığınan radikal solcu Yunanlılar (Bu arada Melina Mercuri ve diğerleri) oradaki basınla ilişkiler kurmuşlardı. Bu basın da solcuydu, gece gündüz Cunta altında ezilen Yunan halkının acılarını anlatıyordu. O zaman yıllarca mutsuz Yunan halkının acısını anlatanlar

²⁵⁷ *Milliyet*, 27.08.1974, s. 5.

şimdi Yunanlıların yanında Türklere karşı yer almış bulunuyorlar. Çünkü, sözde artık diktatörlük sona erdi, özgürlük geldi.

Kamuoyunu uyandırmanın ve böylece Türklerin zaferine yardımın tam zamanıdır inancındayım.

Sana çalışmalarında mutluluk ve başarı dilerim.”

Morfolu Ruamların Mektubu²⁵⁸

Biz göçmen olarak sefil ve perişan olmak istemiyoruz. Türk barış kuvvetlerine karşı koymak istemediğimiz gibi, Yunanlı subayların bizi alet olarak kullanmalarına da fırsat vermeyeceğiz. Bugüne kadar Türlerle bir arada yaşadık. Bugünden sonra da yaşayabiliriz. Çok eskilerden bir arada yaşama alışkanlığımız var. Biz, Morfo halkı, barış ve huzur içinde evlerimizde oturmak istiyoruz. Ada'nın ciddi yerlerine barış ve güven götürdüğünü duyduğumuz, Türk barış kuvvetlerinin bize bu imkânı sağlayacağına inanıyoruz. Başımıza gelen dertlerden, yıllardır süren kavgalardan bıktık. Cunta'dan, EOKA'dan, kalamaralardan çektiğimiz yeter. Göçüp gideceğimiz yerlerde yine kavgaların içinde düşeceğiz. Baf'ta, Limasol'da şimdiden EOKA-solcu kavgasının başladığını duyuyoruz. Yeniden azap çekmek evlatlarımızı kaybetmek istemiyoruz. Evimizde kalmak istiyoruz. Bu dileğimizin Türk barış kuvvetlerine duyurulmasını istiyoruz.

²⁵⁸ *Vatan*, 16.08.1974, s. 5.

Şair Nedret Gürcan'a Amerika'daki Arkadaşının Gönderdiği Mektup²⁵⁹

Kıbrıs olaylarını radyo ve televizyonda izledik. Heyecanla bir hafta geçirdik. Makarios'un düşüşünü, New York'a gelişini, Ecevit'in Londra'ya gidişini, Türk askerinin Kıbrıs'a çıkışını hep verdiler. Kıbrıs çıkarması başlayınca televizyon ve radyolar hemen normal yayını kesip bizim askeri gösterdiler. 20 yıldan beri ilk defa oldu bu... İlk defa Türklerden ve Türkiye'den iyi sözler edildi. Rumlar kınandı. Şimdiye kadar burada, Rumlar tutulurdu. Müthiş propaganda yaparlardı. Bu sefer böyle olmadı. Yalancının mumu yatsıya kadar yandı. Televizyon Kıbrıslı Rumların sivil halka, kadın ve çocuklara neler yaptığını gösterdi. Gazeteler Türk subay ve askerlerinin insana ve insan haklarına saygılı olduğunu yazdılar.

²⁵⁹ *Milliyet*, 25.08.1974, s. 5; *İstanbul*, 30.08.1974, s. 2.

SONUÇ

Harpler milletlerin yaşadıkları önemli olaylardan biridir. Şair ve yazarların birçoğu harpler sırasında kaleme aldıkları eserleri vasıtasıyla toplumun hislerine tercüman olurlar. Bu bağlamda konusunu harpten alan gerek cephedeki askerlerin gerekse cephe gerisinde bulunanların harbe ilişkin duygularını, düşüncelerini ve hayallerini dile getiren edebi ürünler harp edebiyatı ürünü olarak tanımlanabilir.

Söz konusu çalışma ile Türk harp edebiyatında Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarıyla alakalı boşluk doldurulmaya çalışılmıştır. Zira tarihçiler harp edebiyatı ürünlerine pek sıcak bakmamakta, edebiyatçılar da bahsi geçen ürünleri pek edebi bulmamaktadırlar. Harp edebiyatı sahasına giren bu ürünler harp edebiyatı metodolojisi içinde değerlendirilmelidir. O sebeple “Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi” başlıklı çalışma, ulaşılan edebi ürünlerin içeriğe göre klasik yöntemlerin dışında farklı açılardan da incelenebileceğini ortaya koymuştur.

Türkler tarih boyunca birçok savaşa katılmıştır. Türklerin yakın tarihinde yaşanan önemli savaşlardan biri de Kıbrıs Barış Harekâtı’dır. Bu savaşta Türk ordusu, Kıbrıs’ta Rumlar ile mücadele etmiş ve savaş Türk ordusunun kesin zaferiyle sonuçlanmıştır. Ada’da yaşayan Türklere yapılan tüm baskılar, zulümler ve katliamlar bu zaferle bertaraf edilmiş, 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti ve daha sonra 15 Kasım 1983 yılında da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.

Kıbrıs’ın barış ve özgürlüğü için 20 Temmuz 1974 tarihinde yapılan harekât şiir, roman, hikâye, tiyatro, mektup vb. edebi türlere konu olmuştur. İşte bu çalışmada söz konusu türlerden biri olan mektuplar ele alınmıştır. Gazete, dergi, arşiv, tez, hatıra, vb. kaynaklardan yapılan taramalardan ve araştırmalardan hareketle tespit edilen mektuplar “Asker Mektupları”, “Muhabir Mektupları”, “Devlet Adamlarının Yazdığı Mektuplar” ve “Diğer Mektuplar” şeklinde tasnif edilebilir. Harbin ilk günlerinde mektup yazabilmenin zorluğu, posta hizmetlerinde yaşanan sıkıntılar, mektupların birçoğunun muhafaza edilmeyişi gibi problemler mektupların az sayıda oluşunun

temel nedenlerindedir. Asker mektupları, cephedeki askerlerin kaleme aldıkları mektuplar ile cephe gerisinde bulunanların yazdıkları ve muhatabı cephedeki askerler olan mektuplardır. Asker mektuplarında cephe gerisinde bulunanlarla ilgili duygu ve düşünceler dile getirilirken harbe ilişkin bilgilere de yer verilmiştir. Bazı asker mektuplarında askerlerin, mücahitlerin ve özellikle subayların fedakârca ve kahramanca savaştıklarından bahsedilmiştir.

Muhabir mektupları, savaş muhabirlerinin cepheden yolladığı mektuplardır. Dönemin gazeteleri incelendiğinde ANKA (Ankara Ajansı), AA (Anadolu Ajansı), THA (Türk Haberler Ajansı), Time dergisi, TRT, *Günaydın*, *Sabah*, *Yeni Ortam*, *Zafer*, *Son Havadis*, *Hürriyet* ve *Milliyet* gazetelerinin Kıbrıs'a muhabir gönderdikleri anlaşılmaktadır. Ancak Türk muhabirler Kıbrıs'ta zor şartlar altında görevlerini icra etmeye çalışmış, Rum askerleri tarafından her türlü baskıya uğramış, hatta esir alınmışlardır. Nitekim ANKA Muhabiri Adem Yavuz, Rum askerlerince esir alındıktan sonra vurulmuş, yapılan görüşmeler neticesinde Türkiye'ye iade edilmiş, tedavi gördüğü Adana Devlet Hastanesinde hayatını kaybetmiştir. Bu olay savaş muhabirlerinin zor şartlar altında görevlerini yapmaya çalıştıklarının bir kanıtıdır. Netice itibariyle dönemin gazeteleri incelendiğinde Adem Yavuz'un şehit edilmeden önce Türkiye'ye gönderdiği son mektup ile *Milliyet* gazetesi çalışanlarının kaleme alıp yayımladıkları mektup, muhabir mektupları olarak kabul edilebilir.

Devlet adamlarının yazdıkları mektuplar dönemin gazetelerinde zaman zaman yer edinmiştir. Ancak bu mektuplardaki en büyük eksiklik mektupların birçoğunun ya özet şeklinde verilmesi yahut da haberi yapan gazeteci tarafından yorumlanarak yansıtılmasıdır.

Diğer mektuplar, cephe gerisinde bulunanların duygu ve düşüncelerini bazen radyo aracılığıyla dile getirdiği ve muhatabı cephedeki askerler olmayan mektuplardır. Söz konusu mektuplar cephe gerisinde bulunan vatandaşların harple ilgili hislerini yansıtması bakımından önemlidir. Bahsi geçen mektuplarda Rumların baskı, zulüm ve katliamları neticesinde Türkiye'nin haklı olarak harekât düzenlediği dile getirilmiştir. Bunun yanında Rumların (Yunanlıların) birçok gazeteciye maddi destek sağlayarak dünya kamuoyunu etkiledikleri, o sebeple Türkiye'nin de haklılığını

dünya kamuoyuna duyurması gerektiği mektuplarda ifade edilmiştir. Bununla birlikte Türkler ile Rumların yıllarca kardeş gibi yaşadıkları, EOKA'nın adayı kana buladığı görüşü diğer mektuplar bölümünde dile getirilen hususlardan biridir.

Kıbrıs Barış Harekâtı mektupları şekil açısından incelendiğinde çoğunun mensur mektup olduğu, bununla birlikte sınırlı sayıda da olsa manzum mektup ve manzum-mensur karışık mektupların da kaleme alındığı görülecektir. Mektuplar yapı bakımından farklılıklar arz etmektedir. Eğitim ve kültür düzeyi, mektubun yazılış amacı bu farklılıkların oluşmasındaki temel nedenlerdendir. Bunun yanında mektupların birçoğunda hitap cümlesi bulunurken, bazı mektuplar giriş, gelişme ve sonuç kompozisyonuna uygun olarak kaleme alınmış, bazı mektuplarda ise söz konusu bütünlük dikkate alınmamıştır.

Kıbrıs Barış Harekâtı mektuplarının muhtevasında gerek cephedeki askerlerin gerekse cephe gerisindeki vatandaşların duygu ve düşünceleri, harbe ilişkin görüşleri az da olsa harbin tasviri yer almaktadır. Mektuplarda muhteva olarak dile getirilen duygu ve düşünceler şöyle sıralanabilir: Harbin sebebi, harbin tasviri, düşmanın hezimet ve zafer, memleket özlemi, vatan sevgisi, harp etme arzusu, düşmana bakış, Kıbrıs ve mücahitlere bakış, helallik isteme ve şehit olma arzusu, geride kalanlara vasiyet, harbe katılmanın sevinci ve gururu vb.

“Kıbrıs Barış Harekâtı Mektuplarının Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışma ile edebi bir tür olan mektuplardan hareketle Kıbrıs Barış Harekâtı'nın nedeni, sonucu ve önemi hakkında bilgiler elde edilmiştir. Böylece tarihî bilgiye elde edilen malzemeler ışığında harp edebiyatı metodolojisi içinde de ulaşılabileceği görülmüştür. Sözü edilen çalışmanın Kıbrıs Barış Harekâtı'yla ilgili tarih bilimine yardımcı olması, millî birlik ve beraberlik ülküsüne katkıda bulunması umulmaktadır. Ayrıca asker ve sivil tüm vatandaşların harp dönemindeki samimi hisleri gün yüzüne çıkarılmıştır. O sebeple geçmişi harplerle dolu olan Türk milletinin harp edebiyatıyla ilgili ürünlerinin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira harp edebiyatı ürünlerine klasik yöntemle bakmak yahut sözü edilen ürünlerin sadece edebi cephesiyle ilgilenmek eldeki malzemeyi kaybetmek demektir.

Sonuç olarak Türk Harp Edebiyatı bağlamında ele alınan bu çalışmanın, edebiyat-tarih / harp-edebiyat düzleminde edebiyat tarihinde, sosyal ve siyasi tarihe yaptığı göndermelerle de tarih biliminde yeni araştırmalara kaynaklık teşkil etmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Ahmed Refik, “Harp Edebiyatı ve Osmanlı Şairleri”, T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, Yıl: 2, sayı: 21, Ankara 2014, ss. 327-329, <http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/say%C4%B1-21web.pdf>, E.T.: 12/02/2017.

AKMAZ M. Gül, Harp Edebiyatı Bağlamında Mehmet Emin Yurdakul’un Şiir Dili, *International Journal of Languages’ Education and Teaching* April 2016, Volume 4, Issue 1, ss. 63-88.

ARSLAN Mehmet, *Kıbrıs Harekatının Perde Arkası*, Akabe Yayınları, İstanbul 1988.

AYHAN Bilgin, *Samsun’daki Kıbrıs Gazilerinin Gözüyle 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı Üzerine Bir Sözlü Tarih Çalışması*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2012, 144 s.

AYTAÇ Gürsel, *Genel Edebiyat Bilimi*, Say Yayınları, İstanbul, 2003.

BAŞEL Mustafa, *Beni Bırakma Komutanım*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2016.

BATUR Suat, *Açıklamalı-Örnekli Türk Halk Edebiyatı*, Akdeniz Yayıncılık A. Ş., İstanbul 1998.

BATUR Zekerya - YILDIRIM Gülbike, “Orhun Yazıtlarında Anlama ve Anlatma Becerileri”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/4 Spring 2013, ss. 313-333.

BÜYÜKADA Merve, *Kıbrıs Türklerinin Milli Mücadelesinin Özker Yaşın’ın Romanlarına Yansıması*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2012, 139+10 s.

Cepheye Mektuplar, 2. Baskı, Ergenekon Yayınları, Lefkoşa 1976.

ÇAKIR Ömer, "Çanakkale Türküsü'nün Öyküsü", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, sayı:1, Mart 2003, ss. 13-35.

..., "Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatının Kaynaklarından Biri Olarak Harpler I: Kırım Harbi (1853-1856)", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4 /1-II Winter 2009*, ss. 1823-1874.

..., *Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Mektupları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.

..., "Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Hikâyeleri", Zekariya Türkmen (Ed.), *100'üncü Yılında Çanakkale Zaferi Sempozyumu 28-29 Nisan 2015 İstanbul*, (ss. 367-394), Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 2015.

..., "Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Muharebeleri'nin Komutanları", Lokman Erdemir-Kürşat Solak (Editörler), *Çanakkale Muharebeleri'nin İdaresi, Komutanlar ve Stratejiler*, (ss. 291-317), Çanakkale Valiliği Yayınları, Çanakkale 2015.

ÇALIK Sami, *Kıbrıs Barış Harekatında Hava İndirme Birlikleri ve Hava İndirme Harekatı*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2006, 204+20 s.

ÇAY Abdulhalûk, *Kıbrıs'ta Kanlı Noel-1963*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1989.

ÇETİŞLİ İsmail, *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 2. Baskı Akçağ Yayınları, Ankara 2011.

ÇEVİKEL Nuri, *Kıbrıs Akdeniz'de Bir Osmanlı Adası*, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul 2006.

ÇOBANOĞLU Özkul, “Durmuş Dede Örneğinden Hareketle Yatırların Yerinin Değiştirilmesinde Halk İnançlarının Durumu Üzerine Tespitler”, *Millî Folklor*, Yıl: 10, sayı: 40, ss. 7-10.

ÇOPUR İzzettin, *Kıbrıs Barış Harekâtı ve Anılar*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2014.

DENİZLİ Ali, *Kıbrıs Barış Harekâtı 20 Temmuz 1974*, Berikan Yayınevi, Ankara 2014.

DUMAN Halûk Harun - GÜREŞİR Salih Koralp, “Yeni Türk Edebiyatının Kaynakları: Savaş ve Edebiyat”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4 / II Winter 2009*, ss. 29-77.

ENGİNÜN İnci, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Dergah Yayınları, İstanbul 2001.

ERGİN Muharrem, “Orhun Âbideleri Üzerine”, *Türk Edebiyatı*, sayı: 173, Mart 1998.

EROĞLU Hamza, *Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış Harekâtı*, Emel Matbaacılık Sanayi, Ankara 1975.

EVCİL Cumhur, *Kıbrıs'ta Zafer ve 40 Yıl*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2014.

..., *Yavru Vatan Kıbrıs'ta Zaferin Hikayesi*, Genelkurmay Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

GÜLŞEN Hacer, “Milli Mücadele Döneminde Savaş Edebiyatımız”, *İlmî Araştırmalar*, sayı: 25, İstanbul 2008, ss. 85-96.

GÜMÜŞTEPE Nurdan, “Türk Harp Edebiyatı Bağlamında İslamiyet Öncesi Türk Destanları Üzerine Bir Değerlendirme”, Yılmaz Daşcıoğlu (Ed.), *Savaş ve Edebiyat Sempozyumu, 16-18 Aralık 2014-Sakarya Bildiriler, 2. cilt*, (ss. 316-331), Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya 2016.

GÜNSEV Mesut, *20 Temmuz 1974 Şafak Vakti Kıbrıs*, 3. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.

..., *Şafak Vakti Kıbrıs: 20 Temmuz 1974*, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.

GÜVENİR Osman, *Üç Pencere*, Alfa Yayınları, İstanbul 2011.

Hakkı Süha, “Siperlerde”, T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, Yıl: 1, sayı: 3, Ankara 2014, ss. 44-45, http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/say%C4%B1-3_web.pdf, E.T. 12/02/2017.

İslâm Ansiklopedisi, TDV Yayın Mat. ve Ticaret İşletmesi, İstanbul 2012, cilt: 41, s. 523-524, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=410523>, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=410524>, E.T. 04/03/2017.

İslâm Ansiklopedisi, TDV Yayın Mat. ve Ticaret İşletmesi, İstanbul 2012, cilt: 41, s. 525, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=410525>, E.T. 04/03/2017.

KAPLAN Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3: Tıp Tahlilleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007.

KARAHAN Abdülkadir, *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980.

KEFELİ Emel, “Kıbrıs Türk Edebiyatında Roman: Tarih, Bellek, İnsan”, Kafiye Yinanç-Metin Turan, (Haz.) *Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar Sempozyum Bildirileri: 20-24 Mart 2013 KKTC XXIV. Uluslar arası KIBATEK Edebiyat Şöleni* (s. 125-128) Başkent Klişe ve Matbaacılık, Ankara 2013.

KOLCU Ali İhsan, *Edebiyat Kuramları*, 2. Baskı Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum 2010.

LEVEND Agâh Sırrı, *Gazavat-nameler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavat-namesi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000.

MANİZADE Derviş, *Kıbrıs Dün Bugün Yarın*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1975.

MEHRELİYEV Elçin, “Savaş ve Edebiyat”, Yılmaz Daşcıoğlu (Ed.), *Savaş ve Edebiyat Sempozyumu, 16-18 Aralık 2014-Sakarya Bildiriler, 1. cilt*, (ss. 193-200), Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya 2016.

MORAN Berna, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2005.

“Niçin Çıkıyor”, T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, Yıl: 1, sayı: 1, Ankara 2014, ss. 3-6, <http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/sayi-1web.pdf>, E.T. 12/02/2017.

ONUŞ Emin, “Özker Yaşın ve Bayrak Radyosu”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, sayı: 10, Mart 2015, ss. 778-793.

Osmanlı İdaresinde Kıbrıs,

<http://www.devletarsivleri.gov.tr/assets/content/Yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/OSMANLI%20%C4%B0DARES%C4%B0NDE%20KIBRIS.pdf>, E.T. 21/02/2017.

ÖNAL Mehmet, *Edebiyat Sanatı*, Kurgan Edebiyat, Ankara 2012.

ÖZGÜL M. Kayahan, “Harb Edebiyatına Harbî Bir Bakış”, Ömer Çakır (Ed.), *Türk Harp Edebiyatı Konulu I. Uluslar Arası Türkiyat Sempozyumu: 1-3 Kasım 2013/Çankırı Bildiriler*, (s. 1-18), Berikan Yayınevi, Ankara 2014.

..., *Arayışlar Devri Türk Şiiri Antolojisi*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2000.

ŞAHAN Hürdünya, “II. Dünya Savaşı’nın Türk Şiirine Yansıması”, Yılmaz Daşcıoğlu (Ed.), *Savaş ve Edebiyat Sempozyumu, 16-18 Aralık 2014-Sakarya Bildiriler, 2. cilt*, (ss. 381-398), Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya 2016.

ŞAHİN Güneş, *Kıbrıs Barış Harekâtı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sürecinde Türk Kamuoyu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2012, 430+9 s.

T.C. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (Haz.), *Harp Mecmuası*, sayı: 2, Ankara 2014, kapak fotoğrafı, http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/say%C4%B1-2_web.pdf, E.T. 12/02/2017.

“Tank Çavuş Yüksel Soyer’in Kıbrıs Barış Harekâtı Anıları”, http://www.izzettincopur.com/index.php?option=com_content&view=article&id=87:tank-cavu-yueksel-soyerin-kbrs-bar-harekat-anlar&catid=44:tarh-olaylar&Itemid=49, E.T. 13.01.2017.

TARAKÇI Mustafa, *Kıbrıs Barış Harekâtı*, <https://www.turkcetarih.com/wp-content/uploads/2015/07/K%C4%B1br%C4%B1s-Bar%C4%B1%C5%9F-Harekat%C4%B1.pdf>, E.T. 21/02/2017.

TOKER Ünal, *Şafakla Gelen: Kıbrıs'ta Yaşayanlar, Yaşananlar, Yaşadıklarım*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2016.

TURAN Metin, “Kıbrıs Türk Romanında Çıkarma Harekâtı”, http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/metin_turan_kibris_turk_romani_cikarma_harekati.pdf, E.T. 03/03/2017.

..., *Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı*, Ürün Yayınları, Ankara 2004.

UÇAR (KIRLAR) Aysu, *Kıbrıs'taki Siyasî Olayların Kıbrıslı Türk Şiirine Aksî*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, 341+8 s.

WELLEK R. - WARREN A., *Edebiyat Biliminin Temelleri*, (Çev: Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983, 480 s.

YARDIMCI Mehmet, “Türk Destanlarında Tipler ve Motifler”, http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mehmet_yardimci_destan_tipler_motifler.pdf, s. 1. E.T. 05/03/2017.

Yekta Bahir (Ali Canip), “İbtidâiyet-Originalite”, İsmail Parlatır-Nurullah Çetin (Haz.), *Genç Kalemler Dergisi*, (s. 337-340), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

YILDIZ Saadettin, “Harp Edebiyatı Ürünü Olarak İstiklâl Marşı ve Diğer Altı Şiir”, <http://saadettinyildiz.com/index.php/2016/10/26/harp-edebiyati-urununu-olarak-istiklal-marsi-ve-diger-alti-siir-3/> E.T. 02/03/2017.

YORGANCI İsmihan, *Devlet-Tiyatro İlişkisi*, Yakınoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa 2013, 77+9 s.

Gazeteler

Akşam, 20.08.1974, s. 1, 7.

Bugün, 22.08.1974, s. 7.

Bugün, 25.07.1974, s. 7-8.

Bugün, 27.08.1974, s. 7.

Bugün, 30.07.1974, s. 1.

Günaydın, 21.08.1974, s. 3.

Halkın Sesi, 19.07.1974.

Her Gün, 03.08.1974, s. 2, 5.

Her Gün, 16.08.1974, s. 4.

Her Gün, 27.08.1974, s. 3, 5.

Hürriyet, 22.08.1974, s. 9.

Hürriyet, 25.07.1974, s. 4.

İstanbul, 28.08.1974, s. 5.
İstanbul, 30.08.1974, s. 2.
Kocatepe, 05.09.1974, s. 4.
Kocatepe, 06.09.1974, s. 4.
Kocatepe, 07.09.1974, s. 4.
Kocatepe, 09.09.1974, s. 4.
Kocatepe, 12.08.1974, s. 1.
Milli Gazete, 19.08.1974, s. 7.
Milliyet, 02.08.1974, s. 10.
Milliyet, 02.08.1974, s. 5.
Milliyet, 03.09.1974, s. 5.
Milliyet, 04.08.1974, s. 5.
Milliyet, 06.08.1974, s. 2.
Milliyet, 06.09.1974, s. 7.
Milliyet, 07.08.1974, s. 1, 8.
Milliyet, 09.08.1974, s. 7.
Milliyet, 10.09.1974, s. 5.
Milliyet, 13.08.1974, s. 5.
Milliyet, 17.08.1974, s. 5.
Milliyet, 20.07.1974, s. 10.
Milliyet, 28.07.1974, s. 6-7.
Milliyet, 23.08.1974, s. 5.
Milliyet, 23.08.2010, s. 1, 10.
Milliyet, 25.08.1974, s. 5.
Milliyet, 26.08.1974, s. 2.
Milliyet, 27.08.1974, s. 5.
Tercüman, 18.08.1974, s. 1.
Tercüman, 20.08.1974, s. 7.
Tercüman, 24.07.1974, s. 1.
Vatan, 16.08.1974, s. 5.
Yeni Ortam, 06.08.1974, s. 8.
Yeni Ortam, 09.08.1974, s. 1.
Zafer, 26.08.1974, s. 7.

Zafer, 27.08.1974, s. 5.

Zafer, 29.08.1974, s. 5.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Ömer YUMUŞAK
Doğum Yeri	Reyhanlı
Doğum Tarihi	01.01.1982

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Gazi Üniversitesi
Fakülte	Gazi Eğitim Fakültesi
Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	KPDS (....) ÜDS (....) TOEFL (...) EILTS (...)
...	

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Çankırı Hacı Muradı Veli Anadolu İmam Hatip Lisesi
Görevi/Pozisyonu	Öğretmen
Tecrübe Süresi	12 yıl

KATILDIĞI

Kurslar	
Projeler	TÜBİTAK 4006 Projesi

İLETİŞİM

Adres	Yeni Mah. Bağlar Sk. Kervansaray Sit. D Blok No: 3 Çankırı/Merkez
E-mail	ilo_omer82@windowslive.com